

Problemata Aristotelis ac philosophorum medicorumque complurium / Marci Antonii Zimarae Sanctipetrinatis Problemata, una cum trecentis Aristotelis et Averrois Propositionibus. Item Alexandri Aphrodisieii, super Quaestionibus nonnullis physicis solutionum liber, Angelo Politiano interprete.

Contributors

Zimara, Marco Antonio, active 15th century-16th century.
Alexander, of Aphrodisias.
Poliziano, Angelo, 1454-1494.

Publication/Creation

London : G. Bishop, 1583.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/bc42psv4>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

A. H. Kottel's 1. Probenbuch

29477

A. XIXV.

453 / A

5/6

the

57C 761

~~13 Arist~~ 2977
1a 21

PROBLEMA-
TA ARISTOTELIS
AC PHILOSOPHO-
RVM MEDICO-
rumque complu-
rium.

Marci Antonij Zimarae Sanctipetrinae
tis Problemata, vnà cum trecentis
Aristotelis & Auerrois Propositio-
nibus.

*Item Alexandri Aphrodisei super
Questionibus nonnullis Physicis
Solutionum Liber, Angelo
Politiano interprete.*

LONDINI,
Impensis Geor. Bishop.
1583.

11/17/11

PROBLEMA

LA ABSTOTELIS

ACRHEOSOPHO

ET MATHESICO

AMPHIBOLIA

LIBRUS

Authore Johanne Baptistae

de Fontenay, cum notis

authenticis et ratione propositio-

libus.

Paris, Apud J. B. de la Motte,

Quadragesimo annuariae P. 1742

Septimum Laber, Regis

Palatini Curatoris.

LONDINI

Impensis Geor. Stanger

1742.

IN ARISTO-

TELIS AC PHILO-

SOPHORVM, ME-

dicorumque complu-

rium Problema-

ta, Præfa-

tio.

OMnes homines naturaliter scire desira-
derant, ut scribit Aristoteles Prin-
ceps Philosophorū, primo Metaphysi-
ce. Cuius causa potest reddi talis, quia
omne ens naturaliter appetit suā per-
fectionē, & similiter conatur simile fieri primo
Enti, diuino & immortalī, in quantum potest. Sed
sciētia est de perfectione intellectus; ergo omnes
homines naturaliter scire desiderant. Rursus
alia ratio est; nam quodcunque ens naturaliter
appetit bonum, ut se conseruare possit in rerum
natura; sed omnis notitia scientiam progignens est
de numero bonorum honorabilium, ut patet pri-
mo de Anima; ergo naturaliter omnis homo de-
siderat scire, & ex consequenti omnis scientia (in-
quantū intellectui humano capi potest) est appetē-
da. Quāuis igitur quālibet sciētia sit perscrutāda,
magis tamē illa, quæ est nobilior & cōmuniōr a-
lijs sciētijs; sed philosophica sciētia cōfert maxi-

mas delectationes, ut patet decimo Ethicorum
ergo praeter ceteris scientiis, philosophia diligentius
est inquirenda, etiam propter alias causas. Nam
praesens scientia, est similis scientia philosophi-
ca: quia ipsa illustrat animam, ac oblectationem
habet in vita, ut ait Aristoteles in libro de po-
tento & morte: quia quae etiam intantum illu-
strat hominem, ut ipsum primo Enti diuino,
immortali similem facere labores, teste Seneca in
epistola: hoc mihi philosophia promittit sum-
mo perire, ut me Deo parem reddat. Liber igitur
de animalibus, praesertim de corpore
humano ex pluribus codicibus Pro-
blemas colligere.

ARISTOTELIS
PROBLEMA

PRIMUM EST

TALE.

*Queritur, quare inter omnia animalia lo-
mo habet faciem versus cælum eleuatam?*

Respondetur multipliciter: Primò,
quod est ex voluntate ipsius crea-
toris. Et quamuis illa responsio sit
vera, non tamen videtur firma in
proposito: quia sic facile est, omnia
dissoluere.

Secundò respondetur, quod omnis arti-
fex opus suum primum communiter facit
deterius, & post hoc opus suum, secun-
dum facit melius. Et sic Deus creauit bru-
ta animalia primò, quibus dedit faciem
depressam ad terram inclinatum, & secun-
dò creauit homines, vt patet in Genesi,
quibus dedit figuram honestam, & ad cœ-
lum eleuatam. Sed illa responsio non vi-
detur iterum valere ad propositum, ex quo
est Theologica, & primò derogat bonita-
ti Dei, quæ sua opera quantum est ex sua
natura, semper facit bona.

Tertio respondetur, quod inter omnia

ARISTOTELIS

animalia solus homo est ordinatus ad regnum coelorum, & ideo habet figuram eleuatam ad coelum, quia cōtemptis terrenis, contemplari debet coelestia.

Quartò respondetur, quòd omnis rationalis, est similis intelligentiæ, & postremò in Deum ordinata, vt patet per Auerroem primo de Anima, Ergo habet figuram eleuatam sursum.

Quintò respondetur, quòd homo existit *μικροκόσμος*, id est, minor mundus, sicut vult Aristoteles octauo Physicorum, ideo omnibus animalibus debet præcipere, & illi obediunt.

Sextò respondetur, & vltimò, quòd naturaliter cuiuslibet rei & operi talis figura est computanda, quæ suo motui sit apta. Vt cœlo competit rotunditas, igni autem cōpetit figura pyramidis, quæ motui sursum est apta. Ergo rei bipedali, vt est homo, figura diametrica, & figura pyramidis est aptissima. Ergo inter omnia animalia solus homo capite est eleuatus.

Quare caput animalium est pilosum?

Respondetur secundum Constantinum, quòd pili sunt ornamenta capitis & cerebri, & cerebrum per generationes pilorum euacuatur à crassis vaporibus, à supremo vsque

vsque ad partes inferiores, qui exeunt per poros carnis exterioris, & exiccantur & in pilos cōuertūtur. Patet quia in toto homine nihil siccius pilis est, quia sicciores sunt ossibus, vt patet per Albertum Magnum: quia quedam animalia nutriuntur ossibus, vt canes. Sed nullum animal potest digerere plumas vel pilos, quia indigesti eiciuntur, & omnino ficci sunt, & inepti ad alimentum.

Secundò respondetur, quòd cerebrum quatuor modis purgatur. Primò, ab aquaticis humoribus superfluis, per oculos: à melancholia, per aures: à cholera, per nasum: à phlegmate, per pilos: & illa est intentio Medicorum.

Quare homines habent longiores crines, in capite quàm cetera animalia?

Respondetur secundū Aristotelem, tertio de Generatione animalium, quòd homo inter omnia animalia habet cerebrum humidissimum, à quo egreditur sudor, qui in crines longos capitis conuertitur.

Secundò respondetur, quòd humores in homine sunt pingues, non citò exiccabiles: ergo pili in eo prolongantur. In aliis autem animalibus humores sunt facilè exiccabiles, ergo cessat in eis prolongatio pilorum

ARISTOTELIS

Quaritur ad idem, quare in alijs animalibus pili solum infiguntur cuti, sed in homine profunditus radicantur in cute?

Respondetur, & ideo, quia plus in homine habent nutrimenti: ergo magis ad interiora prolongantur. Et hæc etiam est ratio, quare pili in alijs animalibus variantur ad variationem cutis, et non in hominibus, nisi aliquando in cicatrice.

Quaritur, quare mulieres habent longiores crines quam viri?

Respondetur, quia mulieres sunt humidiores quam viri, et magis phlegmaticæ: ergo in eis plus est de materia pilorum, et per consequens sequitur longitudo pilorum, & cum hoc talis materia cerebri magis augetur à mēbris interioribus, & maximè tempore menstrui, quia tunc materia ascendit, quod augetur humor pilorum. Vt dicit Albertus: Si pilus mulieris menstruosæ ponatur sub finio, ex illo generabitur serpens venenosus.

Secundò respondetur, quia mulieres non sunt barbatae, sic materia barbæ transit in materiam pilorum.

Quaritur, quare aliqui homines habent crines molles, & aliqui duros?

Respon-

PROBLEMATATA. 9

Respondetur secundum Aristotelem, quòd cutis pili, sunt termini analogi, modò quædam cutis est dura, quædam spissa, quædam subtilis, & quædam crassa. Ergo pilus qui egreditur per poros superficiales crassæ cutis, fit crassus: et qui per poros subtiles, fit subtilis. Etiam quando pori sunt aperti, tunc exit multus humor, ergo pili duri generantur. Et ubi pori sunt angusti, ibi molles & subtiles crines generantur. Et hoc Aristoteles in hominibus declarat, huius signum habemus primò, quia mulieres habent molliores crines quàm viri, quòd contingit ex eo, quia in eis pori sunt clausi propter frigiditatem.

Secundò, quia cholericici sanè frequenter habent duriores & crassiores pilos alijs, propter caliditatem ipsorum, & in eis pori valdè sunt aperti: ergo etiam barbescunt præ alijs: Ergo Philosophus in Physiognomia: Et animalia duros crines habentia, sunt audaciora, quia tales pili ordinati sunt per calorem, & per choleram, & cholera semper facit pugnare. Etiam Aristoteles ponit exemplum de Urso & Apro. Ex opposito animalia molles crines habentia, sunt timida, quia frigida, vt Lepus & Cervus. Item Aristoteles dicit

aliam rationem molliciei, & duriciei pilorum. Quia in regione calida crassiores pili generantur, vt habent Aethiopes. Per oppositum est de regione frigida, vt versus Septentrionem.

Quaritur, quare quidam homines habent crispas crines, & quidam planos?

Respondetur, quod causa crispitudinis est superabundantia caloris, vt si in homine est multus calor, tunc generantur pili crispi, quia tunc mouetur sursum, & eius signum est, quod quando aliquis intrat balneum, habet crines planissimos, postea tamen acquirit alios crines crispas. Itaque balneatores frequenter habent crispas crines, similiter Aethiopes & cholericus. Sed causa planiciei, est multa humiditas fumi, diametro tendens deorsum. Et huius signum est, quia mulieres frequenter habent planos capillos, quia sunt multae humiditatis, & paucae caliditatis.

Quaritur, quare mulieres pubescunt circa aluum, & non alibi, sed viri in pectore barbescunt?

Respondetur Medicè, quia in viris & mulieribus est fluentia humiditatis ibidem, & magis in mulieribus: quia in viris est os vesicae in illo loco, in quo tenetur

PROBLEMATTA. 11

tur vrina, ex qua generantur pili in pectore, & circa vmbilicum. Sed de mulieribus sic dicitur, quod humiditas vesicæ & matricis ibi coniungitur, ergo multus fumus ibi resoluitur, qui est materia pilorū, quia eodem modo fit sub humeris & in aliis locis hirsutis.

Queritur, quare mulieres non barbescunt?

Respondetur, quia in eis est defectus caliditatis, vt etiam in aliquibus viris effœminatis, qui sunt imberbes propter eandem causam, quia habent complexionem muliebrem.

Queritur, quare suspensis crescunt crines?

Respondetur, quia corpora eorum sunt exposita soli, qui calore suo totum humidum resoluit in fumum, ex quo generantur & augentur crines.

Queritur, quare pili barbe sunt crassiores alijs, & quantò plus abraduntur, tantò plus crescunt?

Respondetur per regulam Medicorum: Quantò plus de aliquo liquore humor separatur, tantò plus ad talem locum humor contrahitur. Ergo, quantò plus pili abraduntur, tantò magis ibi confluunt humores, & ex eis crines generantur, & ibidem indurescunt.

Quaritur

*Quæritur, quare mulieres sunt valde planæ
& formosæ, respectu virorum?*

Respondetur secundum Aristotelem, primo de generatione animalium, Quia in mulieribus tota humiditas, & superfluitas, quæ est materia pilorû corporis, expellitur cû materia menstruali, quæ manet in viris, per vapores transiens in pilos. Et huius signû est, quia mulieres raro habent fluxû ex naribus vel apostemata, vel vlcera, quia talis materia eijcitur cum menstruo. Item illud signû quia videmus aliquas vetulas barbescere in senectute, scilicet post quadraginta vel quinquaginta annos cum cessant menstrua: vt dicit, Aristoteles nono de Animalibus.

Quæritur, quare inter omnia animalia soli homines canescunt velut Protagoras, & Aristoteles primo de Generatione.

Respondetur secundum Philosophum, quòd canicies causatur in hominibus quia inter omnia animalia habet calidissimum cor. Ideo natura sagax, ne per calorem cordis homo suffocaretur, cor calidissimum supposuit frigidissimo cerebro, vt caliditas cordis temperaretur, frigiditate cerebri, & e conuerso sic, quòd temperamentum adderetur vtrobiq;. Hæc etiam patent ex tali signo, quia inter omnia animalia ho-
mo

mo habet turpissimum odoratum. Secundo de Anima. Etiam homo quasi medium vitæ suæ consumit dormiendo, & hoc contingit ex superabundantia cerebri frigidi & humidum, & sic indiget calore naturali, illud humidum digerente & consumente. Et illum calorem sufficientem habet in iuventute, ideo non efficitur canus: tempore vero senectutis deficit in calore naturali. Et sic vapores ascendentes à stomacho manent indigesti, propter defectum caloris naturalis, & sic consequenter putrescunt, & illam putrefactionem humorum sequitur albedo, quæ dicitur canicies.

Ex illo patet, quod canicies nihil aliud est quam albedo crinium, ex putrefactione humorum circa radices pilorum, ex defectu caloris naturalis, tempore senectutis causata. Etiam canicies causatur ex malicia complexionis aliquando, & illa bene contingit in iuventute, aliquando etiam ex humido indigesto, aliquando ex nimio timore vel cura, ut patet de mercatoribus, nauigantibus, & raptoribus. Vnde versus.

— Cura facit canos, quamuis homo non habet annos.

— Queritur, quare crines rufi citius albescunt quam alij.

Respon

Respondetur secundum Aristotelē, quia rubedo est infirmitas pilorum, nam generantur ex materia infirma & debili, scilicet ex materia menstruali, idēd citius canescūt quā crines nigri.

Quaritur, quare lupi grisei sunt?

Pro quo nota differentiam inter caniciē & grisiem. Quia canicies causatur ex defectu caloris naturalis, sed grities ex voracitate & comestione, ut patet per Aristotelem septimo de animalibus. Cum lupo est animal multum vorax, quia multum comedit, & gulose, sine masticatione, & semel in tantum, quod contentus fit per triduum, & tunc ille cibus causatur vapores crassos in corpore ipsius lupi, & per consequens grities ex ipsis generatur. Item grities & canicies secundo differunt, quia grities fit per totum corpus, canicies vero solummodo fit in capite.

Quaritur quare equi grisei sunt?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Animalibus, Quia eorum corpora plurimum sunt in sole. Et secundum eundem quarto Meteororum: Calor etiam quandoque accidentaliter signat putrefactionem, ergo ex tali calore materia pilorum putrescit, & per consequens

etiam

etiam valde citò caluantur.

Queritur, quare homines caluescunt, & arbores in hieme defoliantur?

Respondetur secundum Aristotelem, vbi supra de Animalibus, quod eadem causa homines canescunt, & Arbores defoliantur. Quia defectus humiditatis vtrobi- que est causa defectus, tam pilorum quàm foliorum. Et hoc pulchrè declaratur, quia per actum venereum homo caluescit. Quia luxuria est emissio naturalis humiditatis & caliditatis. Et sic per luxuriam humidum consumitur, quod est nutrimentum pilorum, ergo sequitur caluities. Et hoc declaratur euidenter in Eunuchis, & mulieribus, quæ non caluescunt, quia tale humidum ab eis non separatur. Vnde Eunuchi habent complexionem fœmineam.

Quare Eunuchi non caluescunt, nec habent podogram, id est infirmitatem pedum, vt dicit Hippocrates sexta particula Aphorismorum.

Respondetur secundum Galenum in commento ibidem, quod causa caluities est siccitas, & siccitates non sunt in Eunuchis, quia carent testiculis, qui suppleant calorem per omnia membra, & calor ipse poros aperit, quibus apertis, cadunt pili.

Quæri-

Quæritur quare mulieres nõ caluescunt?

Respondetur, quia frigida & humida sũt, & hoc utiq; operatur permanentiã pilorũ. Nam humiditas dat nutrimentum, & frigiditas poros constringit.

Quæritur, quare calui sunt fallaces? ut dicit metrum?

Si non vis falli, fugias commercia calui.

Respondetur, quia caluitas attestatur supra complexionem cholericam, quæ est calida & sicca, & cholericici naturaliter sunt fallaces, iuxta illum versum.

Hirsutus, fallax, irascens, prodigus, audax.

Ergo sequitur a primo ad ultimum, caluos esse fallaces.

Quæritur, quare ceci naturaliter non caluescunt?

Respondetur secundum Aristotelem, quia oculus habet multum humiditatis, & talis humiditas quæ trãfire deberet per substantiam oculorum, transit in nutrimentũ sufficiens pilorum, Ergo raro caluescunt.

Quæritur, quare omnibus timentibus contingit pilorum erectio?

Respondetur, quia tempore timoris, calor vadit in interiora ab exterioribus membris volens subuenire cordi; & sic pori, in quibus

PROBLEMATI

quibus pili figuntur, clauduntur, ad quam clausuram sequitur erectio pilorum, & hoc maxime patet in animalibus brutis, scilicet in porcis, in apris & pavonibus.

DE CAPITE.

Quæritur, quare caput hominis est rotundum?

Respondetur, quia hæc figura est aptissima ad capiendum in se aliquid, ut patet per Aristotelem secundo de Cælo, cum ipsum caput capit in se quinque sensus, ut etiam declaratur in sphaera materiali.

Quæritur, quare caput sit durum?

Respondetur per Aristotelem, quia continet in se humidissimam partem animalis, ut cerebrum per ipsum, tanquam per clypeum tueatur.

Quæritur, quare caput non est directe rotundum, sed oblongum.

Respondetur, ut in ipso tres cellulae aptius possint distingui, scilicet phantasia, in fronte: logistica siue rationalis in media: & memoria, in posteriori cellula.

Quæritur, quare homo imaginando erigit caput sursum siue versus cælum?

Respondetur, quia imaginatio est in
B anteriori

anteriori parte capitis siue cerebri, ideo erigitur sursum, vt cellule imaginationis aperiantur, & vt spiritus animalis concurrendo facere possit imaginationem.

Queritur, quare homo cogitans & recogitans de præteritis, caput suum inclinat ad terram?

Respondetur, quod ideo, quia occiput sedes est memoriæ. Ergo ille erigitur versus coelum, cum caput inclinatur ad terram, & sic aperitur illa cellula, vt spiritus animales perficientes memoriã, inueniant.

Queritur, quare caput non est carnosum sicut alia membra?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Animalibus, Quia caput nimium aggrauaretur, & morari non posset. Ergo est sine carne. Etiam caput carnosum designat complexionem malam.

Queritur, quare caput sepe patitur dolores?

Respondetur secundum Constantinum in libro de Stomachis, Quod quandoque patitur dolores ex ascensione malorum vaporum prouenientes, qui de stomacho ad caput extolluntur, & ipsum cerebrum perturbant, & sic causatur dolor. Etiam dolor capitis maximè prouenit à stomacho

PROBLEMAT A. 19

cho propter nimiam repletionem ipsius stomachi. Quia secundum Galenum, duo magni nerui transeunt de cerebro ad orificium stomachi, & sic ista membra semper simul patiuntur. Etiam dolor capitis quandoque prouenit propter vinum forte, vel propter cibaria fumosa & acuta, sicut allium & cepe. Etiam quandoque contingit ex phlegmate in stomacho contento, de quo possunt venire febres quotidianæ.

Quaritur quare mulieres sapius habent dolorem capitis quàm viri?

Respondetur secundum Albertum, Quia mulieres patiuntur menstrua, & non viri, & sic fumus immundissimus & venenosissimus resoluitur, qui sursum petens exitum, ipsum caput dolere facit.

Quaritur quare cerebrum sit album?

Respondetur dupliciter. Primò, quia frigidum est: & frigiditas est mater albedinis, vt patet per Philosophum.

Secundò respondetur, quòd ideo, vt posset in se recipere similitudinem omnium colorum: modò color albus est maximè simplex.

Quaritur quare omnes sensus sunt in capite?

Respondetur secundum Albertum, Quia ibi est cerebrum, in quo omnes sen-

sus dependent, & diriguntur, & per consequens, omnes spiritus sentire facit, & ab ipso omnia membra reguntur.

Quæritur, quare cerebro læso vel corde, homo non potest euadere mortem.

Respondetur, quia cor & cerebrum sunt duo membra vitalia & principalia in animalibus, ergo ipsis læsis, nullum remedium est, quo curari possint.

Quæritur, quare cerebrum est humidum?

Respondetur, quòd idè, vt facilius recipiat impressionem. Quia humidum facile impressiones recipit, vt patet de cera, quæ facile recipit in se figuram sigilli.

Quæritur, quare cerebrum est frigidum?

Respondetur, dupliciter. Primò, vt ex sua frigiditate clarificet & subtilem reddat intellectum hominis.

Secundò vt eius frigiditate temperetur calor cordis, & hæc est sententia Aristotelis in libro de Animalibus.

DE OCVLIS.

Quæritur, quare habemus vnum nasum, & duos oculos?

Respondetur, quòd ideo, quia visus est magis necessarius homini quam olfactus.

Ergo prouenit ex benignitate nature scilicet

PROBLEMAT. 21

scilicet, vt si in vno oculo offensio fiat siue destructio, tunc alter maneat, & sic certè videmus, quòd spiritus visiuus ad vnum oculum dirigitur, vt patet in perspectiua communi.

Queritur, quare pueri in iuuentute habent magnos oculos, & in etate graciles redduntur?

Respondetur secundum Aristotelem secundo de Generatione, quòd est propter maximam cerebri humiditatem, & propter hanc causam pueri sunt multum somnolenti.

Queritur, quare oculi nigri in die benè vident, nocte vero malè?

Respondetur secundum Aristotelem, quòd propter indigentiam ignis, & propter luminis & humoris in oculis congregationem, qui illuminat humorem glacialelem.

Queritur, quare oculi glauci in die malè vident, noctu verò benè.

Respondetur per Aristotelem, quòd glaucedo per se est lucida. Et spiritus visibiles in die debilitantur, & nocte confortantur.

Queritur, quare homines habent oculos diuersos?

Respondetur per Aristotelem, quòd hoc est propter diuersitatem humorum. Vnde

oculi habent quatuor tunicas, & tres humores. Prima dicitur consolidatiua, quæ est exterior, fortis & pinguis. Secunda dicitur cornea, ad similitudinem cornu, & illa est perspicua. Tertia dicitur vnea, ad similitudinem vnae magnæ. Quarta dicitur tela araneæ. Sed secundum alios, oculus constat ex septem tunicis, & tribus humoribus. Primus humor dicitur albugineus, ad similitudinem albuginis in ouo. Secundus est glacialis, id est, glaciei similis. Tertius est vitreus, id est, ad modum vitri clarus. Et illa diuersitas humorum, facit diuersitatem oculorum.

Quæritur, quare homines luscii, & vno oculi sunt boni sagittarij? Quare sagittarij boni, communiter claudunt vnum oculum? Et quare specularites astra, vident vno oculo per cannas?

Ad hoc dicendum est, quod hæc materia habetur in perspectiua: & ratio est, secundum quod patet in libro de Causis. Quia omnis virtus vnita, fortior est seipsa dispersa. Ergo tota virtus visiuæ dispersa in duobus, vno oculo clauso congregatur ad alium, & sic visus in ipso fortificatur, & per consequens certius videt vno oculo clauso, quam ambobus apertis.

Quari-

*Quæritur quare fortiter bibentes, & videntes
lachrymantur?*

Respondetur, quia dum bibunt aër in-
spiratus non exit per vocalem arteriam, &
sic cum impetu ad oculos dirigitur, per
poros exeundo, & sic humores oculorum
expellit, & isti humores sic expulsi adducunt
lachrymas.

*Quæritur, quare multum flentes parum min-
guunt?*

Respondetur per Aristotelem, quia hu-
midum radicale lachrymæ, & yrinæ sunt
ynius & eiusdem naturæ. Ergo vbi fletus
multiplicatur, ibi vrina diminuitur: &
quod sunt eiusdem naturæ & materiæ, pa-
tet in sapore, quæ ambo salsa sunt.

*Quæritur, quare aliqui habentes claros ocu-
los nihil vident?*

Respondetur, quod hoc est propter op-
pilationem & destructionem neruorum vi-
siuorum. Nam temporibus destructis, vir-
tus visiva ad oculum à cerebro deferri non
potest, vt patet per Philosophum in libro
de Sensu & sensato.

*Quæritur, quare oculus sit clarus & politus
instar speculi?*

Respondetur, quia res visibiles reuer-
berantur melius super rem tersam & po-
litam. Ergo oculus est politus, vt ex hoc

visus confortetur.

Secundò respondetur, quia oculus est maximè humidus, inter omnes partes corporis, & aquaticè naturæ. Modò sicut aqua est clarè & benè polita, ita & oculus.

Quæritur, quare homines habentes profundos oculos, acurè & longinquè vident, & similiter alia animalia?

Respondetur secundum Aristotelem secundo de Generatione animalium, quia virtus visiva in eis non dispergitur, sed procedit diametro ad rem visam. Et hoc declaratur in simili. Quia quando aliquis stat in profunda fouea, aut in fonte profundo, stellas cœli & firmamenti in clara die speculari, vt dicit Aristoteles in tractatu, de forma speculi: quia tunc virtus visiva, & radij non disperguntur.

Quæritur, quare homines habentes altos oculos, & non profundos, indeterminate vident, & male.

Respondetur per Aristotelem, quia radij qui transeunt ad visum, disparguntur ad latus, & non directè procedunt ad rem visam. Ergo visum debilitant.

Quæritur, quare multa animalia nascuntur cæca, sicut cæculi Decurionum & Canum &

Respondetur, quia talia animalia non sunt

sunt adhuc perfectæ maturitatis, & in eis non operatur fluxus nutrimenti. Et hoc declaratur in simili, de hirundinibus, vt si illis in nido auferantur oculi, alij recrefcunt eis, & hoc patet in multis alijs animalibus que etiam immaturè generantur, quasi mortua vt catuli vrsi: & ista ratio est magis perspectiua quam naturalis materia.

Quæritur, quare oculi mulieris menstruosâ inficiunt speculum nouum? vt dicit Aristoteles in libro de Somno & vigilia. Et consimile Problema est illud,

Quare Basiliscus interficit homines visu?

Ad primum respondetur, quia quando menstrua fluunt de muliere, tunc aer venenosissimus resoluitur ab ea, qui ascendit caput mulieris, & ipsa multum dolens cooperit ipsum cum multis velis & retijs: & quia oculi sunt poris pleni, ergo petit ibi exitum, & sic inficit oculos, qui pleni sunt sanguine, & apparent in eis oculi guttosi & lachrymosi propter malum vaporem in eis existentem, & illi euaporantur, & multiplicantur vsq; ad obiectum speculi. Et quia tale speculum est multum solidum, mundum, & politum, itaq; facile inmundum accipit.

Ad secundum respondetur, quod Basi-

liscus est animal multum venenosum, & per oculos illius vapores venenosi exeunt, & multiplicantur vsque ad rem visam, & vsque ad oculum hominis: qui vapores venenosi seu humores intrantes corpora inficiunt, & tandem homo interficitur. Et hæc ratio est quare Basiliscus respiciens clypeum cum bitumine perfectè factum, aut aliam rem firmam & politam, interficit seipsum: quia ab ista re polita & solida, isti humores reflectuntur & reperiuntur vsque ad Basiliscum, ex qua percussione interficitur. Et similiter est dicendum de muliere menstruosa.

Correlatiuum est, quòd quædam vetula, quando tempore menstrui inspiciunt specula, aut alias res solidas, vel firmas, se ipsas lædunt & offendunt.

Quare scintillatio oculorum in casis & lupis, non apparet in luce, sed in tenebris

Respondetur, quòd in luce maius lumen non obfuscat, & extinguit minus lumen sic, quòd tunc extraneus color apparet scintillare, quamuis habent aliquam materiam lucis, per quam tempore tenebrositatis apparent splendidi, ex quo est corpus politum, & sic illa materia lucis quodam modo obfuscat in die, ita, quòd non apparet splendida, sed magis colorata propter

pter lucis obfuscationem . Vnde quanto magis sunt tenebrae, tanto plus natura lucis, quae est in obiecto visibili, fortificatur, quia tanto minus impeditur, per maius lumen extrinsecum, quo posset obfufcari.

Quare homo se videns in speculo, mox obiviscitur suae dispositionis, & non scit qualiter sit dispositus?

Respondetur in libro de Forma speculi, quod idolum visum per speculum debiliter & reflexè, repraesentat se potentiae visivnae, & ex quo debiliter se repraesentat, tunc debiliter apprehenditur, & per consequens non diu retinetur.

Quare visus recreatur per viridem colorem? ut patet per versum istum.

Fons, speculum, gramen, oculis sunt aleuiamen.

Respondetur, quod viridis color moderiter movet organum visus : & ideo confortat visum : hoc autem non facit color albus, vel niger, quia isti fortiter movent & mutant organum visus, ideo plus faciunt violentiam: cuius ratio est, quia magis tendunt ad excellentiam seu violentiam. Sed quando sensibile est magis excellens, tanto magis destruit & debilitat sen-

sensum. Vt patet per Aristotelem secundo de Animo, qui dicit, quòd sensibile excellens corrumpit sensum.

DE NASO.

Quæritur, quare nasus excedat ultra alias partes capitis?

Respondetur dupliciter: Primò, quia nasus est quasi cloaca cerebri, per quam phlegma cerebri expurgatur. Ergo excedit alia membra, ne in immundicia maculentur.

Aliter respondetur secundum Constantinum, quia nasus est maximè decor faciei eminentis seu splendens, cum naturaliter odorat, & faciem decorat, vt testatur Boëtius in libro de Disciplina scholastica.

Quare homo inter cætera animalia habet malum & turpissimum olfactum seu odoratū, vt patet secundo de Animo?

Respondetur per Commentatorem ibidem, quòd homo inter cætera animalia, quoad sui quantitatem, habet cerebrum humidum & frigidum. Ergo ex tali excellenti humido & frigido, cerebrum non disponitur: & per consequens olfactus, organo non disposito, impeditur sensatio, vt patet per Aristotelem, & Themistium libro de Animo. Ergo quidam homines omnino non odorant, & hoc est signum malæ

malæ sensationis.

Quare vultures (vt vult Commentator secundo de Animo) optimè odorant?

Respondetur, quòd habent cerebrum valde siccum. Ergo aër deferens odorem non impeditur ab humiditate cerebri, sed subitò tangit suum organum, itaque dicit Commentator super tertium de Anima, quòd vultures & tygrides, & alia animalia, prælio facto in Gracia venerunt à quingentis miliaribus ad cadauera mortuorum.

Quare natura facit nares?

Respondetur, propter triplicem vtilitatem. Primò, quia clauso ore inspiramus per nares, in refrigerium cordis. Secunda vtilitas est quia aër procedens ex ore foetet: quia fumi stomachi sunt ei adiuncti, sed aër respirans ad nares minus foetet. Tertia est, quia phlegma procedens de cerebro, per nares purgatur.

Quare homines sternunt?

Respondetur, vt virtus expulsiua & visiva per hoc purgetur, & cerebrum à sua superfluitate purgetur. Quia sicut pulmo purgatur per tussim, sic virtus visiva, & cerebrum per sternutationem. Etiam qui sternutat frequenter, dicitur forte habere cerebrum. Itaque medici sternutorium dant,

dant, vt purget cerebrum. Et qui dolent non potentes sternutare, citò moriuntur, quia signum est, quòd cerebrum est totum impletum malis humoribus, qui non possunt expurgari.

Quare apoplectici, id est in quibus sanguis citò effunditur, non possunt sternutare?

Respondetur, quòd meatus seu ventriculi cerebri, sunt eis oppillati & obturati, & si possent sternutare, fortè apoplexia solueretur.

Quare calor solis prouocat sternutationem, & non calor ignis?

Respondetur, quòd calor solis tantum resoluit, & non consumit. Ergò vapor resolutus expellitur per sternutationem, sed calor ignis resoluit & consumit, itaq; magis consumit sternutationem quàm prouocat.

DE AVRIBVS.

Quaritur, quare omne animal mouet aures preter hominem?

Respondetur per Aristotelè, quòd quidam musculus est circa mandibulam in homine, qui prohibet motum in auribus, itaque eo extenso, homines mouent aures, vt visum est in pluribus hominibus, sed alia animalia illo carent, ergo aures suas mouent.

Quare

*Quare ex erectione auricularum asini pluuia
grano sentitur?*

Respondetur, quia asinus est animal valde melancholicum, & ex melancholia est sentiens pluuiam futuram. Modò tempore pluuioso aures omnium animalium eriguntur, ergo asinus sentiens pluuiam futuram aures erigit.

Quare auiculae non habent auriculas?

Respondetur per Aristotelem, quòd ideo est quia Natura dat unicuique, quod sibi cògruum est: sed si dedisset auibus auriculas, impedirent eas in volatu. Similiter pisces carent auribus propter natationem, & solùm habent paruas foueas & poros, per quos audiunt, vt declarat Aristoteles, de Boue Marino.

*Quare vespertilioes aures habent cùm tamē
men videtur esse aues?*

Respondetur, quòd partim habent naturam auicularum in volando, ratione cuius habent alas: & partim habent naturam quadrupedum, eò quòd sunt pilosae, quia mures sunt: ideo natura sagax disposuit eis auriculas.

*Quare homo inter cetera animalia habet
aures rotundas?*

Respondetur, quia figura totius & figura partium in toto proportionantur, &
maxi-

maximè inter homogenea. Quia sicut vna gutta aquæ rotunda est, ita & tota aqua, vt probat Ioannes de sacro Bosco in Sphæra materiali. Sed quia caput hominis est maximè rotundum, ergo & aures declinant se ad eandem formam siue figuram. Sed capita aliorum animalium valdè sūt oblonga, ergo & aures exinde prolongantur.

Quare natura formauit aures ipsis animalibus?

Respondetur, quòd fecit propter duo. Primò, vt animalia per aures audirent, & vt res audibiles pertingerent ad pelliculã auris. Secundò, quia per aures caput purgatur cholericâ superfluitate. Sicut enim caput purgatur per nasum à phlegmaticâ superfluitate, sic per aures à superfluitate cholericâ.

DE ORE.

Quare os habet labia ipsum circumstantia?

Respondetur secundum Constantinũ, quia labia tegunt & muniunt dentes, quia non esset pulchrum semper dentes apparere.

Aliter respondetur, quòd dentes sunt frigidæ naturæ. Itaq; citius læderentur ab exteriori si per labia non tegerentur.

Sed

Sed tamen alia potest esse ratio euidētior, quæ est moralis, scilicet, quòd homo debet morari in loquendo.

Quare homo habet duas aures, & vnum os, & similiter duos oculos?

Respondetur, quòd est ex ista causa, scilicet, quòd homo debet esse prouisor tam in videndo quàm in loquendo, & copiosior in audiendo, vt sapientior sit. Quia vt dicit Aristoteles, Sensus auditus, est sensus disciplinæ. Et de visu dicit: Quòd sensus visus multarum rerum nobis differentias ostendit. Et cum illo concordat Seneca, dicens: Duas aures à natura recipimus, & tantum vnum os, & ideo natura sagax aures fecit patentes; linguam verò duplici clausula circundedit, scilicet labijs & dentibus.

Quare homo habet os?

Respondetur propter multas utilitates.

Prima, quia os est ostium stomachi.

Secunda quia cibus in ore manditur, & preparatur ad primam digestionem.

Quamuis Auicenna voluit, quòd secunda digestio fieret in ore. Tertia, quia in concavo oris aër inspiratus, pro cordis refrigerio subtilior redditur, & propter alias multas causas, quæ postea patebunt.

C

Quare

Quare labia sunt mobilia?

Respondetur, quod hoc fit propter formationem vocis, quia sine ipsis vox perfectè formari non potest. Nam sicut sine ipsis literis, a, b, f, p, voces literales non possunt formari, ita nec ipsæ sine labijs.

Quare homo oscitat?

Respondetur secundum glossam ultimæ particulæ Aphorismorû Hippocratis, quod hoc fit aliquando à tædio, ut cum homo sedet cum ignotis, quibus libenter careret.

Secundò fit oscitatio ex fumis crassis, replentibus maxillas, ex quarum expulsionè fit maxillarum extensio & oris apertio, & tunc fit oscitatio.

Quare homo videns alium oscitare etiam oscitat?

Respondetur, quod hoc fit ex imaginatione, & hoc declaratur ex simili: cum asinus est animal valde sensibile, ratione melancholiæ, quia superfluitates diu retinet, & nunquam urinaret vel comederet, nisi audiret alium urinare. Et sic etiam homo ex imaginatione oscitat, alio homine oscitante.

DE DENTIBVS.

Quare soli dentes inter omnia animalia, ossa sensuum sensu tactus?

Responz

Respondetur secundum Auicennam & Galenum, ut possit discernere inter calidum & frigidum, ipsis nociua, quibus non indigent ossa, quia utuntur illis cibis solum ad saporem.

Quare viri habent plures dentes, quam mulieres?

Respondetur, quod est propter multitudinem caloris & sanguinis, qui abundat in viris plus quam in mulieribus.

Quare inter omnia ossa dentes crescunt usque ad finem vite?

Respondetur ex secundo de Generatione, quod alias consumerentur mandendo & molendo.

Quare inter omnia ossa soli dentes recrescunt eis ablatis, alia ossa ablata non recrescunt?

Per Aristotelem respondetur, quod omnia alia ossa generantur ex humido radicali & sic generantur in utero matris: sed dentes generantur ex humido nutrimentali, quod de die in diem renouatur & augetur.

Quare dentes anteriores in iuuentibus cadunt & crescunt & non molantur?

Respondetur, quod hoc est propter defectum materie & figuræ: quia dentes anteriores sunt acuti, & alij lati, scilicet posteriores.

Aliter respondetur secundum Aristotelem in secundo de generatione Animalium, quod dentium anteriorum est præscindere cibum, ergo sunt acuti. Sed posteriorum est comedere & mâdere cibum, ergo habent figuram latam, quæ est ad hoc apta.

Quare dentes anteriores citius crescunt?

Respondetur ex eo quod ipsis citius indigemus scindendo, quam posterioribus mandendo.

Quare in animalibus dentes in senectute nigrescunt?

Respondetur, quod hoc est ex putredine tibi, & corruptione phlegmatis, cû paruo humore cholerico.

Quare dentes equi in iuuentute sunt crassei coloris, & in senectute albescunt?

Respondetur per Aristotelem, quod equus abundat humore aqueo, qui in iuuentute digeritur, & cõuertitur in grossitatem: sed in senectute calor diminuitur, & remanet ibi aqueus humor, cuius proprius color est albedo.

Quare natura dedit animalibus dentes?

Respondetur per Aristotelem, secundo de Generatione animalium, quod quibusdam dedit ut vitam suam tueantur, velut lupis, apris; quibusdam vero propter pasturam.

stum, ut leporibus: quibusdam vero propter formationem vocis, ut hominibus, ut patet per Commentatorem in libris de Anima.

Quare animalia cornuta carent dentibus in superiori mandibula?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de animalibus, quod eadem est materia cornuum & dentium, scilicet humidum nutrimentale. Ergo materia quae transit in cornua, non transit in dentes, & sic deficient dentes in superiori mandibula. Et talia animalia secundum Aristotelem, non possunt bene mandere cibum. Unde propter defectum dentium, ex consequenti habent duos stomachos. Igitur sequitur correlatiue, quod bis mandunt cibum. Unde primo mittunt cibum in primum ventrem, noctu autem recipiunt ruminando.

Quare quaedam animalia nascuntur cum dentibus, ut hœdi, & agnelli; & quaedam sine dentibus, ut homines?

Respondetur, quod natura non deficit in necessariis, nec abundat in superfluis, ut patet tertio de Animo. Ergo ex quo ista animalia statim post exitum ventris indigent dentibus, ideo nascuntur cum dentibus. Sed homines manillis matris nutriuntur

triuntur ad tempus, idè dentibus ad tēpus
carent.

Quare auicula non habent dentes?

Respondetur, quòd materia dentiū tran-
sit in rostrum, ergo digestio est in eis.

Vel aliter respondetur, quamuis denti-
bus non mandunt, tamen per instrumenta
ipforum mandunt.

DE LINGVA.

Quare lingua est poris plena.

Respondetur per Aristotelem, secun-
do de Animo, quòd lingua est medium
gustus, & per os in poros linguæ sapor
peruenit ad sensum gustus.

Aliter respondetur, quòd saliuā spuma-
lis dirigitur ad os per linguam à plumone,
madefaciendo cibum, ad primā digestionē
preparando: itaque lingua est poris plena,
& vt saliuā per eam exeat.

*Quare lingua febricitantium omnia iudicat
amarā?*

Respondetur medicè, quia stomachus
ipforum est repletus cholericò humore,
& cholera est maximè amara, vt patet ex
felle. Ergo fumus amarus inficit linguam.

Quapropter lingua impleta saporibus iu-
dicat eos amaros, quamuis amaritudo non
sit in cibis, sed in lingua.

Quare

Quare nobis audientibus acida nominare, lingua aquescit?

Respondetur, quòd virtus imaginatiua est superior virtute gustatiua: & cum imaginamur aliquem saporem, tunc ipsum cōcipimus mediante virtute gustatiua: quia nihil gustu percipitur, nisi mediante saliuā, ergo tunc lingua aquescit.

Quare aliqui sunt muti, aliqui blesi, & balbutientes?

Respondetur, quòd hoc est pluribus de causis: aliquando scilicet propter linguæ & cerebri humectationem, vt in pueris quī lingua deficiunt, vt patet in proferendis multis literis. Secundò, hoc est propter extractionē neruorum ex phlegmate, quia tales sunt nerui eūtes ad linguas, qui nerui corrupti sunt.

Quare dentes serpentum & canum rabidorū sunt venenosi?

Respondetur, propter malitiam & sumositatem humoris venenosi in eis prædominantis.

Quare lingua canis est medicina apta, & conuerso equi est pestilens?

Respondetur, quòd hoc est ex aliqua proprietate occulta. Potest dici quòd ideo, quia lingua canis est multū poris plena, & sic in se attrahit & tollit viscositate; vulne-

Alij dicunt quòd canis ex natura habet quosdam humores in lingua quibus sanat lingendo: oppositum est de equo.

Quare saliuua est alba?

Respondetur quòd hoc est ex continuo motu linguæ, quia in continuo motu generatur calor qui dealbat istam superfluitatem, quæ est saliuua, vt patet in spuma aquarum.

Quare saliuua est insipida?

Respondetur, si haberet determinatum saporem, tunc linguam non saperet, quia solummodo haberet saporem saliuuæ, & sic alios sapes apprehendere non posset.

Quare saliuua ieiuni sanat apostema?

Respondetur secundum Auicennam, quia est probè digesta, & subtilis reddita.

Quare aliqui homines abundant multum saliuua præ alijs?

Respondetur secundum Medicos, quod hoc propter phlegmaticam complexionem fit, quæ in illis prædominatur. Et ideo Medici dicunt, quòd abundans saliuua debet sibi cauere à quotidiana febre, surgente ex dominatione phlegmatis. Per oppositum est de illis, qui deficiunt saliuua, quia calor in eis superabundat, qui consumit humidum saliuuæ. Itaque defectus saliuuæ est signum febris.

Quare

Quare salua hominis ieiuni est subtilior & albiior, quàm salua hominis saturati?

Respondetur, quodd illa salua est sine viscositate cibi, quæ solet incrassare ipsam saluam hominis pleni.

Quæritur, vnde prouenit salua hominis?

Respondetur, quodd prouenit à spumis ipsius pulmonis, vbi (secundum Medicos) est sedes phlegmatis.

Quare animalia multum coëuntia, vt apri, sunt multum sputosa?

Respondetur, quodd tunc pulmo & cor sunt in maximo motu libidinis, ergo generatur in eis multum de materia sputosa.

Quare auiculæ non habent saluam?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de Animalibus, quia habent pulmonem valde ficcum, ergo non habent sputum.

Quare Epileptici, id est, qui submerguntur proprio sanguine, & Caduci putrescunt?

Respondetur secundum Medicos, quia materia peccans est in cerebro: sed si vomit, tunc materia peccans est in stomacho: sed si multum meiunt, tunc materia peccans est in viis vrinæ: sed si sperma habere incipiant, tunc est in vasis seminalibus: itaque Medici secundum hoc faciunt euacuare materiam.

Quare lingua aliquod perdit usum loquendi?

Respondetur ex vltima parte Aphorismorum Hypocratis, quod ex Paralyfi vel Apoplexia, id est, ex subita sanguinis effusione, hoc euenit, scilicet de humore crasso. Et etiam aliquando ex infectione spiritus animalis in media cella cerebri, qui non mittitur ad linguam, & per vocis expressionem variæ passionis actus declarât, vt patet in Glossa ibidem, & hoc intendit Galenus.

DE PALATO.

Quare fructus ante maturationem sunt insipidi vel amari, & post maturitatem sunt dulces?

Respondetur, quod sapor insipidus causatur ex frigiditate, & defectu caloris in humido & crasso. Sed sapor dulcis causatur ex sufficienti calore. Vnde in fructibus maturis humidum est subtile, & per calorem solis subtile redditum: ideo sanè frequenter fructus tunc sunt dulces. Sed ante maturationem, humidum est adhuc crassum, & non subtile redditum à calore solis. Ergo tunc fructus sunt amari.

Quaritur, quare magis delectamur dulci sapore, quàm amaro vel alio?

Respon-

Respondetur quia natura delectatur dulcedine. Ratio, quia dulce est calidum & humidum, & per caliditatem humiditates superfluas dissoluit, & per humiditatem abluitur immunditia. Sed sapor acetosus, siue stipticus vel ponticus, propter frigus in ipso prædominans nimium constringit, & pungit, & membra offendit in purgatione. Ergo non delectamur illo sapore, quia Medici volunt, quod homines in æstate, & in vehementi calore non debent comedere aliquid amarum. Ratio est, quia amarum generat calorem. Sed solummodo in hyeme debemus comedere amara. Ergo dicit Aristoteles in libro de Nutrimeto & nutritibili, quod dulce est amicum naturæ, & maximè nutrit.

Queritur, quare sapor acetosus plus incitat ad appetitum, quam alius.

Respondetur quod sapor acetosus est frigidus, & frigefacit. Modò frigidi est appetere & attrahere, & ideo causa est appetitus. Nota quod nouem sunt species saporum, quorum tres sunt à calore, & tres à frigore, & tres à temperato medio.

Queritur, quare de spiritu aëreo plus attrahitur, quam emittitur?

Respondetur per Aristotelem ad Alexandrum

xandrum Magnum in libro de Motu cordis quòd multæ partes aëris inspirantur, & pertranseunt nutrimentum, cum spiritibus vitalibus inter pulmonem continentur. Itaque tandiu animal non suffocatur, quãdiu aërem in pulmone percipit, & sic aliqua pars in ea continetur.

Quæritur, quare aer inspiratus & expulsus videatur, cum tamen aer per se sit invisibilis, propter sui raritatem?

Respondetur, quia aër inspiratus admiscetur fumositatibus ipsius cordis, ratione quarum efficitur crassus, & sic videtur. Cuius experientia est, quia tempore hyemali videmus anhelitum, quia frigus aëris constringit anhelitum mixtum fumositatibus, & sic incrassatur, & condensatur, & per consequens videtur.

Quæritur quare aliqui homines habent fatidum anhelitum?

Respondetur secundum Medicos, quòd aliquando fit propter malas fumositates stomachi, aliquando propter corruptionem spiritualium membrorum, ut pulmonis. Ergo anhelitus leproforum est infectus, quòd inficit auiculas propinquas, quia interiora ipsorum sunt maxime corrupta, ut patet ex definitione à Constantino data. Quia lepra est nutrimentum omnium

omnium membrorum cum putrefactione eorundem, & incipit in sanguine, & terminatur in membris.

Quæritur quare leprosi sunt rauci?

Respondetur, ideo, quia in eis instrumenta vocalia sunt corrupta, scilicet pulmo.

Quæritur quare homines raucescunt?

Respondetur, quòd propter rheuma descendens de cerebro, replens canaliam pulmonis, vel aliquando ex apostematibus in gutture vel ex rheumate in collo congregato.

Quæritur, quare omnes femellæ inter omnia animalia, graciliores & subtiliores habent voces, quàm viri dempta sola vacca?

Respondetur secundum Aristotelem in quinto de Generatione animalium, quòd propter cõstrictionem viarum, & articularum vocalium, id est, vbi aër intrat, per quas vox formatur, vt patet in simili: quia fistula parua acutius sonat, quàm maior. Sic etiam est in mulieribus, quòd via vocalis propter frigiditatem cõstringitur, & arctatur, quia frigidum est constringere: sed in viris illa via, ex calore viri aperitur & ampliatur, & ergo in viris grauius sonat, quia caloris est aperire seu dissoluerè. Etiam dicitur, quòd mulieres habent voces molliores propter humiditatem pulmonis, & propter debilitatem caloris.

Etiã

Etiam iuuenes & infirmi, eadem de causa habent acutas voces. Et est causa naturalis, quare masculus in principio suae natiuitatis profert a, i, vocem crassiore, sed foemella profert e, i, vocem leuiorem, vt vult Laberintus cum dicit: Masculus a profert.

Quaeritur, quare in viris & mulieribus vox mutatur tempore pubertatis, & ista mutatio maxime contingit tempore spermatu in viris, & tempore crescendi mamillarum in mulieribus. Vt dicit Aristoteles in libro de animalibus?

Respondetur per eundem, quia tunc remittitur principium vocis, seu relaxatur. Et hoc declarat in simili de chorda remissa, quae grauius sonat. Etiam declarat ex alio, quia animalia castrata, vt capones, spadones & eunuchi, habent voces meliores, propter priuationes testiculorum.

Quaeritur, quare homines raucescunt in spectione luporum?

Respondetur secundum Aristotelem, quia lupus est animal valde & maxime frigidum in cerebro, vnde habet caput graue.

Si ergo videntium hominum spiritus visibilis dirigitur ad eum, tunc attrahit aliquid de frigiditate ad pectus, modo ex illa frigiditate pectus constringitur vbi sunt

sunt instrumenta vocalia. Quia lupus non potest dirigere alias fumositates, sed expirantur ab eo in aërem, & sic ille aër circumstantans inficitur, & alius aër iterum inficitur ab illo, & sic vsq; ad hominem peruenit, & tunc ille aër sic infectus ab homine attrahitur, & facit eum raucum. Etiã dicitur quòd lupus est animal multum vorax, vt patet in libris de Animalibus, quia auidè sumit cibum, & comedit vna vice tantum, quantum sufficiat per tres dies. Et sic lupus aperiens os suum, emittit humores crudos, & crassos, & indigestos, à quibus aër inficitur propinquus, qui aërem alium iterum inficit, & sic deinceps, donec perueniat ad hominem, quo inspirato homo inficitur eodem modo sicut basiliscus, qui emittit humores venenosos oculis, homines inficientes.

Quæritur, quare homine lupum inspiciente lupus non raucescit?

Respondetur, quia homo non est ita maliciosus & frigidus, vt lupus. Et proptèr similem rationem mouetur hìc tale Problema.

Quare interfectus interfectore presente, sanguinescit?

Respondetur, quòd hoc est opus diuinum non naturale, quia sanguis clamat vindi-

vindictam contra interfectorem. Sed tamen si esset aliqua naturalis causa, maximè esset ista, quòd perpetrator huius sceleris recolens, maximè dolet pœnitentia ductus, & sic maximè æstuat propter fortem imaginationem, quam de eo habet, sic quòd omnes spiritus eius ebulliunt, & sic ad instrumenta visus accedunt, & ibi exeunt per radios visuales oculorum, usque ad facta scilicet vulnera, quæ si recentia fuerint, statim sanguinem emittunt. Secundò hoc fit cum iuamine aëris inspirati, sic quòd talis aër expiratur per vulnus educens sanguinem. Et simile est de oculo menstruoso, vbi postea macula apparet, dummodo per eum speculum est infectum. Sed et alij dicunt, quòd hoc fit à natura cõmuni, ad manifestandum homicidium.

Quæritur, quare parua auicula plus vociferantur & cantant, quàm magna? vt patet sensibilibus de alauda & philomela.

Respondetur per Aristotelem, quòd spiritus paruarum auium est leuior & mollior, quàm magnarum. Ergo parua auiculæ facilè procedunt in quodcũque desiderium, & sic frequenter cantant.

Quæritur quare masculi plus cãsant, quàm femellæ? vt patet in omnibus animalibus.

Respon-

Respondetur, hoc est propter desiderium coitus, itaque secundum Constantinum in libro de Coitu, dicitur, quod tunc spiritus maximè mouetur in corpore, & fit appetitus coitus.

Etiam respondetur, quod generaliter loquendo de quolibet animali, foemellæ sūt frigidiores, quàm masculi.

Queritur, quare apes, vespa, musca, & locustæ, & multa talia animalia vociferantur, cum non habent pulmonem, nec instrumenta vocis?

Respondetur secundum Aristotelem libro de Inspiratione & respiratione, quod in eis est quædam pellicula, ad quam spiritus pulsans facit talem sonum, itaque mirabiliter sonat talis sonus.

Queritur, quare pisces non vociferantur?

Respondetur secundum Aristotelem secundo de Animo, quia pisces non habent pulmonem, sed solum branchias, nec etiam cor, ergo non indigent inspiratione aëris, & per consequens non vociferantur. Quia secundum Aristotelem secundo de Animo, Vox est percussio aëris inspirati.

DE COLLO.

Queritur, quare animal habet collum?

Respondetur secundum Aristotelem

D

in

in libris de Animalibus, quod collum est sustentamentum capitis. Vnde secundum ipsum, Collum est medium inter caput & corpus, ut patet per ipsum & eius ceruices et nervos, tanquam per vias medias motus & sensus corporis translegantur: & per ipsum tanquam per quandam distantiam, cor maximè calidum à cerebro elongatur.

Quæritur quare aliqua animalia carent collo, ut pisces, serpentes, & alia reptilia?

Respondetur, quia talia animalia carent corde. Ergo non indigent tali distantia, de qua dictum est.

Aliter respondetur, quod in imo habent collum, sed non est distinctum à corde & capite.

Quæritur, quare collum sit osseum?

Respondetur secundum Aristotelem, ut eo fortius posset caput sustentare. Etiam ideo quia spina dorsi, in collo coniungitur cerebro, & inde recipit medullam, quæ est eiusdem substantiæ cum cerebro.

Quæritur quare quedam animalia habent longa colla, ut grues & ciconia, & sic de alijs?

Respondetur secundum Aristotelem, quia talia animalia requirunt sua nutrimenta in profundo aquarum, ergo indigent longis collis. Sic etiam quedam animalia

PROBLEMATTA. 51

malia habent breuia colla, vt nifus, & accipiter, quia talia animalia sunt rapacia. Ergo propter fortitudinē breui collo indigent vt etiam patet de boue, qui est breuis colli, & ergo fortis.

Quæritur, quare collum fit concuum, & maxime in anteriori parte circa linguam?

Respondetur, quia ibi sunt duo meatus, vnus deferens cibum ad membra nutritiua, vt ad stomachum & ad hepar. Et talis secundum Medicos, dicitur Iſophagus, à ἴσος Græcè, quod est comedere Latinè.

Quare arteria vocalis est annulosa?

Respondetur, quod est propter flexibilitatem, quæ producit bonam resonantiã.

Quare pullus decollatus diu mouetur, & homo decollatus statim immobilis est?

Respondetur, quod pullus & similia animalia habent neruos strictos, & sic in eis spiritus motiuus moratur diutius post decollationem. Sed homines & similia animalia habent neruos longos & amplos, itaque spiritus ab ipsis citò recedit, & per consequens non possunt mouere corpus.

DE HVMERIS

& brachijs.

D. 2. *Quæritur*

Quare homo habet humeros & brachia?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de animalibus, quod propter delationem & portationem oneris.

Quare brachia sunt rotunda?

Respondetur, quod est propter maiorem velocitatem motus & operationis. Quia talis figura motui est apta, ut patet per Aristotelem primo de Cælo.

Quare brachia sunt valde crassa?

Respondetur per Aristotelem, quod hoc est propter fortitudinem ad leuandum & ad portandum onera, etiam ad contingendum seu pugillandum. Sic etiam ossa eorum sunt valde crassa, quia ibi est multum de medulla, seu materia medullosa, ne citò corrumpantur brachia. Sed medulla in paruis ossibus non potest contineri ita bene sicut in magnis.

*Quare dolentes vel infirmi denudant vel de-
sequeunt brachia, & etiam laborantes in agone?*

Respondetur secundum Hippocratem in libro Prognosticorum, quod in talibus mors est propinqua, & est signum mortis, quia ibi est dolor maximus, qui facit brachiorum denudationem.

*Quare in aliquibus infirmantibus brachia
gracilia sunt, id est, subtilia redduntur, ut in
bydrop*

hydropicis & phreneticis?

Respondetur secundum Medicos, quia membra sibi compatiuntur: itaque vno dolente omnes humores ibi concurrunt in doloribus prædictis. Nam capite dolente, humores brachiorum currunt ad caput, & brachia gracilia fiunt.

Quare animalia bruta non habent brachia?

Respondetur, quòd habent anteriore pedes loco brachiorum, vel pro brachijs.

Aliter respondetur, & melius, quia omnia animalia habent organa aliqua ad pugnandum & ad se defendendum. Vt lupus habet dentes, vacca cornua, equi pedes, volatilia, rostra & alas: sed solus homo habet brachia ad pugnandum.

DE MANIBVS.

Quare solus homo habet manus & Animal ei simile, vt simia?

Respondetur, quòd manus est organum organorum, vt dicit Aristoteles de Animo, quibus maximè homo indiget. Quia multæ sunt operationes, quæ per manus fiunt, & non per alia organa.

*Quare aliqui sunt ambi dextri, id est, vni-
se, vtraque manu pro dextra?*

Respondetur, quòd est propter multitudinem caloris cordis & propter suffla-

tionem eius calidam, qui facit si nistram ita habilem, sicut dextram: itaque tales homines sunt proculdubio bonæ complexionis.

Quare mulieres non sunt ambi dextra, sicut viri, ut dicit Hipocrates circa ultimam particulam Aphorismorum, circa finem?

Respondetur secundum Galenum, quod hoc est ideo, quia calidissima mulier sana, frigidior est frigidissimo viro sano. Et dicitur insigniter sana, quia si febricitaret, tunc dictum non esset verum, quia in tali casu mulier calidior esset viro, caliditate accidentali.

Quare digiti sunt articulosi?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de Animalibus, quod propter aptitudinem ad recipiendum, & ad tenendum receptum.

Quare quilibet digitus tres habet iuncturas seu articulos & pollex tantum duas?

Respondetur, quod pollex etiam habet tres articulos seu iuncturas, sed tertius iungitur brachio, itaque fortior est alijs digitis: ut patet ex nomine, quia dicitur pollex à polleo. Quia secundum Aristotelem maioris est virtutis, cum etiam maior sit in quantitate.

Quare digiti dexterae manus sunt subtiliores, quam sinistrae, ut vult Aegidius?

Re-

Respondetur, quod propter calorem in tali parte dominantem, qui facit maiorem subtilitatem.

Quare digiti sunt crassiores ante cibum, quam post? ut dicit Albertus.

Respondetur secundum omnes Medicos, quod homo ieiunus, repletus est malis humoribus, & fumositatibus diuersis, quæ incrassant omnia membra, etiam digitos: sed cum illi humores sunt per cibum expulsi, sic digiti magis graciles fiunt. Et eadem de causa homo ieiunus est grauior, quam homo cibatus, ut patet expresse de ieiunantibus. Et potest reddi melior ratio, quia post cibum calor à membris exterioribus delegatur ad interiora, propter digestionem cibi, itaque membra exteriora gracilia redduntur, sed post digestionem cibi è conuerso dirigitur ad membra exteriora, itaque tunc incrassantur.

Quare aliqui homines sunt magis habiles in sinistra manu, quam in dextra, ad aliquod opus faciendum?

Respondetur, quia in illis cor non influere facit dextro lateri calorem, sed plus sinistro, & etiam operatur in sinistra manu subtilitatem & gracilitatem.

DE VNGVIBVS.

Quæritur, vnde generantur vngues?

D. 4.

Re-

Respondetur secundum Galenum in commento Prognosticorum, quod ex fumositatibus resolutis, ingredientibus extremitates digitorum, quæ aëre exteriori exiccantur & in cornu reducuntur.

Quare ungues se num nigrescunt, & pallescunt?

Respondetur, quia tandem calor cordis deficit, quo deficiente, ipsorum pulchritudo deficit.

Quare homines iudicantur bonæ complexionis vel malæ, secundum dispositionem unguium?

Respondetur, quia ungues testantur bonitatem vel malitiam cordis, ergo etiam complexionis. Quia si sunt rubei, testantur choleram bene temperatam: sed si aliquo modo sunt inclinati cum rubeo colore ad nigredinem, testantur sanguineam complexionem: sed si sunt crocei coloris vel nigri, testantur melancholiam.

Quare aliquando macula alba apparent siue generantur in unguibus.

Respondetur, quod nutrimenta unguium sunt diuersa reddita, quia aliqua pars phlegmatis est admixta: ergo ex tali phlegmate macula ista causatur.

Quare omne Animal gradens pedibus habet ungues vel unguilas, vel aliquid proportionabile eis

te eis, vt patet in auiculis, solùm curuos vngues habentibus, & in equis, quorum pedes subfer-
ratur, & in alia regula secundum Aristote-
lem, qua est vera, exceptis natantibus, vt patet
in Anseri, vel in Anate, qua carent huiusmodi
vnguibus?

Quia naturaliter vngues sunt graues, &
sic impedirent natationem. Et responsio
sic potest elici ex dictis.

DE PECTORE.

Quare pectus est concauum?

Respondetur secundum Aristotelem,
Quia ibi est sedes spiritualium mem-
brorum, quæ membra sunt nobilissima, vt
cor & pulmo: vt ergo ista custodiantur læ-
sione necessarium est, vt pectus sit conca-
uum.

Quare homo inter omnia Animalia habet la-
tissimum pectus, vt dicit Aristoteles?

Respondetur, quod spiritus in homine
sunt debiliores & subtiliores, ergo requi-
runt regionem ampliorem, in qua possint
contineri, vt est pectus.

Quare pectora Avicularum sunt rotunda &
acuta?

Respondetur, quia sunt in continuo
motu: atque figura acuta & orbicularis
motui est apta, vt patet quarto Physico-
rum.

Quare ea quæ diligimus trahimus ad pectus?

Respondetur, quod prior locus cordis est sub pectore. Ergo illa quæ cor amat ad pectus trahit propter vicinitatem cordis, applicando amatum amanti.

Quare mulieres sunt breuioris pectoris quam viri?

Respondetur, quia in viris est caliditas, quæ naturaliter sursum mouetur, superiora viri incrassando, & ea ampliando. Ergo magnum pectus est signum animositatis, vt patet per Aristotelem in Physiognomia, vbi declarat hoc de Leone & Tauro. Sed in mulieribus frigiditas dominatur, quæ naturaliter mouetur deorsum: itaque dicit quod mulieres frequenter cadunt supra culum, quia posteriora eorum incrassantur ex frigiditate descendente. Sed vir frequenter cadit supra pectus, propter eius crassitiam.

DE MAMILLIS.

Quare Mamillæ sunt posite supra pectus?

Respondetur, quod pectus est sedes cordis calidissimi, ergo ibi mamillæ generantur, vt menstruum ad eas missum, calori cordis vicinum, citius decoqueretur, & in materiã lactis conuerteretur.

Quare

Quare in aliis animalibus mamillæ sunt infra pectus, sed in muliere sunt supra pectus?

Respondetur, quia mulier est bipes, ergo mamillæ existentes infra pectus, impedirent eius transitum: sed alia animalia quatuor habent pedes, ergo ipsa non impediuntur in eorum transitu, vel motu progressiuo.

Quare viri non habent tam magnas mamillas, sicut mulieres?

Respondetur, quia viris non generantur menstrua, nec ibi est vas menstruo deputatum. Tamen dicit Aristoteles, Viri habent paruas mamillas, & mulieres paruos testiculos.

Quæritur, quæ mamilla sunt magis valentes pueris lactantibus, an parua, vel magna, seu mediocres?

Respondetur, quod in magnis calor est diffusus & dispersus, ergo ibi non est bona digestio lactis: sed in paruis est vnitus & fortis, cum omnis virtus vnita, est fortior seipsa dispersa, & per consequens ibi est bona digestio lactis. Ergo parua sunt meliores quam magna, mediocres autem sunt optima. Ex quo omne medium est optimum.

Quare tredecimo & decimo quarto anno mamilla

*milla iuencularum incipiunt crescere & in-
crassari, vt dicit Albertus?*

Respondetur per Aristotelem de Gene-
ratione animalium, quòd ideo, quia tunc
puella efficitur pubes, & mēstrua incipiunt
augeri in ea & fluere, vt dicit Aristoteles,
quia in eadem aetate puellarum crescunt
mamillæ, & virorum sperma.

*Quare mamilla mulierum generantium abor-
tum, id est, puerum qui egreditur mortuus ex v-
tero matris, vt dicit Hipocrates in secunda Par-
ticula Aphorismorum, mollescunt?*

Respondetur secundum Glossam ibidē,
Quia tunc mēstruum non fluit ad mamil-
las, à quo foetus deberet nutriri, ergo tunc
molefcunt.

*Quare mulier impregnata concipiens masculū
in vtero, dextrā mamillā habet duriorē, quā
sinistrā?*

Respondetur secundum Hippocratem,
quia masculi concipiuntur in dextero late-
re matris, Ergo tunc mēstruum fluit ad
dextram mamillam ipsam indurando.

*Quare mulieris impregnatis lac fluens de ma-
millis significat debilitatem foetus?*

Respondetur secundum Aristotelem,
quia lac est proprium nutrimentum fœ-
tus in vtero; itaque quando lac fluit, si-
gnum

gnum est quòd foetus non nutritur, & ex hoc vterque debilitatur.

Quare dura mamilla iudicat sanitatem in puero existente in vtero?

Respondetur, quia menstruum conuertitur in lac, & tale lac sufficiēter nutrit foetum & ex hoc arguitur eius fortitudo.

Quare mulier habet tātum duas mamillas, & aliqua bruta, vt porca & canicula, habent decem vel plures?

Respondetur, quia frequenter mulier concipit masculum vnum, vel foemellam, & huic sufficit vna mamilla, vel duæ. Sed alia bruta habent multas cisturas, procreantes multos foetus. Ergo habent mamillas, primo scilicet foetui primam, secundo, secundam, & sic de aliis per ordinem.

Quare tempore imprægnationis mamilla sunt dura, & alio tempore sunt molles?

Respondetur, quia tunc inflantur & tumescunt sicut vterus, quia multa humiditas menstrualis fluit ad eas, quæ alio tempore manet in matrice, & expellitur per locum deputatum.

Quæritur, per quem modum lac mamillarum venit ad matricem?

Respondetur secundum Hippocratem, vbi supra, quòd mamilla habet colligantiam cum matrice, & quasdam venas, quas
abscin-

abscindunt obstetrices tempore partus, & perillas lac fluit ad umbilicum puerorum, & capiunt nutrimentum per umbilicum. Vnde aliqui dicunt, quod puer existens in utero nutritur per os, sed hoc falsum, quia si sic tunc stercorea emitteret etiam: sed hoc est falsum, quia non videtur ubi dimittuntur illa stercorea.

Quare lac egrediens de mamillis spissum & crassum & non usultum, & fluidum, est sanguis masculi in utero: sed lac tenue, est foemella?

Respondetur, quia mulier gestans masculum, est fortioris caloris, quia digerit ipsum lac inspissando. Sed in mulieribus habentibus foemellam, non est tantus calor, ergo manet indigestum, & aquosum, & fluidum supernatans, si ponatur in aqua.

Quare lac sit album, cum tamen menstruum sit rubeum, ex quo generatur?

Respondetur, quia sanguis non bene decoctus recipit formam albam, ut patet de carne, cuius proprius color est albus.

Aliter respondetur, quia quilibet humor, qui in tali membro generatur, alicui membro assimilatur in colore, in quantum potest. Sed quia caro mamillarum est alba, ergo & humor lactis est albus.

Quare

*Quare vacca dat copiose lac, pra alijs anima-
libus?*

Respondetur, quia vacca est animal mul-
tum vorax. Et vbi multum recipitur ali-
menti, ibi multum generatur menstrui.
Quia lac non est aliud nisi menstruum de-
coctum & dealbarum, ergo etiã in ea mul-
tum generatur lactis.

*Quare lac non est sanum, vt dicit Hyppocra-
zes in secunda particula Aphorismorum?*

Respondetur secundum Glossam ibi-
dem, quod propter multas causas non est
sanum. Prima, quia quandoque coagula-
tur in stomacho, ex quo vltterius malus
anhelitus generatur. Sed Hyppocrates po-
nit remedium in loco allegato, dicens: Si
tertia pars aquae admisceatur lacti, tunc
non est nocuum, & hoc intelligitur de a-
qua fluuiali. Alia causa: quia lac aliquando
in stomacho accedit, & excoquitur, & ite-
rum ex eo generantur mali humores, infi-
cientes anhelitum.

*Quare lac praesertim dolentibus capite, non
valet?*

Respondetur secundum Hyppocratem
vbi supra, & secundum Glossam ibidem,
Quia lac citò transit in multam fumosita-
tem, & multum habet materiae terrestri-
que fumositas ascendens, morbum gignit.

Quare

Quare lac est conueniens nutrimentum infātib; & pueris?

Respondetur, quia est naturalis eorum eibus & consuetus, quia etiam in vtero nutriebantur tali cibo: ergo est eis conueniens.

Quare lacticinium tempore partus vaccarū est bonum?

Respondetur, quia tunc lac est multum spongiosum. Ergo tempore illo multas fumositates expellit, & quodammodo est purgatio illo tempore.

Quare lac in mulieribus coëtantibus destruit puerum lactātem?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de Animalibus, Quia tempore coitus, subtilior & melior pars lactis vadit ad vasa seminalia, & ad matricem, & peior pars manet in mamillis, quæ destruit puerum.

Quare lac mulierum fuscārum sit melius, quā albarum?

Respondetur, quia fuscæ mulieres sunt calidiores alijs, & quia calor digerit nutrimentum sufficienter, & sic lac melius fit.

Quare in eadem mensa simul comedere lac & pisces sit prohibitum à Medicis?

Respondetur, quia maximè disponunt ad lepram

lepram. Quia ambo sunt phlegmaticæ naturæ, tam lac, quàm pisces.

Quare auicula non habent lac, atque mammillas?

Respondetur, quia mamillæ impedirent eis volatum. Etiam, pisces nō habent mammillas vel lac, quia ipsi emittunt lactes, ut dicit Aristoteles in libro de Generatione animalium. Quia fœmella emittit polygramum, & masculus superaddit lactes, sic eorum species æternæ fiunt per successiōnem individuorum.

DE DORSIS.

Quare Animalia habent dorſa?

Respondetur per Aristotelem, propter tres causas. Prima, ut dorsum esset via neruorum à spina dorſi extensorū per totū corpus, ut patet sufficienter in suspēsis, quia quando sunt lacerati, tunc adhuc nerui dependent in spina dorſi. Secunda causa est, ut esset custodia membrorum mollium in corpore existentium, ut stomachi, hepatis, pulmonis & sic de alijs. Tertia causa est, ut esset fundamentum omnium ossium, quia videmus, quod alia ossa, ut costa, fundantur in spina dorſi.

E

Quare

Quare homo inter omnia animalia habet dorsum latum, ita quod nullum animal, praeter hominem, potest conuenienter iacere in dorso?

Respondetur, quia pectori lato correspondet dorsum latum. Si ergo homo haberet dorsum acutum, sicut alia animalia, illa esset indecens & inepta dispositio. Ergo requiritur quod habeat dorsum latum.

Quare homo iacens in dorso, habet horribiles visiones?

Respondetur, quia tunc meatus seu nervus phantasiae est apertus, qui est in anteriori parte cerebri, & ergo tunc phantasia corrumpitur.

Vel alia ratio est, quia homo iacens in dorso, habet se ita, quod humores perturbantur, & mouentur sursum, ubi est phantasia, itaque phantasia perturbatur.

Quare malum est iacere in dorso?

Respondetur secundum Medicos, quia hoc disponit ad lepram, epilepsiam, maniam, & ad incubum. Vbi nota, quod mania est infectio anterioris partis cerebri, cum priuatione imaginationis. Sed incubus in proposito, est passio cordis, cum aliquis se in somno suffocari putat & putat aliquid iacere super ipsum, quod libenter remoueret.

Quare

PROBLEMAT.

47

Quare spina dorsi habet multos articulos, & multa membra, quæ apud Medicos Spondylia dicuntur?

Respondetur, quod propter flexibilitatem ipsius dorsi, quia sine illis articulis, flexiones fieri non possent, neque motus, ut patet per Aristotelem in libris de Motibus animalium. Itaque dicentes, quod elephas non habent membra, dicunt malè, quia non posset se mouere.

Quare spina dorsi in piscibus fracta, pisces citò moriuntur?

Respondetur, quia spina dorsi in piscibus est loco cordis. Modò cor est primum viuens, & vltimum moriens, ut patet in libro de Longitudine & Breuitate vitæ. Ergo laesa spina dorsi, pisces diutius viuere non possunt.

DE MEDULLA.

Quare laesa medulla, homo facile moritur?

Respondetur, quia medulla venit à cerebro: quod est vnum membrum principale, ut patet in duobus. Primò, quia medulla seu nucha est alba, sicut cerebrum: Secundò, quia aliæ medullæ non habent cutem neque pelliculam. Sed nucha habet duplicem pelliculam, sicut cerebrum, scilicet piam matrem, & duram matrem.

E 2

Et

Et etiam circa spinam dorsi sunt quinque venæ, quæ secundum medicos dicuntur Hæmorrhoides, ab æmâ Græcè, quod est sanguis Latinè. Ideo medicum videndum est de venis Hæmorrhoidum.

DE FLUXU HÆMORRHOIDUM.

Quare aliqui viri patiuntur fluxum Hæmorrhoidum?

Respondetur, quod sunt Melancholici. Ergo multum generatur in eis melancholia, quia frigidi sunt, quæ primò mittitur ad splenem, scilicet ad propriam sedem melancholiae, & ibi propter sanguinis multitudinem retineri non potest. Ergo mittitur ad spinam dorsi, ubi sunt aliqua venæ, quæ terminantur in dorso, & in collo. Et quando illæ venæ valde replentur sanguine melancholico, tunc aperiuntur viæ Naturæ, & exit ille sanguis semel in mense, ut menstrua mulieris. Et tales viri per talem fluxum præservantur magis ab infirmibus, scilicet ab hydropisi, peste, & cæteris.

Quæritur, quare Iudas indifferenter patiuntur talem fluxum?

Respondetur Theologicè, quia ipsi tempore passionis Christi clamauerunt, Sanguis

guis eius super nos, & super filios nostros. Ergo dicitur in Psalmo: Percussit eos Deus in posteriora dorsi.

Aliter respōdetur magis naturaliter, quia Iudæi vescuntur cibarijs phlegmaticis & frigidis, ex quibus cibarijs generatur sanguis melancholicus, qui per fluxum hæmorrhoidum expurgatur.

Alia ratio naturalis est, Quia dicit Aristoteles in libro de Cœlo & Mundo, quod motus facit calorem, & calor digestionem vt patet quarto Metheororum. Sed Iudæi non sunt in continuo motu & labore, nec in conuersatione hominum. Etiam ideo, quia sunt in magno timore, quia timent nos vlcisci passionem nostri Saluatoris. Et hæc in eis frigiditatem faciunt, & impediunt digestionem, & ergo iterum in eis generatur multus sanguis melancholicus, qui in ipsis tunc tempore menstrui expurgatur.

DE CORDE.

Quæritur, quare cor & pulmo dicuntur membra spiritualia?

RESPONDetur vno modo, quod à spiritu, quia spiritus vitalis in corde generatur. Sed illa responsio non videtur valere: quia sic hepar & cerebrum, erunt membra

spiritalia, quod est falsum. Quia hepar est membrum nutritium, sed cerebrum animatum. Sed tamen consequentia patet, quia spiritus vitalis generatur in hepate, & spiritus animalis cerebro. Itaque respondetur, quod cor & pulmo ideo dicuntur membra spiritalia quia in eis recipitur spiritus & aër. Vel dicuntur spiritalia, propter eorum impossibilitatem, respectu aliorum membrorum. Ergo ipsa per ipsam pelliculam diuersa sunt ab alijs membris nutritiuis, ut à stomacho.

Quæritur, quare pulmo sit ita varus, & spongiosus.

Respondetur, quod ibi aër melius potest recipi pro cordis refrigerio, & expulsionem superfluarum fumositatum. Quia secundum Aristotelem in libro de inspiratione & respiratione, Pulmo est flabellum cordis, seu ventilabrum. Et sicut follis inspirando inflatur, & expirando comprimitur & contrahitur: sic simili modo pulmo inspirat aërem, dando refrigerium cordi, & inspirat ne cor suffocetur per nimiam caliditatem aëris inspirati.

Quæritur, quare caro pulmonis sit alba?

Respondetur, quod propter eandem causam, quia est in continuo motu.

Etiana

*Etiã solet quari, quare sola animalia habent
cor, habent pulmonem, & non alia.*

Respondetur, quia pulmo non est mem-
brum propter se, sed propter aliud, scilicet
propter cor. Ergo si animal corde carens
haberet pulmonem, tunc superflue & fru-
strâ esset: modò natura non permittit hoc.
Quia natura nõ deficit in necessarijs, nec
abundat in superfluis.

*Quare animalia non habentia pulmonem ca-
rent vesica, vt dicit Aristoteles?*

Respondetur, quia talia non recipiunt
aquam potabilem, vt potum suũ & cibum
faciant feruere, sed propter temperamen-
tum cibi: ergo carent vesica, & etiam vrin-
a, vt patet in auiculis, quarum quedam
simpliciter non bibunt, vt falco, nisus, acci-
piter.

Quare cor est in medio animalis?

Respondetur, quòd ideo, vt aliquo mo-
do omnibus mèbris influere faciat vitam:
itaque cõparatur Soli, qui est situs in me-
dio planetarum, vt alijs planetis influere
faciat lucẽ. Itaq; Pythagorici dicẽtes Cœ-
lum esse magnum animal, dixerunt Solem
esse cor illius animalis.

*Quare in solo homine cor collocatur in sini-
stro latere?*

Respondetur, vt calor cordis temperet

frigiditatem splenis. Nam splen est sedes melancholiae, quae etiam in sinistro latere collocatur.

Quare inter omnia membra cor primo generatur, ut dicit Aristoteles, Quod cor est primum viuens & ultimum moriens?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Iuuentute & Senectute, quia cor est principium & origo vitae, & omnium membrorum, & sine illo nullum membrum viuere potest. Nota secundum Physicos de semine in matrice retento, primo generatur quaedam pellicula circundans ipsum semen: post hoc generatur typus formatiuus, qui ex subtiliore sanguine primo facit cor, & de sanguine minus subtili successiue facit hepar, & de sanguine crasso & frigido facit medullam & cerebrum.

Quare animalia parui cordis sunt audaciora, ut Leo, qui est animal valde ferox & audax?

Respondetur, quod in paruo corde animalis calor est bene adunatus & vehemens, & sanguis adueniens in tangendo ipsum, citius calefit, & ad alia membra mouetur spiritu calefactiuo, mediante quo, audacia eis tribuit.

Quare

Quare animalia magni cordis sunt valde timida, ut lepus?

Respondetur, quia calor tum est diffusus & dispersus, & non potest calefacere sanguinem ad ipsam concurrentem, & sic timor ibi generatur.

Quare in corde magnorum animalium, ut cervorum, & hominum secundum Albertum, est quoddam motus?

Respondetur per Aristotelem, quod idem, ut sit fundamentum motus continui ipsius cordis: quia secundum eundem in libris de motibus animalium, In quolibet motu est quidam fluxus & quies.

Quare cor continuè movetur?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Motu cordis, & per Galenum & Aegidum, Quia ibi spiritus generatur, qui est subtilior aëre, qui propter maiorem rarefactionem, quærit locum ampliorum, replendō concavum ipsius cordis, ex quo sequitur dilatatio cordis. Et quia cor est terrestre: ergo cessante impulsione, partes eius cessant, & tendunt ad centrū. Et magister Galenus ponit experientiam de glande. Si glans ponatur ad ignem, calor ignis eius humiditatem resoluit in fumum, qui est maior humiditas, ita-

E S que

que maiorem locum occupat, & sic non potest manere infecta, ergo ipsam eleuat, & facit eam ex igne saltare: & sic conformiter est de corde. Vnde nota, quod cor animalis est triangularis figuræ aliquo modo, & partem minorem habet versus sinistram partem, verò maiore versus dextram, & in parte minori se continè aperit, & claudit, & sic est in continuo motu. Primus motus, apud Medicos, vocatur Diastole. Sed motus contritionis siue clausionis, vocatur Sístole. Ex quibus duobus motibus fit pulsus in toto corpore, quem Medici in arterijs sentiunt, siue & iuxta mabius de

Quare animalia magna cordis sunt macra?

Respondetur, quia calor naturalis egredies de corde consumit humiditatem aquosissimam, quam humiditatem, oportet conuerti in pinguedinem. Et sanè frequenter mulieres sunt pinguiiores quam viri, quia habent multum de humido, & sunt humidioris cordis quam viri.

Quare caro cordis est compacta & spissa?

Respondetur, quia in re densa & bene compacta calor fortiter recipitur, ut etiam patet in alijs.

Aliter respondetur, ut cor sua caliditate temperet frigiditatem cerebri, ideo

est compactum.

Queritur, quare est cor calidissimum in toto animali?

Respondetur, quia ibi est materia spissa & densa, & bene compacta, & calor fortiter recipitur in eo, ut patet in filicibus. Et iam alia ratio est, quia cor sua caliditate temperat frigiditatem cerebri.

Queritur, quare cor est principium vite?

Respondetur, quia in eo generatur spiritus vitalis qui est sedes vite. Unde secundum Augustinum in libro de differentia spiritus & anime: Cor habet duos vëtres, scilicet dextrum & sinistrum. Dexter enim venter plus habet de sanguine, quàm de spiritu, quia spiritus generatur ad viuificandum totum animal.

Queritur, quare cor sit rotundum, & habeat figuram pyramidis instar?

Respondetur, secundum Aristotelem, Quod figura rotunda non habet angulos: Et ideo est rotundum, ne materia corpori nocua ibidem possit retineri.

Aliter respondetur secundum Aristotelem, Quia figura rotunda est motui apta. Et ideo figura rotunda secundum Aristotelem metaphoricè Agonia dicitur, ab Alpha quod est sine, & gonia angulus, quasi sine angulo.

Queria

*Quaritur, quare in solo corde per excellentiā
sua sanguis?*

Respondetur quia sanguis est in eo tanquam in proprio loco, vel tanquam efficiēte, quod alij dicunt de hepate. Vnde cor à nullo membro recipit sanguinem, sed alia membra ab eo.

Quaritur, quare aliqua animalia non habent cor?

Respondetur, licet non habeant cor, tamen habent aliquid proportionabile cordi, ut patet de piscibus & anguillis, qui spinas dorsi habent pro corde.

Quaritur, quare ut videmus sensu, in brutis animalibus, ut in auibus & pullis capite ipsis amputato, cor adhuc pulsatur & viuit?

Respondetur, quia spiritus vitalis diutius manet in eo, quam in alijs mēbris, eo quod cor est primum viuens, & vltimum moriens, ut dicit Aristoteles de Senectute & Iuuentute. Ergo cor pulsatur, & plus mouetur, quam alia membra.

Quaritur, quare omne animal carens corde, vel proportionali ipsi cordi, caret sanguine? ut patet in muscis.

Respondetur, quia cor est principium sanguinis, modò deficiente causa, deficit effectus.

Quaritur

Quæritur, quare pulsus cordis certius iudicatur in dextro latere, quàm in sinistro?

Respondetur, quia calor cordis ibi facit maiorem habilitatem & calorem, itaq; ibi plus sentitur, quàm in sinistro latere.

Quare calor aliquando è medio desinit, ut patet in caducis & epilepticis.

Respondetur secundum Constantinum in libro de Stomacho, quòd hoc fit ex defectu sui ipsius, & pellicularũ, quibus cooperitur, quibus tunc infectis, cor è medio deficit: & aliquando fit ex infectione membrorum vicinorum. Vnde quando ex orificio stomachi exit humor venenosus, lædit ille cor, & membra sibi vicina, & tunc illa inducunt è medio defectionẽ cordis. Notandum quòd secundum Aristotelem, Dispositio cordis maximè cognoscitur per pulsus cordis. Quia pulsus velox, magnus & frequens cognoscitur, siue testatur de caliditate cordis, & de bona complexione. Et pulsus tardus & debilis testatur de frigiditate cordis, & malitia complexionis. Vnde

mulieres, in quantum sunt sanæ, habent

tardiorem & debiliorem pulsus

quàm viri, & hoc etiam patet

per alias causas, ut

infra pate-

bit.

DE STOMACHO.

Quare stomachus est amplius?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de animalibus, Quia in eo cibus, vt in olla primo decoquitur & digeritur, vt purum ab impuro separetur: itaque per multitudinem cibi natura ampliat stomachum.

Quare stomachus est rotundus?

Respondetur secundum Constantinum in libro de stomacho, quia si haberet angulos, tunc in illis cibus potius maneret, & sic homo nunquam febribus careret: qui tamen humores eleuatur & consumuntur, & non absconduntur propter eius rotunditatem.

Quare caro stomachi est multum nervosa, & sensibilis?

Respondetur, secundum Aristotelem & Constantinum, quia nerui sunt dilatabiles & extensibiles: itaque stomachus tempore repletionis dilatatur, & tempore famis restringitur: ergo natura sagax disponit nervosum stomachum.

Quare stomachus digerit?

Respondetur, propter calorem in eo existentem, quia calor prouenit à membris vicinis, scilicet ab hepate & corde: quia videmus in fabrica arte, quod calor ignis separat

PROBLEMATATA.

79

Separat æruginæ, vt scoriam à ferro, aurum à cupro, argentum à stanno. Sic digestionem per calorem fit separatio puri ab impuro, & talis digestio est quadruplex secundum Medicos.

Quare stomachus adiungitur hepati, vt patet sensu?

Respondetur secundum Constantinum vt supra, quia hepar est valde calidum: vt ergo sua caliditate possit iuuare ad digestionem, circumdat ipsum.

Quare communiter patimur plus frigus post prandium, quàm ante?

Respondetur, quia tunc totus calor vadit ad stomachum ad digestionem faciendam, & sic partes exteriores frigescent calore priuato.

Quare post prandium immediatè sit malum studere?

Respondetur, quia cum calor debet laborare pro imaginatione studij, tunc non laboraret pro cibo dirigendo, & sic cibus permaneret crudus. Ideo secundum Medicos, homo primum debet spaciari post prandium ad centum passus, vel secundum aliquos mille.

Quare mulieres, & maximè impregnate, primo & tertio mense habent appetitum inordinatum, ad comedendum carbones, cineres, &c?

Res

Respondetur secundum Constantinum, ut supra, quia quales sunt humores in stomacho illarum mulierum, talia nutrimenta appetunt. Et quia mulieribus imprægnatis sunt putridi & corrupti humores replentes stomachum, ideo appetunt similia, cum omne simile applaudat sibi simili.

Quare stomachus carnes valde pingues tardè digerit?

Respondetur, quia tales carnes natant in stomacho. Modò optima digestio fit in profundo stomachi, ubi carnes pingues nō possunt venire. Itaq; tales sunt multū somnolenti, post esum pinguium carniū, quia in eis digestio retardatur.

Quare stomacho infirmo, omnia alia membra habent in se malè, eo sano, melius sunt singula membra disposita?

Respondetur secundum Constantinum in principio sui libri, quia stomachus colligantiam habet cum cerebro, corde, & hepate, quæ sunt membra principalia, ergo ipso dolente, omnia dolent.

Aliter respondetur, quia impedita prima digestionē, aliæ digestionē impediuntur. Nam in prima digestionē principium est infirmitatis, scilicet in stomacho.

Quare iuvenes citius esuriunt, quàm senes?

Re-

Respondetur secundum Hyppocratem in prima particula Aphorismorum, & Galenum ibidem in Commento, quod iuuenes propter tria cibo indigent. Primò propter incrementum, secundò propter restorationem vitæ, tertio propter conseruationem vitæ.

Aliter respondetur, quod iuuenes sunt calidiores senibus, eo quod senes sunt frigidi & ficci, vt patet secundum Aristotelem in libro de Generatione animalium. Ergo calor in iuuenibus plus digerit, & per consequens plus appetunt.

Quare medici precipiunt, quod existente appetitu comedendi, debet quis comedere.

Respondetur secundum Auicennâ. quod tolerare famem, est stomachum malis humoribus & putridis, adimplere, quos attrahit ad se loco cibi, vt patet per experientiam. Cùm ieiunamus nocte, habemus appetitum comedendi, sed sequenti die minimè. Ergo est signum quod stomachus tunc est repletus malis humoribus, & maximè orificium eius, quæ repletio non est vera, sed mendax est propter hoc, sumpto modico cibo, regreditur statim appetitus: itaque dicunt vulgares communi prouerbio, quod os est trufator, quia licet fuerit corruptû malis humoribus, sumpto

F,

tamen

Etiam cibo reuertitur appetitus.

*Quare consilium medicorum est, quod homo
debet successiue comedere?*

Respondetur secundum Auicennam,
quia stomachus nimium repletur, & tunc
cibus supernabit in eo, quod est valde
periculosum.

Alia causa est, sicut ligna multum frigi-
da suffocant ignem, sic cibaria suffocant
calorem naturalem. Itaque optima medi-
cina est uti modestia & temperamento in
cibo & potu. Vnde versus,

Esse cupis sanus, sit tibi parca manus.

Pone gulæ metas, ætas ut sit tibi longa.

*Quare alio & alio tempore anni appetuntur
alia & alia cibaria? ut in hyeme carnes bouinx,
& vaccina, & porcina: in astate appetuntur car-
nes subtiliores, ut vitulina, aguina?*

Respondetur ideo, quia complexio va-
riatur secundum tempus anni, ut patet per
Gilbertum in libro sexto Principiorum.

Aliter respondetur & melius, quia hoc
fit propter qualitatem ipsorum temporū,
quia frigus hyemis facit meliorem dige-
stionem: nam ventres calidiores sunt in
hyeme propter frigus circumstans, ut di-
xit Hypocrates in prima particula Apho-
rismorum, & Aristoteles in primo Me-
theor.

theorum.

*Quare cibus non debet esse nimis calidus, vs
piper, zinziber?*

Respondetur, quia cibus calidus adu-
rit sanguinem, & disponit ad lepram, Sic
è conuerso, cibus frigidus mortificat &
congelat sanguinem. Etiam cibus non de-
bet esse nimis acetosus, quia ille citò in-
ducit senectutem. Item cibus non debet
esse nimis conditus, quia ille adurit inte-
riora, & post illum cibum oportet potare
multum, vt post alia cruda. Item cibus non
debet nimis esse dulcis, quia dulcedo ma-
ximè constipat venas.

*Quare sit bona consuetudo caseum comedere
post prandium, & pira post omnia fercula im-
mediare?*

Respondetur, quia caseus ratione ter-
restritatis & crassicie tendit ad fundum
stomachi, & sic deprimit carnes, & ille ci-
bus digerit omnes alios, seipsum digerere
non potest. Sic etiam dicitur de piris. No-
tandum de caseo, quod caseus recens cæ-
teris laudabilior: sed caseus vetus, & sic-
cus & falsus est pessimus, citò faciens do-
lorem capitis, & hepatis constipationem:
& quanto fuerit veterior, tanto & dete-
rior. Vnde versus.

Caseus est nequam, nam digerit omnia se-
quàm.

*Quare post pisces sit bonum comedere nuces?
vt dicit Metrista.*

Post pisces nuces post carnes caseus adsit.

Respondetur quia pisces sunt aliquando
venenosi, quia sunt difficilis digestionis,
& facile putrescunt & corrumpuntur. Et
nuces iuuant digestionem, quia sunt me-
diocriter calidæ.

Alia ratio, quia quando sunt venenosi,
vt dictum est, mox nux est remedium con-
tra venenum. Ergo pisces temperantur
per nuces, & sic sanum est sumere nuces
post pisces. Sed tamen notanda est regula
de piscibus, quia pisces debent esse de aqua
clara & petrosa, & non frigida & lutosa,
nec quieta. Vnde versus.

Hi currant per aquam mundam, cla-
ramque petrosam.

Sint cocti vino pisces cum petroselino.
Et tales pisces minus nocent:

*Quare nouus cibus multum nocet stomacho?
vt in festo Pascha multi laduntur ex nouo
cibo.*

Respondetur, quia talis cibus nimis au-
dè comeditur, ergo replet stomachum, &
sic stomachus difficulter potest digerere
istum cibum, & sic eius immoderata com-
estione

inestione multi moriuntur. Quia est regula Galeni & Hypocratis, quòd gula interficit plures quàm gladius, ideo summoperè valet moderatio cibi & potus.

Quare sit malum differre in mensa, & paulatim diuersa cibaria comedere?

Respondetur, quia quando vltimum apponitur, tunc primum incipit digeri, & sic partes in digerèdo non æquantur, & cibus decoctus corrumpitur: hoc bene perpendunt Gallici, quia ad maius duo vel tria fercula comedunt: est tamen notanda regula de ordine cibariorum, quia si plura habètur fercula, quorù quædam sunt subtilia in digestionem, sicut caro pullorum, hœdorù & vitulorum, oua mollia & subtilia, & huiusmodi, tunc illa subtilia debèt præcedere. Sed crassa, Vt caro ceruorù, porcorù, vaccarum, assatura porcina vel vaccina, oua dura in patella frixa, debent post comedi. Ratio est, quia si præponerentur, tunc ipsa cito digesta, impedirent digestionem aliorum, & tunc subtilia iam digesta violenter retinerentur, & in stomacho corrumpere: ex quo sequitur eructatio, nausea, fastidium, & dolor capitis, dolor ventris, & magna sitis. Et per consequens est valde nociuum in eadem mensa comedere

dere lac, & bibere vinum, quia disponunt
ad lepram.

*Quaritur, quid melius est stomacho, cibus
vel potus?*

Respondetur, quòd potus citius digeri-
tur quàm cibus, quia cibus est magis ma-
terialis quàm potus. Ergo cibus difficilius
digeritur.

Quare bonum est potare in prandio?

Respondetur, vt potus temperet ci-
bũ & reddat eum aptum digestionì: quia
olla repleta carnibus aut piscibus, si non
habeat humiditatem, tunc sequitur illius
pulmenti & ollæ destructio. Et stomachus
habet se vt olla decoquens cibum. Ergo
à Medicis est consultum inter prandia po-
tare.

*Quare bonum sit cœnam dimittere seroti-
nam?*

Respondetur, quòd ideo, quia post cœ-
nam non sequitur motus, sic cibus non in-
trat profundum stomachi, sed remanet in-
digestus & sic inducit nocumenta: itaque
bonum est cœnam esse breuem & modi-
cam. Vnde versus,

*Cœna leuis cœnæque breuis tibi sit,
quia magna*

*Cœna nocet, medicina docet, res est ma-
nifesta.*

Et

Et magna coena stomacho fit maxima
poena.

Ut sis nocte leuis, fit tibi coena breuis.

*Quare stomacho ieiuno vinum bibere sit valde
de insanum?*

Respondetur secundum Auicennam,
quod talis sobria potatio vini dat magnū
periculum in cerebro, & quandoque indu-
cit morbum caducum vel apoplexiam.

*Quare aquam frigidam multum bibere est
periculosum?*

Respondetur, quod vnum contrario-
rum expellit & impedit reliquum, vt patet
per Aristotelem primo de Generatione.
Sed quia aqua est summè frigida, ergo ve-
niens ad stomachū, impedit digestionem,
& calorem digerentem.

*Quare bibere de nouo musto sit valde peri-
culosum ipsi stomacho?*

Respondetur, quia est indigestibile. Er-
go multum inflat ventrem, & sic aliquo
modo prouocat dysenteriam, id est fluxum
ventris sanguineum. Vnde versus,
Impedit vrinam multū, soluit citò ventrē.

Sed de vino bono bibere, est cōueniens.
Vnde versus.

Vinum sic clarū, vetus, subtile, maturum.
Ac bene lymphatum, soluens, moderami-
ne sumptum.

Quare statim post prandium laborare prohibetur à Medicis iuxta hunc versum.

Post mensam pauca, nec eas, nec stes sine causa.

Respondetur, quod huiusmodi triplex est ratio. Prima est, quia motus post prandium lædit virtutem digestiuam, & sic cibus indigestus depellitur. Secunda est, quia motus post prandium facit vt membra crudum attrahant cibum, quod statim est causa ægritudinis,

Tertia est, quia motus facit cibum descendere, antequam digeratur, & si homo inciperet ambulare post prandium, tunc motus paulatim incipiet. Sed post cœnam motus est bonus, quia post cœnam citò consequitur somnus. Ergo parum est spaciandum, vt per hoc cibus intret profundum stomachi.

Quare de mane ante prandium sit bonum spaciari?

Respondetur, quod talis motus dat membra commoda, & congrua ipsi spaciandi, quia calorem naturalem fortificat, & facit descendere superfluitates stomachi. Itaque dicit Auicenna, quod dimittentes exercitium & motum, incurrunct hecticam. Et ille motus patet in his verbis.

Ante

Ante cibum perge, motus primus moderatus.

Post coenam stabis, aut passus mille meabis.

Quare, secundum doctrinam Avicenna & Hippocratis, vomere sit valde sanum?

Respondetur secundum eos, quia purgat stomachum ab omni humore nocivo: nam ibi expellitur materia passiva, scilicet glauca vel viridis, quæ si in stomacho maneret, febrilia induceret. Etiam secundum Avicennam, Vomitus purgat oculos, purgat caput, & mundificat cerebrum.

Quare somnus valde fortificat stomachum, & virtutem digestivam?

Respondetur, quia in somno viget calor naturalis, interius digestionem confortando. Sed calor in vigilia, manet circa locum sensuum, & in toto corpore dispersus.

Quare homo patitur infirmitates, ut cibus & potus à stomacho receptus, in eadem qualitate & quantitate per inferiora expellantur?

Respondetur, quod hoc est propter debilitatem virtutis naturalis, scilicet appetitivæ vel attractivæ, digestivæ, retentivæ & expulsiivæ, quæ infirmitas, lyenteria vocatur.

Nota differentiam inter lyenteriam, dy-

-riam, & dysenteriam. Vnde versus: *in A.*

Cruda lyen, simplex dyen, sed sanguinea
dysen. *in q. suis, adest manens sicut*

DE SANGVINE. *in d. r. m.*

Quare omne animal habens sanguinem, ne-
cesse est habere hepar?

Respondetur secundum Aristotelem,
quod sanguis primo generatur in he-
pate, eo quod hepar est sedes sanguinis, se-
cundum aliquos medicos, & attrahitur à
stomacho per quasdam venas principales,
quo generatur talis sanguis. *A. in d. r. m.*

Quare sanguis sit rubeus?

Respondetur, quia assimilatur membro
in quo generatur, scilicet hepati, quod est
rubei coloris. Etiam sanguis est dulcis,
quia est bene digestus, & coctus, & parum
de terrestritate sanguini admistum, causa
est falsedinis in eo, ut patet per Philoso-
phum in libris Meteororum. *in d. r. m.*

Quare mulieres habent spissiore[m] sangui-
nem, quam viri?

Respondetur, quod propter frigiditatem
inspissantem. Frigiditas ex illa natura con-
densat, coadunat, constringit, vel congelat,
ut patet in libris Meteororum. *in d. r. m.*

Quare sanguis venit ad totum corpus ab he-
pate, & per quem modum?

Respondetur, quod per venas principa-
les,

les, vt patet per hepaticam, cephalicam, medianam, & per venas capitales de quibus patet in libro Aphorismorum.

DE VRINA.

Quæritur, quomodo vrina venit ad vesicam, cum tamen vesica sit clausa?

Aliqui dicunt, quod sudando: & videtur esse verum, cum vrina non sit mortificatiua, ut patet per Aegidium. Ergo aliter, respondetur, scilicet, quod semipellicula quæ est in vesica, aperitur, & per eam intrat vrina, & quia illa pellicula est duplicata, ideo è conuerso clauditur. Et dicit Theophrastus, Vrina est nuncius non fallax, quia testatur de sanitate & aegritudine animalis. Vt dicit Hippocrates in libro Aphorismorum, quod homines habent mane vrinam albam, & ante prandium rubeam, & post prandium candidam, & similiter post coenam. Et multi colores vrinae de quibus nihil ad præsens.

Quare hydro-pisis venit ab hepate?

Respondetur secundum Constantinum, quod virtus digestiua in hepate, non potest materiam crassam conuertere in quatuor humores, sed conuertitur solum in aquam, quæ tumescit, & inflat hominem, & maxime ventrem.

DE

DE FELLE.

Quare animalia habent fel?

Respondetur, quod ibi recipitur humor cholericus, qui suo acumine multum iuuat viscera, ad expellendum superflua: etiam iuuat ipsum stomachum, in digerendo.

Quare ictertia venit à felle.

Respondetur, quia humor fellis est glaucus & croceus. Igitur cum pori fellis obstruuntur, tunc ille humor non potest intrare sacculum fellis, sed miscetur cum sanguine vadens per totum corpus, inficiendo cutem.

Quare equus, muli, asinus & coruus non habent fel?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de animalibus: quamuis illa animalia sic dicta, non habent fel in sacculo, habent tamen fel dispersum per paruas venas.

DE SPLENE.

Quare splen est caro nigra? ut patet sensu.

Respondetur secundum Aristotelem, in loco prius allegato, quod splen caesatur ex materia terrestri: id est, ex materia nigra: Modò effectus assimilatur suae causae.

Aliter respondetur secundum Medicos, quia

quia splen est referuaculum melancholiæ.
Modo melancholia, est nigra cholera.

*Quare homo habens magnum splenem, fit
macer.*

Respondetur, quia splen multam trahit
ad se materiam, quæ debet transire in pin-
guedinem. Itaque per oppositum, homi-
nes parui splenis pingues efficiuntur.

Quare splen facit ridere?

Vt dicit Isidorus, Splene ridemus, felle
irascimur, corde sapimus, iecore amamus
& cerebro sentimus, vt etiam tangit Ebar-
dus capitulo de verbis.

Cor sapit, & pulmo loquitur, fel com-
mouet iram.

Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Respondetur, valde naturaliter, quia
splen attrahit ad se melancholiam, eo quod
est proprius locus eius, quæ melancho-
lia est causa tristitiæ, & illa ibi consumi-
tur, & sic deficiente causa, deficit & effe-
ctus. Quod autem melancholia est cau-
sa tristitiæ patet per Aristotelem in pro-
œmio de Anima, itaque illa consumpta
sequitur oppositum tristitiæ, scilicet gau-
dium. Et eadem de causa fel facit irasci,
quia cholericus sunt iracundi, quia mul-
tum habent de humore fellis. Et nota pro-
dilucido intellectu illorum, quatuor hu-
mores

mores sunt in homine, scilicet sanguis, cholera, phlegma, & melancholia, quorum quilibet habet speciale reservaculum, & membrum speciale in quo reservatur, & conservatur. Unde ex parte materiae siccae & calidae generatur cholera quae vadit ad fel, ubi habet locum in quodam sacculo: Sed ex parte materiae frigidae & siccae generatur melancholia, quae vadit ad splenem, tanquam ad suum receptaculum, secundum Medicos: ex parte materiae frigidae & humidae generatur phlegma, quod vadit ad pulmonem, tanquam ad suum receptaculum, vel secundum Medicos, ad splenem: sed sanguis qui est nobilissimus humor, dicitur generari in hepate, & ibi videtur suus proprius locus.

DE COITU.

Queritur, quare coeunt animalia?

Respondetur secundum Avicennam, secundo de anima super illam litteram. Naturalissimum quidem operum in viventibus est, generare sibi simile in specie, quod fit propter conservationem speciei. Quia si coitus non esset, omnes species dudum perissent.

Queritur, quid sit coitus?

Ref-

Respondetur, quod coitus est mutua actio maris & foeminae, per instrumenta ad talem actum deputata, ad seruandam speciem. Et ideo dicunt Theologi, quod quando coitus non fit propter generationem sibi similem, tunc est maximum peccatum.

Quare coitus temperatus, sit conueniens, salutem quibus licitum est?

Respondetur secundum Auicennam & Constantinum in libro de Coitu, quod coitus alleuiat corpus, animum exhilarat, caput & sensum confortat, aufert multas agitudines melancholiae, quia expellit fenum spermatis de cerebro, & expellit materiam apostematicam. Itaque secundum Auicennam tertio Canonis: ex dimissione Coitus: aliquando causatur tenebrositas oculorum, & virtigo capitis. Vnde sperma viri ultra debitum tempus retentum, conuertitur in venenum.

Quare distemperatus coitus & nimis assiduus sit nocuus?

Respondetur, quia destruit visum, & corpus exiccat. Quia dicit Aristoteles secundo de Generatione Animalium, Luxuria est emissio purae humiditatis & cerebrum consumit. Et inducit febres acutas, secundum Auicennam, vt expertum est.

Er

Et maximè abbreviat vitam, secundum Aristotelem, in libro de longitudine & breuitate vitæ. Et hoc declarat Albertus de passere, qui propter nimium coitum, tantum peruenit ad tertium annum.

Quare melancholicis & cholericis, & in vniuersum macris, valde nocet coitus.

Respondetur, quia eos multum exiccat cum ex se sint ficci ipsi, inducit siccitatem. Per oppositum phlegmaticis & sanguineis multum prodest coitus, vt dicit Auicenna, quia in eis multum aufert de tali materia, quæ necessario à natura expellenda est. Quamuis Aristoteles dicit, quòd omne animal pingue fit pauci spermatis, quia materia transit in pinguedinem.

Quare femella animalium brutorum non appetunt coitum post impregnationem.

Respondetur secundum Albertum, quia tunc matrix foeminae est clausa, & mēstrua tunc sunt retenta, ergo appetitus circa illa cessat.

Quare tunc mulieres, & equa post impregnationem appetunt coitum? vt dicit Aristoteles in libris de Animalibus.

Respondetur secundum Galenum de muliere: quòd recordatio iuuat ad coitum. Et quia mulieres recordantur delectationem in coitu præcedenti habitam, & sic appetunt.

appetunt coitum.

Sed de equa respondetur, quia est animal multū vorax: quare habet in se multas fumositates distemperatas, ergo appetit alium sperma, eo quod omne simile appetit suum simile.

Quare repleto corpore non est coeundum?

Respondetur secundū Aristotelem, quia prohibet digestionem. Similiter non bonū est ventri famelico, quia ille coitus valdè debilitat corpus animalis.

Quare non sit bonum post balneum coire?

Respondetur, quia tunc pori sunt aperti, & calor per totum corpus est dispersus, Ergo coitus sequens balneum, maximè frigidificat ipsum corpus.

Quare post vomitum, & post solutionem ventris, minimè valet coitus?

Respondetur, quia est valde periculosum facere duas purgationes in vno die, vt dicit Hypocrates & Galenus. Sic est de coitu & solutione ventris, cum renes per coitum purgantur, & intestina per vomitum.

Quare animalia agresstia, in coitu sunt furibunda?

Quod patet in ceruis, qui tunc maximè clāmat & vociferantur, vt etiam patet de asinis, qui tunc solent insanire, vt dicit

G

Con-

Constātinus ex autoritate Hyppocratis.

Respondetur, quia tunc membra sunt maximè incensa ex appetitu Venereo, natura laborat ad expellendum superflua, quæ in sensu disponunt ad iram, & ad furorem. Ergo post coitum sunt statim mansueta.

Quare in coitu est tanta delectatio?

Respondetur, quia coitus est opus despectum in se, totum malum, & valde immundum, ita quod omnia animalia naturaliter abhorrent illum actum. Et si non esset tanta delectatio in eo, nunquam fieret actus coitus, quia talis actus immundus est, & maliciosus. Itaq; natura in tali delectatione sic libenter exercetur, vt species rerum possit conseruari.

Quare frequenter coeuntes non habent tantam delectationem, sicut raro coeuntes?

Responderur, quòd fit propter tres rationes. Prima ratio est, quia meatus seminis est nimis largus & amplus, ergo semen non facit ibi moram, ex cuius mora inducitur delectatio. Secunda ratio est, quia illis semper coeuntibus, propter continuum coitum est paucitas seminis, & sic iterum non facit delectationem. Tertia ratio est, quia in illis aliquando loco seminis, emittitur sanguis crudus, & indigestus

stus, vel alia materia aquosa, & quia hæc materia non est calida, ergo non facit talem delectationem.

Quæritur virum coitus potest fieri per os, scilicet quod animalia concipiant per os? Vt dicunt quidam de cornicibus, quod osculando se rostro coeant, & concipiant. Et quidam dicunt, quod mustella concipit & parit per os.

Respondetur, secundum Aristotelem in libris de animalibus, quod ille sermo est penitus falsus & fictus: quia licet columbe rostro se contrectent, tamen ex hoc non concipiunt, nec etiam sic coeunt. Etiam quia mustella semper portat in ore foetum suum de loco ad locum, itaque ipsi putant quod pariat per os. Vnde Aristoteles ita declarat & arguit. Quicquid intrat per os, hoc digerendo consumitur. Sed si semina per os intrarent, tunc digerendo consumerentur. Ergo, &c. Maior patet, quia non est debilis instantia, sed consequentia tenet in Darij.

Sed diceret forte aliquis, Tamen beata Virgo concepit per aurem, scilicet per verba. Ergo etiam possibile est, quod aliqua mulier concipias per os.

Respondetur, quod hoc non fuit naturale, sed supra naturam, & miraculose, & de illa conceptione nihil est ad propositum.

Vnde dicit venerabilis dominus Albertus.
 Quid mihi de Theologia, cum Phisicè lo-
 quor.

DE SPERMATE.

Queritur vnde generatur semen viri?

REspōdetur, quòd de hoc sunt diuersæ o-
 piniones Medicorū, Philosophorū: &
 dicunt quidā, quòd sit humor superfluus
 quartæ digestionis. Et aliqui dicunt, quòd
 sperma sit sanguis purus, à cerebro fusus &
 est decoctū, & in testiculis dealbatū. Sed a-
 lij dicunt, q̄ sit superfluū, secundæ & ter-
 tiæ digestionis, Sed quia similia sunt sudor,
 vrina, sputum, phlegma, cholera, ergo dicit
 Aristoteles in libris de Generatione ani-
 maliū, quòd sperma semper est superfluum
 vltimi nutriti, scilicet sanguinis, per totū
 corpus dispersi. Sed tamen præcipuè dif-
 fundiur & deceditur à membris principa-
 libus, scilicet à corde, hepate & cerebro.
 Et huius signum est quia talia membra in
 digestionē virtutis seminalis maximè de-
 bilitantur, & ex illo patet, quòd coitus sit
 minimè proficiuus. Sed tamen aliqui asse-
 runt, quòd prædicta sunt intelligenda de
 coitu excedenti, sed non de moderato.
 Notanda sunt aliqua virtutes, quæ lucidè
 patens

patet in his metris de moderato coitu. Unde versus.

Alleviat corpus coitus moderamine factus,

Quibus sit licitus, quibus non, valde noticius.

Quare semen viri est album, cum tamen semen mulieris sit rubeum?

Respondetur, quod in viris est album, propter magnam caliditatem, & est magis decoctum, quia in testiculis dealbatur, quorum caro est alba sicut & caro mamillarum. Sed semen mulieris est rubeum, quia est superfluum secundae digestionis, quae celebratur in hepate quia hepar est membrum rubeum. Igitur, &c.

Aliter respondetur, quia menstruum est sanguis corruptus & indigestus ergo habet colorem sanguinis.

Quaritur, virum sperma decidatur, à membris vel ab humoribus?

Respondetur secundum aliquos, quod à membris, sicut iam dictum est. Et hoc sic probatur, quia sensibilibus videmus, quod claudus generat filium claudum, & pater habes cicatricem, generat filium habentem cicatricem, ut dicit Aristoteles in libris de Animalibus: & hoc non fieret, si non esset decisio à membris. Sed tamen

alij dicunt quoddam decisio fit ab humoribus, quia fit ab ultimo nutrimento. Modò nutrimentum non est membrum sed humor.

Sed ad primam opinionem, de patre truncato responderetur quoddam Aristoteles secundo de Generatione Animalium vult, quoddam hoc fiat propter imaginationem matris tempore coitus.

Quare imaginatio matris de Aethiope, generat filium nigrum?

Et hoc etiam est verum de alijs opinionibus. Vnde refert Albertus Magnus, quoddam quedam regina in coitu imaginabatur Aethiopem prope lectum depictum imagine magna & distorta, & sic concepit & peperit filium nigerrimum.

Ad hoc responderetur secundum Avicennam, quoddam imaginatio de casu facit homines cadere, & de lepra facit hominem leprosum. Sic etiam in proposito, imaginatiua est superior formatiua fetus. Et tale precipit formale, quale scilicet imaginatum est.

Quaritur, vtrum semen viri ingrediatur substantiam & materiam fetus?

Respondetur, quoddam vtrunq; semen, tam patris quam matris materia, intrat substantiam embryonis. Quia vt lac coagulatum

rum intrat substantiam casei, ita habet se-
 sperma vt coagulum, & menstruum ple-
 nitudinem habet lactis. Sed illa opinio
 non videtur valere. Ergo respondetur se-
 cundum Aristotelem, & secundum alios
 Philosophos, quòd semen viri non intrat
 substantiam foetus: quod probatur sic, quia
 sic materia & causa efficiens coinciderent,
 quod est contra philosophum. Valet con-
 sequentia, quia semen viri non intrat sub-
 stantiam foetus, ed quòd est principium
 efficiens ipsius pueri. Sicut domus stru-
 ctor est causa efficiens, & principium ipsius
 domus. Item alio modo probatur, quia ea-
 dem est materia nutrimenti & generatio-
 nis, secundo de Anima. Quia ex eisdem
 sumus & nutrimur, ided sperma non po-
 test esse materia nutrimenti, secundum
 Auerroem.

Vnde secundum rei veritatem respon-
 detur, quòd semina ambo clauduntur in
 matrice. Sed semen viri disponit semen
 mulieris ad receptionem formæ seu ani-
 mæ, quo facto, conuertitur in humidum, &
 exalatur per poros matricis, quòd patet,
 quia solum menstruum est materia foetus.

*Quare matrix auidè & cupidè attrahit se-
 men?*

Quia vt dicit Auerroes secundum Col-
 ligamentum

liget capite decimo . Fuit quædam puella in balneo, vbi sperma iactum fuit, & illa puella ab attractione seminis concepit & peperit.

Respondetur secundū Auerroem, quod matrix & natura specifica, attrahit ipsum semen, vt magnes ferrum, & agathes chalybem, sic attrahit ipsum ad suam perfectionem propriam.

DE MENSTRUIS.

Quare mulieres habent menstrua?

Respondetur secundum Medicos, quia sūt frigida respectu virorum. Ergo totum nutrimentum non potest conuerti in eorum sanguinem, itaque magna pars transit in menstruum. Quia omni mense à qualibet muliere eius ætatis, & sana, expelluntur: quia ante tredecimum annum non fluunt, etiam de sana. Quia aliquæ mulieres infirmæ non patiuntur menstrua.

Quare menstrua fluunt à mulieribus?

Respondetur, quia menstruum est materia venenosa. Nam dicit Aristoteles in Generatione animalium, quod mēstruum recens & fluens, si tangat arborem vel rami arboris virentem, talis arbor decrescit vel deficit. Item dicit Aristoteles: Si canis gustaret de menstruo, tertia die esset rabi-

rabidus: & si muscæ tangantur ab ipso, illo die moriuntur. Itaq; natura sagax omni mense expelli voluit a mulieribus menstruum tanquam inimicum vitæ contrarium. Ergo retentum à mulieribus ultra debitum tempus, secundum Aristotelem, inducit pessimas infirmitates, scilicet syncope, & extasin.

Quare ante tredecimum annum non fluunt menstrua?

Respondetur, quia iuuenulæ sunt calidæ, ita scilicet, quòd bene digerunt totum cibum. Ergo menstruum in eis non generatur ante illud tempus, & per consequens non expellitur, & hoc est verum, nisi bonitas vel malitia complexionis impediat.

Quare mulieres post quinquagesimum annum, non patiuntur menstruum? Ut patet in metris?

Adde decem tribus, mulierum menstrua cernis.

Ad quinquaginta durat purgatio tota.

Ibi respondetur, quòd mulieres veteres sunt steriles, ergo non habent menstrua.

Aliter respondetur, & melius, quia tunc natura est debilis, & sic non potest ipsum expellere, præ nimia debilitate. Ergo generantur in eis maximæ quantitatis immū-

dities, in vna massa, & sic efficiuntur ita immunda, vt suo anhelitu inficiantur homines, & ergo tunc in eis tussis abundat, & alia mala. Ergo secundum consilium Medicorum, abstinendum est à talibus ventulis.

Quaritur, quare mulieres taliter existentes, veneno non inficiunt semetipsas?

Respondetur, quia venenum non agit in seipsum, sed in aliud sibi obiectum.

Aliter respondetur, & melius, quia consuetum est mulieribus talem naturam habere, ergo eis non nocet. Refert enim Albertus Magnus de quadam puella, quæ in Colonia ad ipsũ ducebatur, Comedit omnes araneas, nil ei nocentes, sed fuerunt ei cibus aptissimus. Et dicit Aristoteles in libris de Regimine principum ad Alexandrum regem, & narrat illi de quadã puella, quæ in iuẽtute fuit nutrita veneno. Et hoc dicit Commentator in secundo Physicorum, Quòd quidam homines consueuerunt comedere venenum sic, quòd erat eis cibus quotidianus.

Quare mulieres imprægnatæ non patiuntur menstrua?

Respondetur, quia tunc menstruum transit in lac, & in nutrimentum foetus. Ergo mulier imprægnata quoniam patitur

PROBLEMATATA. 107

tur menstruum, hoc est signum abortionis.

Quare tribus primis mensibus, menstruum mulieris imprægnatæ adhuc fluit?

Respondetur, propter paruitatem & novitatem pueri, quia adhuc non potest sumere totam materiam menstrualem.

Quare foemellæ animalium brutorum, ut volucrum & piscium, non pariuntur menstrua?

Respondetur per Aristotelem & Albertum, quod in brutis talibus menstruum transit in materiam pilorum: in piscibus transit in squamas: & in avibus in plumas. Et ex hoc considerandum est sic esse verum, quia inter bruta animalia foemellæ frequenter magis sunt hirsutæ, quam masculi: & foemellæ piscium magis sunt squamosæ: & foemellæ avium magis sunt pennosæ, &c.

Quare menstruum recipit nomen à mense?

Respondetur, quia est spacium temporis mensurandi motum Lunæ. Quia Luna motum suum perficit in viginti novem diebus: & quatuordecem horis. Modò Luna habet dominium in humidum, ut patet secundo Metheorum. Sed quia menstruum est humidum, ergo capit denominationem à mense. Nam humidum crescit Luna crescente, ipsa deficiente, deficit.

Quare

Quare quædam mulieres diutius patiuntur
 salem fluxum, & quædam breuius: quædam per
 sex dies, quædam per septem, aliæ vero per tres,
 ut frequenter in omnibus?

Respondetur, quod primæ sunt frigi-
 diores, ergo plus generatur in eis de men-
 struo, & per consequens longiore tempo-
 re expellitur, & aliæ sunt calidiores, ergo
 minus generatur, & in breuiori tempore
 expellitur.

Queritur, ubi reseruat mensuram ante flu-
 xum?

Dicunt aliqui, quod in matrice, sed
 Auerroës hoc probat, & dicit, quod ma-
 trix est locus generationis, sed tale men-
 struum ad generationem nihil facit. Res-
 pondet ipse, sicut dicebatur de fluxu hæ-
 morrhoidum, scilicet, quod quædam vena
 circa spinam dorsi ipsa menstrua reseruat.
 Et huius signum est, quia mulieres istæ
 tempore menstrui maximum patiuntur
 dolorem dorsi, propter eius expulsionem à
 natura.

Queritur, utrum menstruum, quod omni tem-
 pore expellitur, & menstruum, de quo fetus ge-
 neratur, sint idem?

Respondetur, quod non: quia primum
 est impurum, & malè dispositum ad ge-
 nerationem, sed secundum est valdè pu-
 rum

runi & clarum: itaq; sanguis ille est aptus generationi. *Quare mulieres impregnata tempore menstrui, generant filios leprosos & imbecilles.*

Responderetur, quia menstruum est venenosum, imò venenosissima est mulier menstruosa. Modò vt patet in libro de Causis. Causa relucet in effectibus: Etiam per philosophum, Effectus gerit aliquam similitudinem suæ causæ. Ergo ille natus malè disponitur.

Quare mulieres non vniformiter, eodem tempore mensis, patiuntur menstrua? quia quædam in nouilunio, quædam in plenilunio, quædam in defectu Luna.

Responderetur, quòd propter diuersas complexiones mulierù. Vnde licet omnes mulieres respectu virorù sint phlegmaticæ, tamen mulieres inter se sic se habent, quòd vna est magis sanguinea, alia magis cholericæ. Et quomodo qualibet lunatio habet quadras, sic illæ habent quatuor complexiones: prima est sanguinea, secunda cholericæ, &c. Mulier sanguinea patitur in prima quadra: cholericæ in secunda: melancholica in tertia: & sic de alijs.

Quare mulieres sanguineæ patiuntur fluxum menstrui in prima quadra?

Respon-

Respondetur secundū Galenum in libris Aphorismorum, & secundum Gilbertum in sex principijs, Quod omne tale additum suo tali, facit ipsum magis tale. Ergo prima quadra Lunæ mulieri sanguineæ auget sanguinem, ergo tunc sic expellitur.

Etiā respōdetur, quod Luna noua recipit iuuenes; quia tales sunt magis sanguinei quā senes, iuxta hunc Versum.

Luna vetus veteres, iuuenes noua Luna requirit.

Quare tam frequenter omnes mulieres in frigiditate mensuram patiuntur menstruum?

Respondetur, quia generaliter omnes mulieres sunt phlegmaticæ. Modò ultima quadra est phlegma.

Aliter respondetur, quod hoc est propter defectum, ergo in eis frigiditas operatur ad multiplicandum illam materiam, & materia multiplicata tunc expellitur.

Queritur, quare in tali fluxu mulieres patiuntur dolores?

Responderur, quia est similis dolori stranguriæ, id est, proiectionis vrinæ paulatim & guttatim. Quia sicut stranguriæ quæ fit potu indigesto, vias vrinales, subtiles lædit, sicut contingit post balneum: sic etiam materia menstrualis est, quæ terrestri & indigesta lædit vias, per quas digerit.

digeri debet, & transit.

Quare post fluxum menstrui, mulier facile concipit?

Respondetur, quia tunc melius est disposita ad conceptionem, quia est mundata à menstruis. Vnde legitur in Exodo, Cùm Iudæi essent in Aegypto, breui tempore augebantur super Aegyptios. Huius non fuit alia ratio naturalis, nisi quòd viri Iudæi non coibant cum mulieribus suis, nisi essent purificatæ & mundatæ à menstruo, quia tunc erant aptæ ad concipiendum.

Quare dolor mulierum menstruosarum mutatur in pallorem?

Respondetur, quia tali tempore calor recedit ab omnibus membris exterioribus, ad mēbra interiora, ad iuuandum naturam, & expellendum menstrua, quæ priuatio caloris facit pallorem in facie.

Aliter respondetur, quia menstrua sunt crudi humores, ergo ipsis fluentibus possunt decolorare faciem, & per consequens inducunt pallorem.

Quare mulier menstruosa abhorret cibum capere?

Respondetur, quia natura plus laborat ad expulsionem menstrui, quàm ad digestionem, ergo si caperet cibum, ille maner-

ret crudus: ergo natura sagax hoc non admittit.

DE STERILITATE.

Quare quaedam mulieres sunt steriles, nec concipiunt?

Respondetur secundum Medicos, quod propter multas causas. Prima est, quia aliquando ex parte viri est defectus, scilicet quando vir est frigida naturæ, quia tunc semen eius est ineptum generationi. Secunda causa est, quia semen eius est aliquoties aquosum, non faciens moram in matrice. Tertia quia semina viri, & mulieris non habent eandem proportionem, ut si vir est melancholicus, & mulier sanguinea: vel si vir est cholericus, & mulier maximè phlegmatica. Quia ut patet ex primo de Generatione animalium, & secundo de Anima: Agens & patiens debent habere eandem proportionem, aliàs actio impeditur.

Quare mulieres pingues raro concipiunt?

Respondetur, quia habent matricem lubricam per quam semen receptum labitur nec retinetur.

Aliter respondetur quia tales pingues habent orificia matricum valde stricta, ita quod semen impeditur, & si intrat, tunc tardè intrat, ita quod semen medio tempore

pore frigesit, & sic non valet ad generationem, seu in materiam carneam resoluitur.

Quare mulieres nimis calidae raro concipiunt?

Respondetur, quia semen in eis receptum extinguitur, & corrumpitur, ac si pauca aqua in magnum ignem fundetur. Ergo videmus, quod mulieres feruenter appetentes luxuriam & libidinem raro concipiunt.

Quare mulieres publica, vt meretrices, non concipiunt?

Respondetur quod est propter diuersa semina, ex quibus earum instrumenta concipiendi destruuntur, & lubrica efficiuntur, ita quod natura seminalis non retinetur. Vel etiã, quia vnum semen destruit aliud, ita quod nullum valet ad generationem.

Vnde versus,

Impedit & semen aliud simul & mediante.

Quo impedito, sequitur destructio prolis.

Item nota, vt patet per Albertum, quod summum remedium est ad cõceptionem, recipere matricem leporis puluere asperam, & purificatam in potu, quae à tota natura specifica operatur ad conceptionem.

DE CONCEPTIONE.

Quare quaedam mulieres concipiunt masculos?

Respondetur secundum Constantinum & Aristotelem, Quod si semen cadat ad dexteram partem matricis tunc generatur masculus, quia hæc pars est calidior, & calor secundum prædicta operatur ad generationem masculi. Ergo secundum Albertum, Quando dextra pars mulieris maximè tumet, est signum masculi in utero. Sed alij assignant aliam causam, scilicet quando semen patris habet dominium super semen matris, tunc generatur masculus: sed quando est e cōuerso, tunc generatur foemella.

Quare quaedam mulieres concipiunt foemellas?

Respondetur, quia semen est elapsum ad sinistram partem matricis, quæ est frigidior ratione splenis adiacentis, quia splen cooperatur ad frigiditatem, & illa est causa foemellæ. Item ut dicit Albertus, Quando mulieres post coitum iacent in dextro latere, concipiunt masculum, si autem in sinistro, concipiunt foemellam. Quia semina reclusa ad illam partem matricis fluunt, in qua mulier iacet, tunc talis foetus illic formatur.

Quare mulier habet matrisem?

Respon-

PROBLEMAT. TA 115

Respondetur secundum Auerroem, in libro qui dicitur Colligamentum, Quia est proprius locus generationis, illa est sita in medio mulieris. Quia sicut ad cloacā fluunt omnes immunditiæ ciuitatis, ita ad matricem fluit sanguis menstruosus & immundus.

Quare quadam mulieres portant pueros longos & graciles, & alix portant breues & spissos?

Respondetur secundum Auerroem, uti supra, & etiam secundum Galenum, quia puer formatur secundum quātitatem matricis. Sed quia aliquæ mulieres habent matricem longam & strictam, ergo pueri erunt longi & graciles: sed alix per oppositum dicuntur habere matricem oppositam, ergo etiam pueri per oppositum disponuntur.

Quare mulier aliquando concipit gemellos?

Respondetur secundum Galenum in libro de Natura humana, Quia in matrice sunt septem cellule receptacula seminis, & tot possunt naturaliter generari pueri, in quot cellulas semen ceciderit, & diuisum fuerit: quia tres cellule sunt in dextro latere, & illic generantur tres masculi, & tres sunt in sinistro latere, in quibus generantur tres foemellæ. Sed alia

est in medio istarum, vbi antiqui autentici dicunt generari Hermaphroditem, id est hominem habentem membrum vtriusque sexus, Si ergo mulier pareret ultra septem pueros, hoc potius fieret miraculose quam naturaliter.

Quare gemelli sunt semihomines, & non ita fortes sicut alii, vt dicunt leges, ipsi pro dimidio homine in duellis depugnantes?

Respondetur, quia semen & materia, quæ deberet transire in vnum foetum, cecidit in duos: & ergo debilitantur, & secundum rei veritatem, non diu sanè frequenter viuunt.

DE HERMAPHRODITIS.

Quaritur, quomodo generantur hermaphrodita?

Respondetur per talē modum, quia in matrice sunt tres cellulae principales, vna in dextro latere, alia in sinistro, tertia verò in medio, in qua semen elapsum, dicitur generare hermaphroditem per talem modum. Quia natura semper tendit ad melius, ergo intendit semper generare masculum & nunquam foemellam. Quia foemella est vir occasione natus, & monstrum in natura, vt patet in libro de Animalibus. Ergo quandoque generatur masculus, quo ad omnia

nia membra principalia : sed tamen propter malam dispositionem matricis, & obiecti, & secundum inæqualitatem seminis, cum non posset perficere masculum perfectum, sic generat foemellâ, vt hermaphroditem: Itaque dicunt naturales, quòd hermaphrodites sit impotens in membro virili, vt patet per experientiam.

Quare natura non disponit in eo duo membra virilia, vel duo foeminalia, sed semper vnum virile, & aliud foeminale?

Respondetur, quia natura tunc faceret aliud frustra, quòd est contra Aristotelem in multis locis, scilicet in tertio de Anima, & quarto Metaphysicorum, vbi dicitur quòd natura nihil facit frustra & Deus.

Quæritur, virum ille sit habendus pro viro vel muliere?

Respondetur, consideranda est quantitas vnius membri, per quãtatem alterius membri, & debet considerari in quo membro sit potens in actu Venereo: & si secundum actum muliebrem, tunc est mulier: si secundum actum virilem, tunc est vir.

Quæritur, vtrum debet baptizari nomine viri vel mulieris?

Respondetur, quòd nomine viri. Ratio est, quia nomina imponuntur ad placitum, & secundum nomen dignius debes

baptizari. Quia omnis vir dignior est muliere: quia omne genus præstantius est suo passo, vt dicit Aristoteles tertio de Anima.

Quæritur, vtrum debeat stare in iudicio loco viri vel mulieris?

Respondetur secundum regulam Iuris quod primò debet iurare, antequam admittatur ad iudicium, quo membro posset vti & secundum hoc est admittendus, iuxta vsum & potentiam illius membri. Et si vteretur ambobus membris æqualiter, tunc secundum sanctam matrem Ecclesiam est tollendus.

Ex quo etiam quæritur, & soluitur tale Problema, Vtrum ipse possit promoueri ad sacros ordines? Et respondetur secundum iam dicta.

DE MONSTRIS.

Quæritur, an natura facit monstra?

Respondetur, quod sic, vt patet secundo Phisicorum: quia si non tunc priuaretur suo fine, nam ex possibilibus seper intendit producere id quod melius & perfectius est, sed tandem ex mala dispositione materię, & influxu constellationis specialis, non potens est perficere, & sufficienter producere intentum: ergo producit illud quod potest, Vt contigit temporibus

bus Alberti, quòd in quadam villa vacca peperit vitulum semihominem, tunc rustici suspicantes de pastore, ipsi rei causam variam imposuerunt, & tandem ipsum cū vacca volebant cremare. Sed Albertus Astronomiæ expertus, agnosens rei veritatem, ex constellatione speciali hoc factum esse dixit, & pastorem à manibus eorum redemit.

Hæc sunt verba Alberti :

Videmus biconpota eorum in nullo erant coniuncta, nisi dorso, & habebant duo capita, quatuor pedes, quatuor manus & ibant ad quamcunque partem vertebantur. Verba Alberti : Vidimus hircum non habentem alios, nisi pedes anteriores, & partem posteriorem, scilicet, culum, & trahit post se super terram. Verba Alberti : Narrauerunt nobis, quòd duo homines fuerunt in dorso coniuncti, & erant contrariæ complexionis, & cū vnus fuit furibundus, alter fuit mansuetus, & vixerunt per duos annos, & vnus prius moriebatur, alter verò tam diu superuixit, donec ex fœtore infectus moriebatur.

Quæritur quomodo fuerint hæc.

Respondetur quòd per talem modum, quia semen funditur ad collulas matricis, quod pro generatione duorum sufficit : tunc

in sup

H 4

fortè

fortè quandoque contingit quod interstitium pellis, medians inter duas cellulas rumpitur, & in dorso rariificantur & coniunguntur, habentes duo capita distincta.

Quæritur, utrum sit unus homo vel duo?

Respondetur secundum Aristotelem, respiciendum est ad cor, unde quando sunt duo corda, duo sunt homines.

Quare aliquando homo generatur cum magno capite, vel cum sex digitis in vna manu, vel cum quatuor pedibus?

Respondetur secundum Albertum, Quod est propter superfluitatem, & nimiam abundantiam materiæ. Unde quando materia superfluit, tunc generatur caput nimis magnum, vel sex digiti, vel quatuor pedes, vel aliorum superabundantia membrorum: Sed quando materia deficit, tunc generatur membrum minus quam deberet, vel pauciora membra. Et sic Albertus & Auerroes distingunt, secundo Physicorum, quantitatem discretam, & continuam.

Quare mulier sit monstrum in natura?

Respondetur ex secundo Physicorum, omne occasione natum, est monstrum. Sed mulier occasione producta est, ergo, &c. Minor probatur, quod natura nunquam

quam intēdit generare foemellā, sed sēper masculum. Sed natura generat quādoque foemellā, propter materiæ malam dispositionem, vt prius dictum est.

DE INFANTIBVS.

Quare quidā in totum assimilantur patri, quidam in totum matri, quidam vtrique, quidam neutri parentum?

Respondetur secundum Aristotelem, si semen patris in totum superat semen matris, etiam puer in totū assimilatur patri. Si autē per oppositum, tunc matri. Sed quandoque neutri assimilatur, & hoc contingit varijs de causis: quandoque ex dispositione primarum qualitatum, quandoque ex influxu constellationis cœlestis. Et sic refert Albertus Magnus exemplum, quōd quodam tempore erat bona constellatio pro generatione porcorum, & generabatur homo habens faciem instar porci, secundum hoc producuntur monstra diuersimodè.

Quare pueri frequentius assimilantur patri quā matri?

Respondetur, quōd hoc est propter imaginationem matris de dispositione patris in coitu. Vnde ratione fortis imaginationis, de qua memoratur tēpore conceptionis, pueri maximè attrahunt eius disposi-

tionem. Aut color est, vt superius patuit de regina, imagināte imaginem nigram, quæ peperit filium nigrum. Et rursus patuit de quadam regina Aethiope, quæ tempore conceptionis imaginabatur de albiſſimo colore, & tunc peperit filium album. Et idem habetur ex artificio Iacob, qui virgas discoloratas miſit in aquas tempore commixtionis ouium,

*Quare pueri aliquando aſſimulantur auiſ
Et auiſ, plus quam parentibus?*

Respondetur naturaliter, quia virtus auorum est imposita in cordibus generantium, & potest dici, quod fit aliquando ex similitudine nutrimenti, & tunc foetus formatur ex similitudine auorum.

*Quare membra pueri sunt diuerſis modis
diſpiſita, quaedam molliora?*

Respondetur, quod hoc est propter dominium diuerſorum elementorum, quia ossa fiunt ex materia terrestri, ergo sunt magis dura. Sed medulla & cerebrum, fiunt ex materia magis aquosa, ergo sunt magis mollia. Sed spiritus vitales & animales generantur ex materia magis aërea, & hoc intelligitur de eorum membris, ex quibus resultant, sicut hepar & cor, in quibus principaliter spiritus vitales existunt.

Quare

*Quare secundum usum & cursum naturæ
pueri exeunt utrum maternum nono mense?*

Respondetur, quia tunc foetus est in totum perfectus, vel hoc ideo contingit, quia tunc regnat planeta mollifluus & bene uolus, scilicet Iupiter, quia est amicus naturæ. Nam secundum Astronomos, ipse est calidus & humidus, itaque temperat malitiam Saturni frigidi & sicci. Et ideo omnes pueri generati in nono mense, sunt sani frequentius.

Quare pueri exeuntes in octavo mense, tam frequenter moriuntur, & illi pueri dicuntur factus Luna?

Respondetur, quia Luna est planeta frigidus, habens dominium in foetum, ergo sua friguitate stringit foetum, ita quod oportet eum mori.

Quare puer exiens statim flet?

Respondetur, quod propter subitam præparationem à caliditate ad frigiditatem, quæ frigiditas maximè lædit suam ténertatem. Sed alia ratio esse potest talis, quia tunc pueri habent membra mollia & tenera, quæ comprimuntur, cum exire debent per portam matricis strictam & angustam. Et præcipuè cerebrum humidum, capite compresso, de se facit stillare quosdam humores, qui patientes exitum
per

per oculos, causa sunt fletus & lachryma. Sed Theologi assignant aliam causam, videlicet quod hoc fit propter transgressionem primorum parentum, & propter peccatum originale.

Quare puer cum exit ponit digitum in os?

Respondetur, quia puer exiens à matrice, exit à calido balneo, ergo intrans frigiditatem, ponit digitum in os, propter defectum caliditatis.

Quare mulieres asserunt, quod puer clamans in utero est malum signum?

Respondetur, quod est malum, eo quod non vivus exit. Ergo dicunt Theologi, quod dum puer cognoscit se privari diuino intuitu, propter carentiam baptismi, tunc clamat. Sed naturaliter respondetur, quod clamor est signum suae passionis: quia si maxime non pateretur, non clamaret.

Quæritur quomodo puer exit de utero?

Respondetur quod primo caput exit, & si alio modo exiret, scilicet per crura vel per brachia, tunc interficeret matrem & semetipsum.

DE FOETU.

Quæritur, quomodo foetus successiue generatur?

Respondetur, quod in primis sex diebus foeminae habet colore lactis, sed in sex diebus

diebus sequentibus habent colorem rubeum, qui est color propinquus dispositioni carnis, & tuuc transmutatur in materiã spissi sanguinis, & coagulati, non fluentis sicut massa carnea. Sed in duodecim diebus sequentibus post illos materia condensatur & consolidatur, ita, quod possit suscipere fabricationem & formationem. Quia res fluida & humida non tenet impressionem, vt patet per Aristotelem secundo de Anima, sic singulis diebus, vsque ad partum aliter disponitur. Sed quomodo foetus per singulos menses regatur per planetas: hoc patet alibi, scilicet in Boetio. Et ille modus transmutationis seminis, patet in his metris:

Susceptum semẽ sex primis credo diebus
Est quasi lac, reliquisque nouem fit sanguis, abinde

Consolidat duodena dies, bis nona deinceps

Efficiat totũ, tẽpũsque sequens oriundum.

Queritur, virum foetus stercus emittat, & minga?

Respondetur, quod non, ratio est, Quia non habet primam digestionem, quæ est in stomacho: quia cibus non venit ei per os, sed per ymbilicum, itaque non yrinat, sed sudat, quæ yrina est parua
quan

quantitatis, & reseruat in quadam pellicula matricis, & in partu emittitur magna copia.

Quare in fine impragnationis, scilicet septimo, octauo, & nono mensibus, puer facile exit?

Respondetur secundum Galenum, quia quando fructus sunt maturi, tunc ligamenta facile franguntur, & sic facile cadunt.

DE ABORTIVO

Quare mulieres comedentes cibum infectum, puta carnes rancidas facile generant abortiuum?

Respondetur, quia in eis generatur semen infectum: quod anima abhorret, & proijcit ab agro naturæ, scilicet à matrice, quia non est aptum pro forma nobilissima, scilicet & humana, quod ei anima infunderetur.

Quare corporea luctatio & saltus, faciunt abortiuum, ut aliqua mulieres astuta bene sciunt & faciunt?

Respondetur, quia per talem motum ligamenta embryonis soluuntur, & per consequens sequitur abortiuus, quia materia diutius retineri non potest.

Quare ictus fulminis & tonitru faciunt abortiuum?

Ref-

Respondetur, quia ille vapor est adu-
stius, ratione cuius facile lædit materiam
tenerrimam ipsius foetus, intrans per po-
ros matricis. Imò dicit Albertus, Si puer
actu viueret in vtero materno, per fulmen
& tonitru interficeretur.

*Quare mulieres iuuenes & non vetula,
propter causas prius dictas abortum faciunt?*

Respondetur, quia corpora mulierum
iuuenum sunt magis rara, poris plena, &
graciliora. Ergo vapor fulminis citius cor-
pora earum intrat, procurando abortiuum
in eis. Sed mulieres vetulae habent carnes
crassas & compactas, ita quod vapores eas
facile intrare non possint, ergo non sequi-
tur talis actio in eis.

*Quare multum gaudium facit abortiuum vs
vide Aristoteles?*

Respondetur, quia tempore gaudij ma-
trix destituitur calore, & per consequens
abortiuus efficitur. Eadem ratio est, cur
timor facit abortiuum, quia tunc calor
vadit ad cor, subeundo ipsi, derelinquens
matricem.

*Quare in principio imprægnationis, scilicet
primo, secundo, & tertio mensibus, facile fit
abortiuus?*

Ad hoc Galenus respondet quod sicut
fructus pomorum vel piorum in prin-
cipio

tipio facile cadunt, quia ligamenta adhuc sunt mollia & debilia, ita etiam est de puero in utero.

Quare tempore impregnationis adhuc medio, scilicet tertio, quarto, quinto, sexto mensibus difficulter fit abortiuus?

Respondetur, quia tunc ligamenta plus sunt fortificata, vel solida, & per consequens non cito corrumpuntur.

DE VARIIS,

Quare aliquibus mulieribus maior accidit dolor parturiendo, & aliquibus minor?

Respondetur propter tres causas, aliquando propter foetus magnitudinem, vel quia obstetrix est indocta. Etiam aliquando fit, quia foetus mortuus est quia tunc non habet flexibilitatem, sed in exiundo est inflexibilis. Sed dolor minor contingens in aliquibus oppositum fit.

Quare homo non habet caudam, sicut alia animalia?

Respondetur, quia homo est animal cuius proprium est sedere, sed hoc nulli aliorum animalium caudas habentium est proprium.

Quare balneatores cum aqua frigida, & non cum aqua calida, expellunt colorem de fornace?

Respondetur, quia illae sunt qualitates

con-

PROBLEMAT A. 6129

contraria, quæ maioris actionis sunt ad-
in vicem, & sic calor in lapidibus melius
repellitur.

Quare aqua calefacta magis congelatur, quam
frigida?

Respondetur, quod ideo, quia talis est
magis rara, & per consequens magis dat
ingressum frigiditati.

Quare homines sunt magis pingues, & cras-
si circa ventres, quam alibi?

Respondetur, quia maxima digestio est
in stomacho. Ideo partes quæ sunt magis
pro pinquæ stomacho, magis impinguan-
tur & crassæ fiunt.

Quare animal post coitum tristatur?

Respondetur, quia actus luxuriæ est in
se turpis & immundus, & sic omne animal
abhorret talem actum, quia homines cum
super hoc cogitant, erubescunt, & tri-
stantur.

Quare ebrii non habent discretionem inter sa-
pores, sicut sobrii?

Respondetur, quod caro lingue est mul-
tum poris plena, siue spongiosa, & in se
multum capit de humiditate, & magis in
ebrijs quam in sobrijs. Ergo lingua re-
pletur malis humoribus ex frequenti po-
tatione, & sic ex ista repletione caro lin-
guæ repletur, quod organum gustus cras-

sum fit. Quia gustus est vena linguae, subtili carne subtracta. Ideo propter incrassationem medij, id est ipsius gustus, potus ab ipsis ebrijs sumptus non perfecte sentitur, quia ad debitam sensationem requiritur proportio debita medij. Et ex illo elicitur causa, quare ebrij non habent perfectum modum loquendi.

Quare animalia melancholica habent longas aures? & quare huiusmodi homines habentes longas aures, ut plurimum, non sunt sapientes, sicut habentes breues aures? ut patet per Aristotelem in libris de animalibus.

Respondetur, quod aures generantur ex materia frigida & sicca, quae dicitur cartilago, quae est in potentia propinqua ad os, vel ad ossis generationem. Sed quia animalia melancholica tali materia abundant, ergo habent longiores aures, ex quo habent materiam sufficientem & abundantem, pro aurum generatione, & sic tunc aures abundantes generantur.

Quare praedicti sunt semifacti?

Respondetur, quia animae sequuntur corpora. Nam si sensus corporis sunt subtiles: tunc anima exercet subtiles operationes, tam practicas, quam speculatiuas, & per oppositum est de corpore crasso.

Quae

PROBLEMATATA. 131

Quæritur, quomodo anima intellectiua coniungatur puero in utero matris? scilicet utrum pater generas disponit materiam, ad receptionem anima intellectiua?

Respondetur Theologicè, quod in materia sufficienter disposita, Deus infundit animam intellectiuam. Et hoc idem vult beatus Augustinus, dicens: Anima creando infunditur, & infundendo creatur.

PROBLEMATATA

varia.

Solutis & adductis problématibus de partibus corporis humani, ex varijs dictis Aristotelis, & aliorum philosophorū & medicorū codicibus dilucidè electis, sequuntur alia probléata, vtilia, quorū primū est.

Quare lepores apertis oculis dormiunt?

Respondetur, quia habent oculos præ eminentes, & palpebras breues, & sic cum difficultate clauduntur. Alia potest esse causa, quia sunt animalia meticulosa, ideo vt se custodire possint, apertis oculis dormiunt.

Quare corui non cibant pullos suos ante nonem dies?

12

Re-

Respondetur, quia vident eos non esse eiusdem coloris, seu non conformes colori suo, & ideo putant esse de alio genere: sed tamen Deus omnipotens pascit eos per illos dies, rore cœli, Vnde Psalmista: Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum.

Quare ouis & columba animalia sunt mississima?

Respondetur, quia carent felle. Et fel commouet ad iram vt patet supra.

Quare aues habent testiculos inrorsum?

Respondetur, quia si haberent eos extrorsum, impedirent eorum volatum & leuitatem.

Quare auicula non meiunt?

Respondetur, quia illa superfluitas, quæ deberet conuerti in vrinam, conuertitur in pennas, & patet, quia in pennis multa apparet humiditas. Alia ratio est, quia sunt in continuo motu: itaque multum humidum in eis exiccatur per aërem & ventum.

*Quare oua oblonga efficiunt mares, & ob-
tusæ femellas?*

Respondetur, vt vult Hippocrates, quia calidi est, mittere à centro ad circumferentiam frigidi. Vnde si oua sunt oblonga, signum est quod habent multum caloris,

&

& ideo trāseunt ad materiā masculī.
 Quia in omni genere animalium, masculus
 est calidior foemella, teste Philosopho. Si
 verò ova sunt obtusa: signum est quòd ca-
 lor in eis est dispersus & remissus, & ideo
 tendunt ad materiam foemellæ.

Quare melius auditur noctu, quàm die?

Respōdetur secundū Aristotelem, quia
 nocte maior est trāquilitas, quàm die, quia
 sol non ita bene eleuat vaporem noctu, si-
 cut in die, ideo tunc medium est melius di-
 spositū, & per ipsum melior fit motus, qui
 dicitur esse cum sono. Alia ratio est, quia
 die plures fiunt motus aëris & soni, quàm
 nocte, qui se mutuo impediunt. Etiam no-
 cte est maius silentium, quod est oppositū
 sono. Sed quia opposita iuxta se posita, ma-
 gis elucescunt, ideo quanto magis opposita
 sunt iuxta se posita, tanto magis se decla-
 rant.

*Quare homo tactus sub ascellis, citius ridet,
 quàm tactus in alio membro?*

Respōdetur, quia ibi est concursus plu-
 rium neruorum, & quia etiam mediū ta-
 ctus, scilicet caro est ibi subtilior, & ergo
 fit maior, & subtilior sensatio. Et hoc est
 verum, si talis locus non nimis tangitur
 quia si fieret per excellens sensibile, tunc
 non fieret talis delectatio, & quando sic

tangitur, tunc ibi fit diffusio spirituum ex multis nervis ibi collectis, tandem venit spiritus ad faciem, & sic inde causa est risus.

Quare lignum adustum convertitur in carbonem, & os adustum vertitur in corpus album?

Respondetur, quia lignum ante eius adustionem est sufficienter humidum, & sic post adustionem acquirit sibi calorem per accidens, & ille calor humidum in ligno totum consumere non potest, & sic remanet humidum post adustionem, & convertitur in corpus nigrum, id quod humidum in ligno fuit satis viscosum, & non potuit ab illo igne in totum consumi. Os autem ex sua natura est frigidum & siccum, modicum habens in se de humiditate, quae & adustionem in totum consumit, & sic per accidens humido consumpto os albescit.

Quare aliqui magis delectantur colore albo, & aliqui colore nigro?

Similiter respondetur ut supra.

Quare aliqua mulieres plus diligunt viros albos, & aliqua viros nigros?

Respondetur, quod huius duplex est causa. Prima est, quia aliqua habent visum debilem, & istae magis latantur nigredine: quia albedo propter sufficiens lumen, super naturam lucis, quam in se habet, magis

gis lædit visum, quàm nigredo. Secunda causa est, quia omne simile applaudit suo simili: sed quia quædam naturæ calidæ sunt, & iste magis delectantur nigredine: quia nigredo sequitur calorem. Sed quædam frigidæ sunt, & iste magis delectantur albedine: quia frigiditas est mater albedinis.

Quare animalia dormiunt?

Respondetur, quòd propter necessitatem quia ex longitudine diuersorum actuum organa sunt fatigata, sed per requiem quæ fit in somno confortantur, vt patet per Aristotelem, in libro de somno & Vigilia.

Quare studentes, statim post prandium volentes studere, impediuntur per somnum, & non tempore solatiæ?

Respondetur, quia cum aliquis dat mentem ad studendum, tunc calor naturalis ingreditur introrsum à membris exterioribus & sic per congregationem confortatur, & sic facit ascendere fumum cibalem vsque ad cerebrum, & sic causatur somnus per ingressionem fumi. Vel potest dici quòd ideo, quia cum virtus animalis intenditur, tunc naturalis remittitur. Sed quando homo est in solatio, tunc per solatium calor naturalis diffunditur, & non permittit

fumum ascendere ad cerebrum, & sic homo non dormit, sed dilatatur per totum corpus, & per consequens, solatium impedit somnum.

Quare post labores, homines libenter dormiunt?

Respondetur, quod in labore calor differtur, per continuum motum ad membra exteriora, qui è conuerso post laborem ad interiora colligitur circa loca digestiua, & facit digestionem, à qua fiunt vapores, qui procedunt à corde ad cerebrum, & obstruunt meatus, per quos calor naturalis ad membra exteriora deberet diffundi, & sic frigefactis, & crassis redditis istis membris exterioribus, ex frigiditate cerebri, tunc causatur somnus. Et hoc patet, quod multum comedentes & bibentes, multum dormiunt, & diu, eo quod exinde, resoluitur multus & magnus vapor, qui non potest bene digeri & consumi à calore naturali, &c.

Quare multum dormientes sunt male dispositi, & male colorati?

Respondetur, quod in somno colliguntur multae humiditates, quae in vigilia expelluntur, quae non possunt in corpore consumi, & sic perunt cito eijci, & perunt per superficiem corporis, & praecipue ad faciem, & sic causam afferunt malae dispositionis

tionis; seu mali coloris, vt patet clarè in phlegmaticis, qui præ cæteris sunt longioris somni.

Quare aliquibus apparet in somno, quòd comedunt & bibunt aliqua dulcia?

Respondetur, quia & phlegma eleuatum stillat ad fauces & ad guttur, & tale phlegma quodammodo est dulce, igitur in eis hoc apparet.

Quare aliquibus apparet in somno, quòd sunt in aqua, & submerguntur, & aliquibus quòd sunt in aqua & non submerguntur, & hoc contingit maximè in phlegmaticis?

Respondetur secundum Aristotelem, quòd huius causa est, quia quando materia phlegmatica fluit ad superiora, tunc apparet illis, quòd sunt in aqua, & submerguntur: sed quando fluit ad interiora, tunc apparet illis quòd euadunt. Alia potest esse causa scilicet nimia repletio seu ebrietas. Vnde cum homo est nimio cibo repletus: tunc fumi sursum ascendunt, & multiplicantur, & inde videntur quòd debeant submergi, seu strangulari. Si autem non potest tam maximè ascendere, tunc apparet eis ac si euaderent.

Quæritur, virum aliquis possit causam somni afferre ab extrinseco?

Respondetur secundum Aristotelem,

quoddam sic, sed hoc modo: nam si aliquis alii
 cui remissè loqueretur ad aures, sic quoddam
 ipse excitaretur, tunc ex commotione spi-
 rituum in capite tonitrua fiunt, vel aliquod
 aliud simile, & sic de illo fieret eius som-
 nium. Et sic sæpe aliquis ex reuelatione
 diuina potest habere somnium de deo glo-
 rioso, ipsum in somno honorante. Cui
 quidem Conditori totius vniuersi, Filióq;
 virginis illibatae, condigna laus, & glo-
 ria, gratiarumq; actio sit nunc,
 & semper, per infinita sæ-
 cula sæculorum.

Amen.

MARCI
ANTONII
ZIMARAE
 Sanctipetri-
 natis.

*Ad Ioannem Castriotam, Ferrädina
 ducom illustrissimum, Problema-
 tum, Liber.*

MARCVS AN-
TONIVS ZIMARAE

Sanctipetrinas Hydrun-

tinus, illustrissimo Ferran-

dine duci, domino Io-

anni Castri-

ota.

S. P. D.

Vi opus aliquid prin-
cipibus dedicant,
Dux illustrissime,
in operis præfati-
one, multa de lau-
dibus eorum re-
laxatis eloquentiæ habenis, pro-
sequi consueverunt, vt ea potissi-
mum ratione illos in sui amorem
alliciant, atque obnoxios reddant,
quorum

quorum ergo consuetudines minimè obseruare institui. Vereor enim, ne, si de tuis laudibus agere velim, idem mihi obiiciatur, quod illi qui apud Lacedæmōios de Herculis laudibus agere voluit. Quis Herculem? scilicet, vt aut minus de eo bene sentiat? quis illum non inter immortales Deos enumeret, colat, obseruet? vt tu laudare velis, Lacedemonii subdiderunt. Tanta enim est virturum tuarum amplitudo, tantus in omni honorum genere splendor, vt frustrà quis prædicet, quibus sis institutus, aut quo ingenio polleas. Admirantur cæteri in te naturæ & fortunæ doctes: quidam prudentiam, alii fortitudinem & magnificentiam. Ego autem vnum præ cæteris admiror in te præcipuam charitatem, qua
literatos

literatos amplecteris hac tempe-
state, quia ob bellorum importu-
nitates, pax vnà cum literis interire
visa est. In uideo (Dux inuictissime)
priscorum temporibus, apud quos
tanta erat Philosophorum autho-
ritas, vt sine ipsa philosophia omni-
um laudatarũ artium procreatrice,
& quasi virtutum omnium paren-
te, neque Respublica, neque priua-
ta constare posse vllò modo videre-
tur: Philippum Macedoniae regem
maximo gaudio affectum fuisse
traditur, quòd huic Alexãder filius
temporibus Aristotelis nasceretur.
Quid de ipso Alaxandro dicam?
quippe qui tanta obseruantia Ari-
stotelem præceptorem coluit, vt o-
missis reliquis muneribus, quibus
ab eo fuit locupletissimè donatus,
Stagiram ciuitatem suam, à Philip-

po patre suo dirutam, suis precibus
instaurauerit. Verum nullus hac æ-
tate Princeps, qui philosophos a-
met, nullus qui philosophis (te ex-
cepto) faueat. Quo fit vt tibi ma-
ximè istæ philosophiæ reliquæ red-
dantur obnoxia, quippe qui nun-
quam viris virtute præditis fauere
desistas. Verum ne opusculum no-
strum, in caput (vt aiunt) excrescat,
libellum nostrum, de quibusdam
quæsitis, ad vtramque Philosophiã
spectantibus, ex tempore editum,
ob immensum beneficiorum tuo-
rum erga me relatorum cumulam
gratitudinis, erga te, meæ argumẽ-
tum, in præsentia suspicias, serio-
ra in posterum susceptu-
rus. Vale.

(::)

MAR-

MARCI ANTONII ZI-
MARAE SANCTIPETRI

natus Problematum liber, ad il-
lustrissimum Ferrandinae
ducem, Dominum
Ioannem Ca-
striotam.

PROBLEMA PRIMVM.

*Quam ob rem Sapientum omnium iudicio,
Seipsum cognoscere omnium fere difficillimum
habitu est?*

*1. De ani-
mal. cap. I.
Plato alibi de
anima.*

*3. De ani-
ma. text. ca.
18*

AN quia nihil cognosci potest, ignorata
sua forma? Sui ipsius autem formam,
cognoscere, vt Philosopho videtur, satis
admodum difficile est. Atq, homo Platonis
authoritate, aut nihil est, aut si quid fuerit,
nihil aliud est, quam anima. An quia nisi actu
reflexo hoc fieri nequit? Reflecti autem su-
pra seipsum maximae immaterialitatis est
argumētum. Quippe à sensibilibus affectibus
seductum oportet, qui seipsum cogniturus
est: hoc autem quam difficile sit, nemo est qui
ambigat. An quia homo? quia homo intel-
lectu viuit: Hominis autem intellectus se-
ipsum non potest capere, nisi post captum
aliorum: hoc & per difficile est.

II.

Propter quid Apollinis Pyrhij oracu-
lo,

10. Socrates Græcorum omnium sapientis-
simus dijudicatus est? Cum Aristorelis sen-
tentia, solum circa mortalitatem versatus
fuerit, de natura nihil.

*Primo pri-
ma Philoso-
phi 5.5. de
par. animal.*

An quia ad communem hominum cō-
moditatem magis expedire videtur bene
viuere, quàm speculari. An quia (vt Platoni
videtur) passim illud profiteri consuevit,
Vnum scio, quòd nihil scio.

III.

Cur homines præcipue de ingenio contendunt?

An quia reliqua ex bonorum genere,
in aliena potestate constituta esse credunt.
Quemadmodum corporis dotes, naturæ:
extrinseca verò bona, fortunæ imperio
subiacent. Quo fit, vt vnusquisque facile
se vinci in talibus finat, vt pote non sui
culpa aut occasione contingentibus. In-
genium verò in nostra potestate constitu-
tum esse prorsus antumant.

An quia animi bona cæteris præstant.
idcirco de re præstantiore cõtendere, natu-
rale admodum est. An quia communis est
ista hominum aegritudo (vt sapienti cuidã
videtur). quòd quilibet credit se esse do-
ctum plus quàm sit & cupit complere om-
nia quæ credit, sine studio & labore?

*Rabbi Mo-
ses in 28*

III.

Quam ob causam, cum omnes homines scire.

K

CON-

contendant natura pauci tamen admodum scientia insudant.

An quia virtutem posuere Dij sudore parandam, vt Hesiodo placuit? An quia corporis voluptas, cui hominis natura maximè obnoxia est, animum à veritatis indagine distrahit? Neesse autem est, vt qui animo viuere cupit, corporis mortem, vt diuino videtur Platoni, meditetur. An quia natura hominis multis modis seruire cogitur, vt Aristoteli placet? Quo fit vt deficientibus adminiculis naturale desiderium non deducatur in actis, nō enim natura per se sufficiens est ad contemplandum.

Plato in Pbedon. In Procratio prima philosophia.

V.

Propter quid, nudam esse Philosophiam praedicant?

Lib. 6. 10.

An quia nuda est veritas, nullusq; verborum color requiritur, vbi de veritate agitur? Quippe Sophistarū interest, de nominibus disputare, vbi rerum synceritas quaeritur. An quia malè philosophari est eius qui philosophiā nō propter se, sed lucri, aut ambitionis gratia prosequitur? An quia nudū à passionibus corporeis oportet esse eum qui philosophiæ vacare desiderat? Nam vt Aristoteli videtur, Anima sedendo & quiescendo fit prudens. An vulgariū

rium opinione hoc firmatum est, iuxta illud Tusci poetæ, Pouera & nuda vai Philosophia, dice la turba al vilguadano intesa; quandoquidem hoc rationi, minimè sit consentaneū. Facile enim est Philosophis ditari dum velint, quemadmodum Taletis Mylesij exemplo perspicuum apparet.

Physica auscultationis, comment. 10.

VI.

Propter quid homines maximè in opinione esse appetunt, ut nonnulli pyramides, alii simulacra signaque, & varia sui fabricent monumenta?

An quia omnia, ut Aristoteli videtur perpetuū & diuinum esse, participare concupiscunt secundum quod possint. Inde prouenit, ut si in esse naturæ non permanent, nituntur ut saltem permaneant in esse rationis.

2. de Anima text. 3.

An quia ad successorum excitamentum ita consuetudo tulit, quod à parentibus minimè degenerare videantur?

VII.

Propter quid est quod hominis desiderium circa ea que fortuna sunt in immensum crescit?

Epistol. 16. ad Lucili.

An quia, ut Senecæ videtur, naturalia desideria finita sunt: quæ autem ex falsa opinione proueniunt, ubi desinant non habent?

VIII.

K. 2

Quam

Quamobrem Patra semper principibus aliquem sapientem familiarem constituunt? quem admodum Homerus, Nestorem Agamemnoni; Euripides, Tiresiam Creonti; Hesiodus Prometheum Ioui; Maro Achatem Aeneae.

Plato epistola ad Dionysium.

An quia naturæ lege ita comparatum est, ut diuino detur cernere Platoni ut sapientia, potentiaque in idem tendant, semperque ista duo se inuicem affectant, persequuntur, congregiuntur.

IX.

Propter quid Homerus cum de Legatis meminit, eandem verbatenus imperantis legationem significare facit?

An quia Legatorum interest, meram imperantis voluntatem sententiamque executioni mandare? quare nihil addere, nihilque subtrahere oportere, certum est. An quia imperantis mandatum ut pote sapientis, peroptime digestum, absolutumque esse præsumitur? quamobrem variatur ordo verborum, & tanquam perfectus, cui nihil deficiat, significare debet sapientium imperium quippe quorum est, ut Philosopho videtur, imperare, constitutionesque atque decreta absoluta esse iudicare.

X

Cur Aristoteles in rebus difficilibus miratur
virtus

utitur breuitate.
 An quia mos sapientum est, verba onerare sententijs? An quia, vt obscurus fiat, quatenus, vt expositoribus videtur, ingenia rudia deterreat, & à suorum operum lectione secludat? An quia in re difficili prolixus sermo de veritate suspectus redditur? quandoquidem veritas consistit in paucis. An quia, vt sapienti videtur, in multiloquio plerumque contingit delinquere?

XI.

Quam ob rem illustres in aliqua scientia videndum in aliquo errant, grauius errant minus illustribus?

An quia proprii ingenij freti facultatibus valde admodum à sensibus abstrahuntur? quare necesse est eos falli. Argumento est Auicenna qui cū sua celebritate in philosophia dixit. Hominem ex terra naturaliter posse produci. Et maximus ille Auerroes, quē nulla lex potuit persuasione conuertere, vetulae cuiusdam verbis seductus est, vt sibi persuaserit, Puellam in balneo sine viri commixtione posse concipere.

Sicut de eo asseruit commentar. in 2. Metaphy. 15. Secundo Collig. ca. 10.

XII.

Quare scientes, si iniusti euadant, magis iniusti sunt, minus scientibus?

An quia saeuissima est iniustitia, ferre

K. 3

arma?

arma? vt Philosopho videtur. An quia con-
trariorum vna est scientia.

EX ARISTOTELE.

Cur homo, qui à Deo eruditione prae-
ditus est, animantium omnium iniustissimus sit?

AN quia ingenio, cogitationeque pluri-
mum valet ad voluptates? Igitur & foe-
licitatem rimatur maximè atque per-
pensat, quam nisi cum iniuria assequi nemo
potest?

XIII.

Quam ob rem magis cupiunt videri homines,
quàm esse & non videri?

AN quia solus homo honoris est parti-
ceps. Quo fit, vt quilibet videri bonus fa-
cile appetat, laborem autem natura sub-
terfugiat. Virtutes autem non nisi labore
cōsequimur. An quia Sophistarum natura
hæc est (vt Philosopho videtur) vt cupiat
magis videri & non esse, quàm esse, & non
videri. Cæterum pauci admodum sunt qui
virtutes ipsas verè assequantur.

XIII.

Cur quidam in adolescentia, feminas, dum
sunt aut consistentes, aut in primo senio mares
procreant?

AN quia nimis coëuntibus refrigerat se-
men. Quare cum atate consistentiæ &
primo senio minus coëant, calidius est eo-
rum

PROBLEMAT. 151

rum semen, quod mariū est productiuum.

XV.

Cur pueris coeuntibus, cum genituram non emittant, contingit delectatio?

An quia vt Philosopho videtur, ex spiritus emissionē pruritus & titillatio accidit? Quemadmodum in adultis, ex seminis emissionē consimile contingit.

Primo de generatione Animalium cap. 24.

XVI.

Quam ob causam frequenter coeuntes minus delectantur?

An quia ex ipsa coitus frequentia contingit, semen & spiritus diminui, & refrigerescere? Quare non ita pruritiū neque titillatiū est semen, quod delectationis causam asserunt philosophi.

XVII.

Propter quid plus lædit immoderatus coitus, quàm immoderatus plebotimia?

An quia spiritu plenius est semen, & magis proximum naturæ membrorum dispositum nutrimentum, quàm sanguis? Quippe, vt Galeno videtur, Substantialis est membrorum causa, sperma, & ex ipso corpus augetur ac nutritur, ac quemadmodum esuriens, magis læditur ex panis quàm ex farinae subtractione: Sic corpus debilitatur magis ex seminis ablatione, quàm ex euacuatione sanguinis.

K 4.

XVIII.

XVIII.

Quam ob causam qui prolixiores sunt ad modum pene gignere nequeunt.

Primo de generatione animalium, cap. 20.

An quia per longū, procedente semine, interstitium, necesse est spiritus exhalare? Quapropter frigidum, & prorsum generationi ineptum redditur necessarium.

XIX.

Propter quid corpulenti, in coitu parum seminis emittunt, & frequenter steriles sunt?

An quia talibus semen, in corporis alimentum transit? Nam eadem ratione, ut Philosopho videtur, Corpulentæ mulieres parum menstrui excrementi eiciunt.

XX.

*Particula 4
Problema-
sum.
Problema.
18.57.*

Quam ob causam mulieres, æstiuo tempore, mares verò hyberno, ad Venerē sunt propiores?
An, ut Philosopho videtur. Quia testes eo tempore magis demittuntur & flaccent quàm per hymen? cūm qui concubiturus sit retrahat ac suscipiat illos necesse sit.

An quia natuæ calidæ, præ nimio calore æstiuo temporis æstiuant, collabunturque, frigidæ verò refrigescunt & vigent? Est autem vir calidus & siccus: mulier frigida & humida. Ergò virorum tunc vires infirmantur, mulierum corroborantur, & vigent per compensationem qualitatis contrariæ. Eadem ratione, animalia frigida

gidæ naturæ, vt Galeno videtur, hyberno tempore frigiditate aëris opprimuntur, vt quæ mortua in cauernis accubantia reperiuntur, & quæ insensibilia, & nullum motum habentia: quædam verò ibidem per euntia: vnde pauco admodum vt nullo extrinseco tunc alimento nutriuntur, quæ tunc superueniente calore ruiuiscunt.

I. partie.
Apho. cap.

13.

XXI.

Cur pueris nomina septimo die imponere consueuerunt?

An, vt Philosopho videtur, Quoniam, ante septimum diem plures intereunt? quo fit vt tunc nomina imponantur, tanquam saluti pueri magis credamus.

7. De bistoriis Animæ.
ca. 12.

XXII.

Quam ob rem præ cæteris animalibus homo maximè superbit?

An propter variam & multijugam cognitionem? siquidem, vt Philosopho datur cernere, Sunt omnia sensibilia per sensum: omnia intelligibilia, per intellectum: quare quid restat, quod eius cognitionem subterfugiat? An quia nexus videtur esse Dei & mundi? Mediæ quippe naturæ est, quæ intentio æternitatis, & temporis constituta esse creditur. An quia cæteris animantibus imperat, omnia hæc caduca, ad sui videntur redacta fuisse arbi-

Philoso. 3. 6
Anima: sex
37.

Hermetia
sententia.

XVIII.

Quam ob causam qui prolixiores sunt ad modum pene gignere nequeunt.

Primo de generatione animalium, cap. 20.

An quia per longū, procedente semine, interstitium, necesse est spiritus exhalare? Quapropter frigidum, & prorsum generationi ineptum redditur necessarid.

XIX.

Propter quid corpulenti, in coitu parum seminis emittunt, & frequenter steriles sunt?

An quia talibus semen, in corporis alimentum transit? Nam eadem ratione, ut Philosopho videtur, Corpulentæ mulieres parum menstrui excrementi eiciunt.

XX.

*Particula 4.
Problema-
sum.
Problema.
28.57.*

Quam ob causam mulieres, æstivo tempore, mares verò hyberno, ad Venerē sunt propiores?

An, ut Philosopho videtur. Quia testes eo tempore magis demittuntur & flaccent quàm per hymen? cūm qui concubiturus sit retrahat ac suscipiat illos necesse sit.

An quia natuæ calidæ, præ nimio calore æstivi temporis æstiuant, collabunturque, frigidæ verò refrigerant & vigent? Est autem vir calidus & siccus: mulier frigida & humida. Ergo virorum tunc vires infirmantur, mulierum corroborantur, & vigent per compensationem qualitatis contrariæ. Eadem ratione, animalia frigida

PROBLEMAT. 153

gidæ naturæ, vt Galeno videtur, hyberno tempore frigiditate aëris opprimuntur, vt quæ mortua in cauernis accubantia reperiuntur, & quæ insensibilia, & nullum motum habentia: quædam verò ibidem pereuntia: vnde pauco admodum vt nullo extrinseco tunc alimento nutriuntur, quæ tunc superueniente calore ruiuiscunt.

I. partie.
Apho. cap.
13.

XXI.

Cur pueris nomina septimo die imponere consueuerunt?

An, vt Philosopho videtur, Quoniam, ante septimum diem plures intereunt? quod fit vt tunc nomina imponantur, tanquàm salutem pueri magis credamus.

7. De histo-
riis Animæ.
ca. 12.

XXII.

Quam ob rem præ cæteris animalibus homo maximè superbit?

An propter variam & multijugam cognitionem? siquidem, vt Philosopho datur cernere, Sunt omnia sensibilia per sensum: omnia intelligibilia, per intellectum: quare quid restat, quod eius cognitionem subterfugiat? An quia nexus videtur esse Dei & mundi? Mediæ quippe naturæ est, quæ intentio æternitatis, & temporis constituta esse creditur. An quia cæteris animantibus imperat, omnia hæc caduca, ad sui videntur redacta fuisse arbi-

Philoso. 3. 6
Anima: tex
37.

Hermetia
sententia.

trium? An quia illud respondebo, hominis superbiam, ex] sui ignoratione provenire. Quippe si se inter stercus & urinam conceptum fuisse reminisceretur, si se nudum in lucem prodiisse animadverteret, si se cum miseris & laboribus vitam ducere perpenderet, si tandem se mortis vinculis astrictum pensitaret, non utique superbiret.

EX ARISTOTELE.

Cur homo maximè aliud intelligat, aliud faciat?

An quia contrariorum eadem sciètia est? An quia mentis officium, complura contingit: appetitus in vnum tantummodo profluit? Atqui homo, mente magna parte vivit ratione: bestiae appetitu, ira, cupiditateque ducuntur.

XXIII.

Quam ob causam, cum secundum intellectum quaedam bona esse iudicamus, illorum tamen opposita plerumque prosequimur iuxta illud Poeta: video meliora proboque, Deteriora sequor.

An ex naturali plenitudine libertatis voluntas potest indiscriminatim, ut subtilibus videtur, in oppositos actus? ut eis mediantibus libera etiam est in oppositis obie-

Scotus. I.
senten. dist.
19. q. 1.

obiecta, in qua tendit: huius autem, prae-
ter voluntatis naturam, non oportet aliam
querere rationem & causam: indisciplina-
ti siquidem est, omnium querere causas.

Nam, ut philosopho videtur: Principio-
rum non est altera causa. An Peripateticè
respondebo, ex corporis connexione pro-
uenire voluntatem nostram, non semper
confirmari ratione. Quod argumento ab-
stractorum intellectuum corroboratur, si
quidem in eis non est aliud volitum & a-
liud intellectum. Quo fit, ut incontinen-
tes secundum concupiscentiam agere di-
cantur, ut Aristoteli placuit, non intelle-
ctione, aut voluntate: apparet enim aliud
quiddam, praeter rationem illis in esse,
quod repugnat, resistitque rationi. Ut
enim resolutae corporis partes, si ad dexte-
ram mouere velis, in sinistram feruntur &
sic & in animo in contrarium feruntur, in
continentiam, appetitus voluntate. Adsti-
pulatur huic sententiae aurea illa Apostoli
authoritas, dicentis: Sentio aliam legem
in membris meis pugnans legi men-
tis meae, & captiuum me ducentem in le-
gem peccati, quod est in membris meis.
Quare sapienter dictum est, ut è coelo ema-
nauit: Corpus quod corrumpitur aggra-
uat animum.

EX

Primo pos-
sessorii, 218
Physicorum
sect. 15.
Auerroes
12. Met. 23.
9. 15. 3.
Eth. cap. 5.
Primo Eth.
cap. 29.
29. 15. 3.
29. 15. 3.
29. 15. 3.

EX ARISTOTELE. *Secundo**Partic. 30.**Proble. 3.**Commento**in lib. de hist.**animalium**ca. 1. li. 3. de**natu animal.**um ca. 19.**Secundo de**part. animal.**ca. 4. & A-**quien. in c. de**virib. cordis**tracta in c. 8.**2. de An. ex**in tertio de**partibus ani-**mali. c. 4.**Ratio Themi-**stii ibidem.**Ratio The-**mi. ibidem.**Cur omnium animalium homo prudentis-**simus est.*

Vtrum, quia capite minimo est, scilicet

ad sui corporis proportionem? vt Philoso-

pho videtur in Problematibus. An quia

natura perfectissima est, & ob eam re, vir-

tutum habitus in eo conspectiores conti-

nentur? An quia solius hominis sanguis te-

nuissimus est, ac crassissimus. Sanguis quip-

pe naturæ causa est, cur per multa animali-

bus eueniant, tum per mores, tum etiam

per sensum: ratio est, materia enim totius

corporis est. Quippe cum alimentum ma-

teria sit, sanguis autem vltimum alimentum

habeatur: facit igitur, vt plurimum diffe-

rentiæ existat, si calidus, aut frigidus sit, si

tenuis, aut crassus, si turbulentus, aut ni-

tidus. An quia ex sui constitutione perfe-

ctissimum obtinet sensum tactus? quod ex

perimento comprobatur in ipsis homini-

bus. Quippe qui molles obtinent carnes,

acumen & acrimoniam ingenij possident:

quorum vero crassior ac durior fuerit cu-

tis, hebetudinem & tarditatem. Quapro-

pter hominis temperatura maxime ad pru-

dentiam sapientiamq; videtur idonea for-

te ratione: quod in molli corpore primus

maternusq; spiritus animæ facilius fundi-

ditur

ditur & libentius expeditiſque diſcurrit ?
 contra durities & craſſitudo obturat oppi-
 laturque, & ergo repagulo ſunt, ne purus
 & liquidus tranſmittatur. Etenim omni-
 bus ſua cuique portio ſpiritus, ad functio-
 nem & miniſterium tributa eſt: quocirca
 fieri contra, vt à prima anima, qui præciſi
 abiunctique videantur.

— uſq; inſerit & ſubſtituit inſeruit inſeruit
 ſiſtō abſorptiōe XXIII. inſeruit inſeruit

Quam ob cauſam mulieris ingenium, in bo- 2. de genera-
 nis ineptum, in malis verò præmiſſimum eſt? tione Ani-

Quod & Euripides in Medæa ſentire mal. c. 3. Et
 videtur.

Καὶ πεφύλακτον γυναικίαι, εἰς μὲν ἴσλον ὄμμα- 7. 1. Phyiſica
 καὶ τὰ τὰ, κακῶν δὲ πάντων οὐφείτεται. conſultati-
 nis textus 8.

An propter priuationem, quæ cum ſui
 natura videtur eſſe connexa, Nam, vt Phi-
 loſopho datur cernere, Fœmina eſt, qui
 mas læſus: Priuationis verò ea conditio
 eſt, vt ſemper malum molietur atque per-
 niciem machinetur.

XXV.

Quamobrem dicunt, primum mulieris conſi-
 liam fore eligendum?

Verum, quia quemadmodum in rebus
 ratione carentibus, cernimus, à ſuperiore
 Autore, in proprios fines dirigi earum actio-
 nes

nes & motus. Nāque verissimū puto, quod dicitur prouidentiam fuisse, quæ & turpi, desiderium honestatis, & egenti opulentia, quantum sit satis, iniecerit, Sic & mulieris intellectus, & si boni verique rationem non capiat, ad talia tantū capescenda, à certa veritate plerunque dirigitur. Consilia verò, quæ propria indagine ipsa molitur, tanquam inualida, & quàm pluribus erroribus infecta relinquenda esse conspiciuntur.

XXVI.

Cur mulieres corporis cultu magis delectantur, quàm viri?

An quia mulierum natura imperfecta est quo fit, ut suæ conditionis defectum, artis beneficio supplere contendant, atque nitantur. Natura si quidem comparatum est, ut turpe, pulchrum & honestum appetat & prosequatur. An quia mentis decore carentes, corporis ornamento prorsus vacare coguntur.

XXVII.

Propter quid raro longus sapiens est?

Utrum quia corporis prolixitas, ex excessu caloris, humiditatisque exuberantia proficiscitur? atqui ut sapientibus videtur complementū & perfectio, atque valentia ad nostras perficiendas operationes, non nisi

nisi multa ficitate perficitur, quæ assidue progreditur, donec nos inducat ad interitum nostri, Siquidem corporis constitutio, à sui primordio ab vltima humiditate profluxit. Caloris insuper excellentia auctoritate Philosophi tranquillitatem mentis, iudiciùmq; peruertit.

XXVIII.

Quam ob causam multitudo Principum mala?

Quod & Homerus sentit.

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἴς κείρατος ἴσο εἴς βασιλεύς.

Vtrum quia vbicunq; fieri potest, vnum esse, quam plura melius est, vt Philosophi fert sententia? An quia si imperium in tyrannidem transeat, ac conuertatur, satius est vnus quàm plurium subire iugum? An quia ad commune Reipublicæ commodum raro, imperantium multitudo respicere consuevit? Quo fit, vt vno dissentiente, maximum vniuersitati immineat malum, Facilius quippe est vnum, quàm plures ad bonum disponi. In principatu enim multorum, non desunt inuidiæ, iurgia, contentiones, rixæ. Proinde cum experimento comprobatum sit regnum non capere duos, quàm verissimè illud Aristoteles enuntiauit; *Multitudo Principum*
pra-

2. prioris.

xxxiii.

Cur homines pilosi, maxime sunt ad libidine[m] prompti ac proclives?

Vtrum quia in his maxima copia excrementi esse praesumitur & seminis, vt philosopho videtur.

xxxv.

4. De Gene-
ra animaliu[m]
ca. 5. Cur homines, qui paruum caput obtinet, naturaliter sunt iracundi?

An quia paruo existente capite, cerebro, cordis caliditas, propter oppositionem contrariae qualitatis, debito modo non potest refrigerari? Atque ira ex sanguinis ebullitione circa cor, propter desiderium rei contristantis contingit.

xxxvi.

Quam ob causam, vbi homo minxit, e vestigio comprimit anum?

An quia statim aer ad replendum vacuum proficiscitur? Quare aeris frigiditate membra alterari, & inhorrescere necesse est.

xxxvii.

Quam ob rem nonnulli ex tristitia perierunt, quidam vero ex gaudio, ex ira vero nulli?

Arist. lib. de
Morte &
vita,

An quia gaudium, intima viscera prorsus refrigerat? Tristitia vero interiora extingit & suffocat, exteriora frigefacit? Calore vero manente, stat vita naturae,

PROBLEMATTA. 163

vt Philosopho datur cernere, Permansio
animæ in calido naturali, vitæ esse dicitur
xxxVIII.

Cur pubescentibus, dum semen ferre incipi-
unt, vox immutatur?

Vtrum quia cor (vt solertissimus Natu-
ræ rimator Aristoteles fêtit, quidquid Me-
dicis videatur) sanguinis, & venarum prin-
cipium est: quo fit, cum in parte superiori
venarum sit seminalis excrementi mutatio,
hic primum innotescere necesse sit. Ex quo
fit, vt etiam voces cum marium, tum fœ-
minarum immutentur, dum semen ferre
incipiunt.

De Part.
animalium,
cap. 3. & 5.
de generat.
animal. ca. 7.

xxxix.
Cun lebetis pleni aqua seruescente, fundum
frigidum esse, et si aqua frigida sit, fundum
etiam frigidum esse.

An quia calidi vapores sursum tendunt?
Quare cum superiores calefiunt, fundum
etiam interea frigiditate aquæ contiguæ
frigeat.

XL.

Cur grana, quæ aestiuo tempore formica in
borreis reponunt, corrosa vna ex parte reperiu-
ntur?

Vtrum quia à natura diriguntur, vt par-
ticulam primam, in qua virtus seminaria
constituta est, absumant ne pullulet. Her-
cules. Illi germinantibus proprijs labo-
ribus

ribus, fraudaretur alimento, priuatu neces-
sario.

XLI.

Quam ob causã matres ardentius amant filios,
quam patres?

2. lib. ca. 8.

maternina

et c.

et c.

et c.

Vtrũ quia magis elaborauerunt? An pro-
pter maiorem certitudinem, quam habent
de ipsis? vt sentit Aristoteles.

XLII.

Quam ob causam pater non aequè amatur a fi-
lio, quem admodum filius a patre?

Vtrum quia, vt sapientibus videtur, a-
mor non retrocedit, sed assiduè ad vte-
riora progreditur? quandoquidem amo-
rem natura viuentibus inseruit, vt species
ipsa perseueret: quo fit vt naturale deside-
rium, neglectis prioribus, semper futura
respiciat.

An quia, vt Philosopho videtur, pater
habet aliquid sui in filio; filius nihil sui in
patre reposuit?

XLIII.

Cur materia ad filii productionem actiue non
concurrente, secundum sententiam Aristotelis,
filii ex maiore parte potius matris effigiem pra-
seferunt, quam patris?

Vtrum quia omnes similitudines, quae in
humana natura vel specie continentur po-
testate et virtute in semine patris sunt?

Quo

Quo fit, vt plerunque filius neutri assimiletur, sed auo vel pro auo: quandoque vero nulli ex eorum familia similis est for-
 rus.

An quia ex forti imaginatione hoc pro-
 uenit? Tales enim vehementi admodum
 amore vxores prosequi consueuerunt. Nā
 vt Auicennæ fert opinio, contingit ple-
 runque corpus ab effectibus animalibus
 immutari: valdè enim admodum impri-
 munt res naturales. Quemadmodum eue-
 nit, vt puer illum præ se ferat, cuius effi-
 gies fuerit præconcepta in ipso concu-
 bitu mulieris & viri. Et huic sententiæ
 vulgares qui rerum causas & habitudi-
 nes non capiunt, minimè acquiescunt.
 sapientes verò illi assentiunt, tanquam
 possibilia continent. Et proinde euenit
 vt sanguis ad exteriora moueatur, & pro-
 fluat in eo, qui rubeas res maximè qua-
 dam applicatione animi, coniectat & cō-
 spicit. Eodemq; modo dentium stupor
 contingit, dum aliquem, rem acritudi-
 ne participantem comedere cernimus. Et
 plerunque membra eadem in nobis lan-
 guent, cum aliquem dolere in talibus in-
 tuemur. Sape etiam nostri corporis con-
 stitutio immutatur, propter timoris exces-
 sum.

*Auicennæ in
 1. Sen. pri-
 mi. c. 24.*

XLIII.
 Quamobrem asini, vt in prouerbio est, agiliores in prima aetate esse dicuntur?

Vtrum quia eorum natura & constitutione existente melancholica ab aetate, contrariarum qualitatum compensatione, necesse est temperiem prouenire? Melancholica siquidem natura frigida est & sicca, pueri autem calida & humida. Hoc etiam in pueris videmus melancholicis: quippe quia in pueritia ingenio maxime pollent, & ante expectatum sapientia & prudentia fulgent, vt indiscriminatim, quicquid lubet, in posterum de eis sperare tibi polliceri valeas: quorum tamen ingenia in aetate progressu marcescunt. Quare quam scite & eleganter elogium illud apud Graecos emanauit: Esto malus, vt viuas: talium namque natura quam breuissima est.

XLV.
 Cur in Ponto & in Scytia non sunt asini?
 An quia maxime frigoris impatiens est eorum natura, vt Philosopho placet?

XLVI.
 Cur clericorum & mulierum auarissimum genus est?

De natura animalium, lib.

8. ca. 25. &

3. de gen. animalium, ca. 6.

Vtrum quia virtutis habitus ex frequentibus actionibus proficiscitur? Cum igitur clerici filijs vxoribusque careant, suas erogare

gare diuitias nulla necessitate coguntur, interea accipere ac congregare assuescunt, sicque auari euadunt. Nam, vt philosophus asserit, Quales sunt actus vniuscuiusque, talis tandem & ipse euadit. Mulierum autē natura, vt sæpe diximus, imperfecta est, proinde sibi ad plenum satisfacere impossibile esse autumant. Quare congregant & retinent, vt suæ indigentia eo modo quo possunt occurrant: & quod natura illis non tribuit, arte & industria assequi enituntur. Eadem vt puto, ratione euenit, vt senio confecti auaritia studeant. Aetatis namq; & naturæ destituti auxilijs, fortunæ bonis inhiare proponunt, vt per ea defectibus subueniant.

XLVII.

Cur in bello potius, quam extrâ vulnerati minus dolent?

Vtrum quia virtutes animæ, ad aliam partem tendunt? Nam, vt philosopho videtur, ad alia fortiter intenti, delata sub oculis non videmus. An propter iram, quæ, vt sapientibus videtur, tam interiora, quam exteriora membra calefacit? Calore autem anima (vt Aristoteles inquit) omnia operatur, quare contingit iratum, ex illato vulnere tardius refrigerare: indeque euenit, vt minus tardius doleat.

amici
india
libro
I. cap. 1
I. 100
De non
I. 100
I. 100

In li. de Sēs
& scibili.
de anim. sex
tu 41. et 130

XLVIII.

Quam ob causam si Solis aut Luna, contingit deliquium, admiratur: cum autem ex seminibus planta aut animalia progignantur, minime?

Auicenna
de viribus
cordis, tex.
I. cap. vlti
& Boet.
4. De con-
solatione,
lib. 5.

Vtrum quia à rebus consuetis admira-
tio cadit vt sapientibus videtur, & negli-
git anima de ipsis inquirere veritatem?
Quod autem raro euenit, excitat admira-
tionem, & inducit intellectū ad inquiren-
dum & perscrutandum causas eius.

XLIX.

Quam ob causam ex seminis diuturna reten-
tione, capitis grauedo, & memoria hebetudo, &
cogitativa mala dispositio contingit?

Vtrum quia, cerebrum ex seminis exu-
berantia grauet & impediat? An quia se-
men diu retentum mala & venenosa ef-
ficitur qualitate? quo fit, vt vaporatio eius
ad caput, laedat nimis.

L

Propter quam causam clerici & monachi mor-
tem pra aliis agere ferunt & perhorrescunt?

Vtrum quia natura earum frigidi cordis
extat, & melancholica est? An quia pror-
sus funditisq; se interire animaduertunt:
quandoquidem nec in propria, nec in po-
sterum natura consistunt, vbi ex vita mi-
grauerint?

LI.
 Cur cum planta nutriantur, & à qualibet digestionē aliqua superfluitas accidatur, nullum est tamen in eis cernere excrementum?

Vtrum quia terra eius, quæ calore perinde ac vere utitur proprijs? Namque radicibus alimentum iam ex terra confectum hauriunt: ideo in stirpibus contrahi minimè solet.

LII.
 Cur planta, quæ frondes amiserint, denovo recipiunt pilos, & animalia pennas, quas amiserint, iterum recipiunt? hominibus autem quibus caluitium contigerit, nunquam capilli redeunt?

Vtrum quia anni tempora, illius corporis mutationem afferunt, ita ut primo temporum mutatione vicissitudo gignendi amittendique sequatur? Ut animalia pennas, post ut plantæ frondes, si pilos dimittant, recipiant, hominibus verò caluitium per aetatem euenit. Aetatibus verò reuersionem natura non tribuit.

LIII.
 Cur estus omnes agri tudines terminat?

Vtrum quia, ut Auicennæ videtur, si virtus & natura constiterit, inueniet aërem resolutioni & digestionē, & expulsionē promptissimum: si verò prostrata

fuerit, calor continentis magis ipsam pro-
sternet? laxat enim corpora debilia, qua-
propter ægro perniciēs adueniet & inte-
ritus.

LIIII.

Quam ob rem æstate, si quis manus in aquam
adiiciat, magis refrigescat aqua mota quam qui-
escente?

Vtrum quia particulae aquae manum cō-
tingentes, à calore manus calefiunt? Siqui-
dem omne agens in materia cum patiente
communicans, in agendo rursus patitur?
mota autem aqua, necesse est patefactas
particulas segregari, aliasq; frigidiores suc-
cedere.

LV.

Cur nonnulli malae habitudinis & constitu-
tionis plerunque diutius viuunt, alijs sanguineam
aut meliorem naturam habentibus?

Vtrum propter regiminis peruersum or-
dinem? Aut melius respondebo, disposi-
tiones in eis latentes, diuersas esse. Infi-
nitus quippe est, vt Auerroi videtur, ele-
mentorū numerus in naturæ suppositis:
quod præter naturæ autorem, intellectus
non potest capere.

LVI.

Cur medicorum sententia, suffocatio ma-
ericis, qua ex consensione seminis contingit,
sauior

*sauior est illa, qua ex retentione mensuris exo-
crementi prouenit?*

Utrum quia quando aliquo excremen-
tum perfectius est dum in sua naturali dis-
positione consistit, tanto ceteris deterius
redditur, dum ab ea remouetur, & ad con-
trariam qualitatem permutatur? Quod in
aceto etiam est cernere: quippe quod me-
lius est vinum, quod accescit, ed acetum
est acutius. Eadem ratione euenit, vt qui se
inuicem nimis amauerint, occurrente dis-
cordia, maiori odio se prosequantur.

LVII.

*Cur nauigantibus, terra & res que quiescunt,
mobiles videntur?*

Utrum quia visionis sensorium, mota na-
ui, necesse est per accidens moueri? Quo
fit quod sensibilibus similitudines recipian-
tur cum motu.

LVIII.

Quare sensum visus pra ceteris diligimus?

An quia (vt inquit Aristoteles) rerum
differentias nobis ostendit? An quia eius
cognitio magis quam ceterorum, a mate-
ria seiuncta est? An quia amoris praecipua
vis, (vt diuinus inquit Plato) in eo consti-
tuta est?

LIX.

*Cur cum sensu visus baculus in aqua fractus
appareat*

appareat, non tamen sic iudicamus?

Vtrum quia visum errare cōprehendimus sensu tactus? An quia non secundum eandem potentiam iudicamus, per quam phantasmata fiunt? Signum autē, quia Sol pedalis videtur: & per digitorum permutationem, vnus duo videtur, attamen non assentimur duo esse.

LX. Cur volentes aliquid à remotis intueri, maiorem supra visionis sensorium admovent?

An quia motus non interpellantur? Sed à longè directi sensorium subeunt integri?

Eadem ratione, vt Philosophus sentit, Animalia quę prominentibus sunt oculis, procul cernere nequeunt: quę contra, intus, in cauo oculos habent positos, longè aspicere possunt: quoniam motus in vastis non dissipatur, sed recto tramite meat.

LXI.

Quam ob causam quidam à remotis vident aliqua obiecta, quę si propinqua fuerint, intueri non possunt?

Vtrum quia res visibiles non videntur, nisi mediante aère lucido? Oculi verò imbecilles maiori copia luminis indigent, quam oculi bene dispositi. Obiecto autem procul posito à visionis sensorio, in ipso interstitio plus luminis intercipitur.

Aus

Aur quia motus qui à sensibili remoto ad sensum debilem proficiscitur debilis est, quem sensus sustinere potest, qui autem de propinquis visibilibus causatur, fortis est, quem visus debilis pati nequit. Quod in decrepitis est cernere, quippe qui propter visus imbecillitatem à remotis vident & tenues literas in Solis lumine legere possunt, quòtamen à propinqua distantia, in lumine candelæ aut Lunæ legere aut videre nequeunt.

LXXII. Cur quidam in propinqua sensibilia vident remota autem videre nequeunt?

Verum propter visus imbecillitatem quippe in talibus videndi facultas debilis est, & non unita? quo fit, ut indigeat forti motu, ut contingit illis, quorum oculus sunt valde eminentes, qui, ut dictum est, procul cernere nequeunt.

LXXIII. Cur volentes directo sagittas emittere, compunctus necesse est?

Verum quia virtus visibilis, tunc ex unione speciei magis unita redditur, quo fit, ut ad suas actiones promptior reddatur, atque potentior.

LXXIII. Quam ob rem qui diu in tenebris versati sunt

sive pene maximo splendore occurrant, obacantur.
 Vtrum quia sapientum consensu natura subitaneas mutationes non tolerat? Aut quia visibilis spiritus in talibus paucus est, qui gaudens suo simili, dum lumini obuiat, dissoluitur? Aut quia isti propter luminis desiderium, quo longo tempore caruerant aspectum rerum visibiliū & luminis diu prosequuntur? Quo fit, vt virtus prostrata amplius debilitetur: quod etiam in illis, qui famē longo tempore perpessi sunt, euenit: quippe qui cibum magna cum auaritate capiunt, etiam plus cibi assumunt, quam virtus eorū digerere possit: quò fit, vt multi hac de causa depereant.

ut in illis reperitur. Lxv. *non solum in illis reperitur.*
 Quā ob rem obtuse videtes, paruas melius abis literas scribere cōsueuerunt. Mirum enim est, vt qui obtusi sunt oculis, rem faciant, quam earum facere in terest, qui acuminē valeant oculorum.

Vtrum quia proximè posita, magna esse videntur, illi autem oculis proximè admotis scribere solent? An quia contractis palpebris scribunt? Fit enim pro imbecillitate, vt si laxatis diductisque oculis scribant, aspectus distractus passusque hebetat, si abductis & conuenientibus in vniuersum depromptus acutius videat. Quod tamē

tamen angulum informat exiguum, efficit
necessario, ut exiguae literae scribantur.

LXVI.

Quamobrem si quis nocturno tempore prope
terras se at, & oculos admoveat, longius videt, quam
si manserit erectus?

Vtrum quia perspicuum terminatum, &
si minus luminis capiat non errantis, diu-
tius tamen illud retinet, quod per aliquam
distantiam illuminare potest, sicque visui
confert ad videndum?

An quia lumen, quod ex stellis in aere
est diffusum reflectitur a terra reflexione
imbecilli, & sic distantiam aeris terram am-
bientis illustrat.

An quia obscuri vapores, aërem obtene-
brantes, non prope terram, sed in aere re-
motiori supernatant, quo fit ut in aere plus
visum impediant, quam per terram?

LXVII.

Propter quid, qui malum aliquid operantur,
oculis & vultu dissimulare nequeunt quod &
poeta sentit.

Heu quam difficile est, crimen non prodere
vultu?

Vtrum quia ut Palæmoni & Phylioni
videtur, oculus est nuncius cordis, sicut a-
nimæ speculum, in quo omnia resurgent
& emicant?

AN

Quinto, de
Genera.
animalium,
cap. 2.

An quia corporis particula infirmis-
sima, & laxior, refertaq; meatibus est? Quo
fit, ut omnis alteratio, quæ ex corde exor-
diū sumpserit, quòd, ut peripateticis vi-
detur, omnis sensationis motus atque co-
gitationis principium est, ad oculos illico
proficiscatur.

LXVIII. *Quam obrem oscitantibus, aut spiritum reddentibus, accipientesque minus audiunt?*

Vtrum quia extremum sensorij, audis-
tus ad partem spiritalem terminatur? quo
fit, ut quatiatur, moueaturq; vna cum spi-
rituali instrumento, quoties illud spiritum
mouet, mouetur enim cum mouet. An
quia multus spiritus inter oscitandum, au-
res etiam intrinsecus subit, ut motio vel
sensus percipi possit, quum trudit ad aures
maximèq; post somnum? Strepitus autem
vel aër, vel aëris affectio est igitur cum in
teriore remittitur, exteriori illi occurren-
ti efficitur, ut motus interioris strepitus
motum exterioris retorqueat atque offu-
scet.

Par. 11. pri-
mo. Probl. 2.

LXIX.

*Cur nihil sua generationis & corruptionis,
ipsam potest esse sui causa?*

An quia persistere oportet ei quod
mouetur, & generans ei quod generatur.

ali-

aliquod autem prius seipso esse impossibile est?

LXX.

Cur mulierum corpora laxata sunt & mollia, pilisque carentia & minora corporibus maritorum?

Vtrum quia fluxus menstrui excrementi? Namque cum illo superfluitates ex quibus pili nascuntur, profluunt, & ex quibus caro & corporis affectus repleri possent: quare etiam corpora minora obtinent. Inde etiam proficiscitur, ut earum venæ latentiores sint, quam in maribus.

LXXI

Cur dum aliquid horrendum cogitamus, terrore concutimur?

Vtrum quia cogitatio & intelligentia rerum, virtutem atque valentiam obtinet? Nam (ut inquit Plato) rationes utiq; cum ijs rebus quas exprimunt, cogitationem quandam habere videntur. Species si- *In libro de morib. ani-*
quidem calidi aut frigidi, aut rei delecta- *malium.*
bilis vel contristantis, talis existit, qualis natura rerum, sicut Philosophi protulit sententia.

An quia ad comprehensionem alicuius horrendi, reuocatio caloris ad interiora consequitur: quo fit, ut partes exteriores frigescant, & tremore quatiantur.

LXXII.

Cur mares in sua natiuitate primò capus emittunt, femina vero pedes?

Vtrum quia partes in maribus superiores, maiores sunt: in mulieribus autem inferiores? Natura siquidem marium calida est: calidi vero est superiora mouere. Quo fit, vt superiora in maribus maiora sint. Mulierum verò natura frigida & frigidum ad inferiora tendit. Quo fit vt inferiora mulierum maiora & grauiora sint, & ideo grauantibus magis partibus tendunt ad lucem.

LXXIII.

Cur mulierum multitudo sub aliquo duce

6. de Natura sine tumultu duci non potest?
animal. 6.

19.

6. de Natura animal. cap. I.

An quia natura earum instabilis est? Eadem siquidem ratione Philosophus asseruit pastores capris non instituerè ducem: quippe quia earum natura non stabilis, sed lubrica atque mobilis est. An quia mulier natura garrula est, & maledicetior, & mordacior: querula præterea, anxiosa & magis desperans, quam vir atque imprudentior & mendacior?

LXXIIII.

Quomobrem raphanus digestionem aliarum rerum maxime confert, cum tamen ipse indigestus remaneat?

Vtrum

Vtrum quia substantia eius, ex difformi-
bus partibus constat? Sunt namque in eo
particulæ quædem tenues digerendis cibis
satis accommodatæ, quibus resolutis rema-
nent particulæ densæ, quæ actionem calo-
ris digerentis, subterfugiunt.

Lxxv.

*Quum ob causam cæpana sonante sibaculo
aut clavo quiescente tangatur, sæpe frangitur?*

Vtrum quia tunc quidam tremulus mo-
tus in ea gignitur? quo fit, vt omnes eius
partes extra naturalem positionem consti-
tuantur: quem motum momento deper-
dere impossibile est. Admoto igitur impe-
dimento particulæ extra proprium situm
manenti, duorū alterum necesse est contin-
gat: vel quod motus momento despareat,
vel quod pars illa cedat per sui fracturam.
Primum autem fieri nō potest, quapropter
necessariō aliud sequitur.

Lxxvi.

*Cur Ciconiæ ante cibum, ventrem compri-
munt, post cibum verò solvant?*

Vtrum quia sui stipatione infirmum
stomachi orificium claudunt obturant-
que? Quapropter ante cibum assum-
pta, ventris profluium coniungunt strin-
guntque: Si verò post cibum occur-
rant, partes superiores ventris eadem sti-

obom

M, 2,

pa-

patione comprimunt: quo fit, vt partium superiorum compræhensione totus cibus extrudatur & profluat, idem etiã in consimilibus fructibus euenit.

LXXVII.

Cur sciuentes ligna facilius sciunt, secundum semitam longitudinis, quã ex transuerso?

An quia in ligno aliqua particula oblonga intenduntur? quemadmodum villi in animalibus, quæ per directum progrediuntur: quo fit vt in scissione ipsa vna pars aliam sibi propinquam trahat,

LXXVIII.

Cur hasta percussa ex vno extremo facilius peruenit sonus ad aurem alicuius in alio extremo directe constituti, quã ad aurem alterius magis propinqui, hoc percusso à latere existentis?

Vtrum quia, vt dictum est, in ligno meatus quidem oblongi sunt per directum extensi, & aëre replentur: illi autem ex transuerso, aut à latere non progrediuntur? Quapropter percussa hasta aut trabe in vno extremo, aër in prædictis meatibus latitans recipit sonum. Cum autem liberius exire nequeat sonus, facile defertur ad aurem in alio extremo constitutam è directo: à latere autem meatus illi non progrediuntur: quare sonus ille
modò

modo percipi nequit ita distinctè.

LXXIX.

Propter quam causam tempestate nostra non sunt viri in vnaquaque facultate celeberrimi?

An quia, vt sapientibus videtur natura hominum diminuta & imbecillis est, & vt Solino videtur, corrupta successiue, nostri proles temporis per nascentium detrimenta? An quia à principibus viri virtute præditi parui penduntur: virtutis autem sublato præmio nullus est qui virtutem amplectatur? An aliter respondebo, mundum qualibet ætate perfectum esse, nullumque esse momentum, quo hic, quæ ad sui decorem, perfectionem atque integritatem attingent, careat? Non enim totius habitabilis terræ perfectio nobis innotescit. An ita natura comparatum est, vt semper postezius de suo tempore conqueratur?

LXXX.

Propter quid apud principes adulatorum plurimum valet auctoritas?

Vtrum quia, vt Plutarchus retulit auctoritate Platonis, seipsum diligunt? Nihil enim uero & immoderatus sui ipsius amor adultores admittit, illisque cedere cogitur. An quia, vt nostra fert sententia, carent lumine mentis? Nam & in volucrum

& cœlestium genere, animalia sunt quæ propter suæ naturæ prauitates, foetidis gaudent, quorum etiam intuitum dies excæcat, nox illustrat.

LXXXI.

Cur philosophi nostræ tempestatibus, magna ex parte sunt deprauatis moribus?

Vtrum quia vilipendio sunt principibus? Aut, vt ratio videtur quapropter philosophiam ipsam falsis criminationibus prosequuntur, credentes se talia præmia referre, quia philosophiæ fuerunt obsequuti quare à virtute ad vitia deficere compelluntur? An fortè quia errore ducti, credunt totam philosophiæ vestem sibi vendicasse, arreptis quibusdam ab ea panniculis? Quare à nobis rectius sophistæ quàm philosophi nuncupantur? Hercules. Philosophorum interest, infracto animo esse in vtraque fortuna. Malè quippe philosophantur, qui philosophiæ dediti sunt, vt à principibus honorètur: & eorum desiderium non à natura dirigitur, sed errore & impetu falsæ credulitatis impellitur.

Cur irati in principio expallescent, postea verò rubent?

An quia ex appetu vindictæ propter rem contristantem, calor & sanguis ad præcor

præcordia reuocantur: quare necesse est partes exteriores pallefcere? Vbi verò decreuerunt executioni mandare quod appetunt, calor etiam sanguinis ad partes exteriores progreditur: quare ab eis tunc maximè timendum atque cauendum est.

Lxxxiii.

Cur habentes raros dentes & paucos sunt breuioris vita?

Vtrum quia argumento sunt generationis primordia fuisse debilia? namque si informatiua virtus constitisset, & materia fuisset obediens, talis raritas minimè in dentibus appareret. An iudicium est hoc, densum esse os capitis, quo cerebrum inuvalidum est: quare minus sit spirationibus opportunum, ita vt celeriter putreat, vt quòd sua natura humidum sit? Nam & cætera, cum non mouentur atque exhalant, facile corrumpuntur. Quo etiam fit, vt homo capite piloso maximè sit, & diutius quàm foemina viuat, suturarum sui capitis beneficio. An quia cibum malè conterunt? Cibi autem illa minutatim diuifio facit, vt calor facilius conficiendo expediat.

Lxxxiiii.

Cur serpentes splene & testibus carent?

Vtrum quia cruribus carent, idcirco

splene carent: testibus verò, ob sui corporis longitudinem?

LXXXV.

Cur serpentes præ cæteris eiusdem generis animantibus, caput vertere aduersum, reliquo quiescente corpore, valent?

An quia insectorum modo, structura volubili constant, & vertebrae cartilagineas & flexibiles habent? Euenit igitur serpentibus necessario hæc de causa. Melius verò ut ita vitare possint quæ ab aduerso noceant: cum enim prælongo sint corpore, & pedibus careant, inepti sunt ad conuertendum tunc, dum contra ea quæ à tergo incuruant: nihil enim utilitatis esset, si caput erigere quidem possent, iram agere nequirent.

LXXXVI.

Cur chamæle variis coloribus immutatur, & multiformis efficitur?

Vtrum quia, ut Philosopho videtur, omnium ouiparorum pedestrium tenuissimus est, quippe qui omnium maximè inopia sanguinis rigeat? Causa ad mores animæ eius referenda est: præ nimio nâque metu multiformis efficitur, metus enim est, restringere per inopiam sanguinis calorisque.

Lxx.

LXXXVII.

Quamobrem crura, femora, suraeque hominis carnulentae sunt, cum caetera animalia non modo vipe rea, verum etiam quae cruribus constant, vacua carne haec habeant?

Nervosa enim, osculenta, spinosa, rigida. Vtrum quia homo solus animalium erectus incedit: Vt igitur facile sustinere superiora posset natura corpulentiam partem superiori dempsit, inferiori addidit. Itaque nates carnosas fecit, & femora & suras.

LXXXVIII.

Cur animalia multum pinguis, cito fescunt, citoque intereunt?

Vtrum quia parum sanguinis habent, cum copia sunt absorpta ad pinguedinem? Quae autem parum sanguinis habent, haec ad interitum sunt opportuniora. Interitus quaedam sanguinis inopia, quodque parum potest affici, tamen a frigore quolibet, tum a calore facile potest.

LXXXIX.

Cur solus animalium homo, erectus incedit?

Vtrum quia natura calidissimus est?

An quia, ut Philosopho videtur, eius natura atque substantia divina est? Offi-

2. de Parti-
bus com-

ment. 7. li.

cium diuini est, intelligere atque sapere, quod non facile esset, si vasta corporis molles accederet. Pondus enim tardio rem reddit & mentem & sensum communem,

XC.

De Part. ani.
ap. 8.

Cur carne ossi contigua, suauior est gustus?

Vtrum quia per compensationem contrarij recipit temperiem? Natura liquidem carnis calida & humida est, ossis vero frigida & sicca est. Quare ex extremis contrarijs medium prouenire necesse est.

XCI.

Cur inter comedendum loqui vetitum est?

De Part. ani
nal. 3. ca. 3.

Vtrum quia ante gulam per quam cibus & potus deuoratur, arteria posita est ad quam spiritus ad pulmonem proficiscitur: hæc autem à cibo vel potu ingrediente infestatur? Attamen natura ad hoc molita est minorem linguam siue lingulam, quæ arteriam operiret: hæc autem aperitur dum loquitur. Quare cibus in eam facile ingredi potest: quo fit vt strangulationes, tussis, facile inuitentur. An quia locutio cibi debitam impedit contritionem? Quo fit, vt cibus non congruè digeratur.

XCII

Propter quid vinum aqua commistum, aliquomodo citius inebriat?

Vtrum

Verum quia aqua citius vinum discurre-
 rere facit? Eadem siquidem ratione mu-
 stum, teste Auicenna, citius inebriat, quàm *In I. Sen.*
 vinum: quia pars aquæ ei commista ipsum *cap. I,*
 penetrare facit.

XCIII.

Quam ob causam magnates, & in maximis
 dignitatibus constituti, plerunque podagra arti-
 culorum doloribus infestantur?

Vtrum quia diuersis cibarijs ad satieta-
 tem ventris ingurgitant? Atque medico-
 rum sententia, nihil deterius est, quàm di-
 uersa cibaria simul assumere, & postea ma-
 gnâ eius, quo comeditur & bibitur, tem-
 poris moram in comedendo apponere.
 Audit enim postremo adueniente cibo,
 primum iam aliquo modo esse confe-
 ctum, quare citius cibationis particulæ
 confirmitates non retinentis, inde cru-
 di & mali humores oriuntur per articu-
 los decernentes. An propter vini puri exu-
 berationem, & ob otium immoderatum
 exercitiûmque incongruis temporibus fa-
 ctum? An propter venereum vsum in-
 tensum, qui virtutem digestiuam maxi-
 mè prostermit? Hercules. His maximè ti-
 mendum est, vt diuinè Plotinus asseruit
 ne extirpescant, vt & nobis videtur ne
 etiam

*Auicenna
 Sen. in 3. c.
 de Regim.*

*Galen in 2.
 Aphors. 21.
 Com. & A.
 uicenna.*

In Sen. 84. Trac. 4. ca. 1. etiam bruta fiant, quandoquidem gulæ & ventri pecudum & stirpium more, obnoxij deditique sunt.

XCIII.

Cur subita morte occupatur, qui nimia & immoderata crassitie sunt obsiti, & preserti in prima atate?

Galen. I. par recul. Aphor. com. & A- wicen in Sen. 74. trac. 4. c. 6. Vtrum quia venæ eorum sunt angustæ? quare à compressione pinguedinis obturantur, ut spiritus libere discernere non possint: quapropter calor innatus extinguit, cum etiam aëris refrigerationem non capiunt. Vnde medicorum sententia, maxime illis timendum est, ne venæ rumpantur, aut calor naturalis suffocetur.

XCV

Cur in corporibus valde pinguibus phlebotomia difficilis atque suspecta est?

4. de Natu. Ani. ca. 9. 2. de Part. Animal. cap. 7. Vtrum quia venas exiles latentioresque habent? An quia pingue quodlibet exagum est, ut Philosopho videtur?

XCVI.

Cur sit Aristotelis sententia, sensibiles virtutes in corde sunt constitutæ, ex cerebri tamen posterioris læsione, memoriæ: ex anterioris verò, imaginatiuæ: ex mediis autem imposito, cogitatiuæ accidit deprauatio?

Vtrum quia cerebrum à natura institutum

tum est, vt cordis calorem refrigeret? quo fit, vt diuersis sui partibus, diuersimodè vir- tutibus, organis in corde existentibus de- feruiant. Non enim vna & eadem mensu- ra caloris omnis animæ actus profluit?

ECVII.

Cur plerumque contingit, vt filii qui non le- gitimo thoro concipiuntur, solertiores, paren- tibusque magis similes progenerentur?

Vtrum quia virtutes animæ parentum ipso in coitu sunt vehementer intentæ? Tales enim maximo amore se prosequun- tur: quare cum eorum affectus non di- strahantur, neque foetus natura variabit: idque maximè veritatem continet, vbi cum tranquillitate animi copulantur. Nam coeuntibus cum timore & ita seu tristitia, plerumque filij dissimiles gignun- tur.

XCVIII.

Quam ob causam, cum mors natura contin- gat, hominibus, quàm cæteris animalibus, terri- bilior est? 2. de Parti, animæ, 10.

Vtrum quia natura hominis, vt Philo- sophi fert sententia, non solum viuendi, sed etiam bene viuendi rationem obtinuit? Solum quippe hominum genus, ex ani- mantibus nobis cognitis, diuinitatis est particeps; cæteris autem animantibus, sola visus

Natura hist.
cap. 4.

visus cura est, in quo . vt Plinius inquit, sponte naturæ benignitas sufficit, vni quidem vel cunctis præferenda bonis, quod de gloria, de pecunia, ambitione, superque morte nõ cogitant. Quare cum hominum genus nobiliori vita priuetur, dum occidit grauis & permolesta tibi præ cæteris mors est. An quia cætera animantia circa præsentia versantur, solus animalium homo futura prospicit?

XCIX.

Cur si mors natura euenit, vltimum terribilium esse censetur?

De part. animal. li. 4. ca. 9. & li. 2. de celo text. 30

Vtrum, vt Philosopho videtur, quia vltimum est, nec quicquam bonum vel malum præterea mortalibus videtur esse. An quia insequimur naturam, quæ necessitatis est origo: non autem naturam formæ, & finis, à qua est boni ratio, quam cuncta appetunt? An fortè illis vltimum terribilium mors est, quia ita viuere instituerunt, vt se immortales esse cogitarent? An illos maximo terrore quatit, qui prauis moribus vitam peregerunt? At qui virtute vixerunt, illis quippe mors molesta non est: quod etiam Poëta sensit,

La morte è fin d'vna prigione oscura,
a gli animi gentili, a gli altri è noia.

Ch'an

Ch'anno posto nel fango ogni lor cura.

An quia qui violenta & immatura morte occupantur, maximè tristantur? Quippe qui senio confecti interierunt, sine dolore ferè & terrore moriuntur. Senum quippe natura est, sicut lucerna extinctioni parata. Et vt diuinus inquit Plato, inter omnia mortis genera, mors quæ natura prouenit, leuissima & cum voluptate potius, quàm cum dolore contingit.

C.

Quam ob causam cum homo sit natura terminus, aliorum cõparatione breui vita à natura donatus est? de quo etiam Poeta conqueritur?

Viuerè cornices multos dicuntur in annos.

Cur nos angusta conditione sumus?

Vtrum qua nostris illis conditoribus de nostro genere consultantibus, rerum caducarum perfectio, duratione temporis minimè mensuratur? Accidere enim in animatorum corpora, multò quàm hominum, ratione præstantiora esse. Et, vt Philosopho datur cernere, præstat breui tempore lætari vehementer, quàm longo leuiter. An quia natura de possibilibus facit quod melius est semper? Quod fieri autem non potuit, vt humani corporis constitutio, & diuturnitati, & animæ

ope

operationibus couenire. Nam sapientum
 auctoritate, aliud temperamentum requi-
 ritur, primò vitæ, & aliud primò, vitæ
 operibus. Vtrum diuturnioris, sed dete-
 rioris: an breuioris quidam vitæ, sed me-
 lioris efficerent, visum fuit, vt diuinus
 inquit Plato vitam breuem melioremque
 diuturniori & deteriori esse omnino an-
 teponendam.

CI.

*Quamobrem nudum & inermem hominem
 natura primò genuit.*

An quia natura nihil irrationabiliter,
 neque frustra fecit? Cum autem homo pru-
 dentissimus sit, rectè plurimis instrumen-
 tis vti potest. Manus autem non est vnum
 instrumentum sed multa. Quare non be-
 ne sentiunt, vt Philosophus asserit, qui
 inquirunt hominem nobilem, sed deter-
 rime omnium animalium constare: nu-
 dum enim atque inermen creatum refe-
 runt. Cetera animalia tamen commu-
 ne auxilium retinent, idque nullo pacto
 permutare possunt: at homo pro suo arbi-
 trario, arma permutare potest. Manus
 enim & vngula, & cornu, & hasta, & en-
 sis, & quiduis aliud genus armorum est.
 Cum igitur homo intellectu & manu à
 natura donatus sit, de sua nuditate &
 condi-

conditione conqueri non potest. An materia nobilitas, ex qua corpus humanum fuit constitutum, cornibus aut aliis consimilibus instrumentis non erat idonea?

CII.

Qua fuit dominatio vestra, propter quid visum positum in vase constituto in aqua, salenitro commista maxime refrigescit?

Dixi cum alijs, hoc fieri per antiperistasin, viam, per quam contrarium à contrario intendi solet. Verum quia, teste Philosopho, veritatis causa Philosophorum interest, nedum aliorum, verum etiam propria dicta emendare, sicut mihi datur cernere, ista solutio non satisfacit. Nam primo de generatione & corruptione, actio fit merito contrarietatis. Et tertio Physicorum, è nono Metaphysicæ: omne quod agit, agit in quantum est in actu, & non in quantum est in potentia. Et hoc est principium per se notum, & ab omnibus concessum. Manifestum est autem, quòd salenitrum non est actu calidum. Nam de sensibilibus qualitatibus rectus iudex est sensus tactus, à potentia autem calida, quomodo antiperistasis provenire possit, non video. Ideo aliter dicendum puto, quòd salenitrum est actu frigidum, & aqua ibi commista, est vino frigidior. Magis

N

autem

autem frigidum minus frigidum magis re-
frigerat. Medici causã afferunt, salenitrum
esse potentia calidum. Comparatio est hu-
mani corporis non absolutè natura. Reu-
barbarum bene hominẽ calefacit, sed equũ
frigefacit. Medicina enim est de humano
corpore, vt de subiecto: & ad hoc non ad-
uertebant.

CIII.

*Cur plerisque hominũ philosophia visa est res
liberalis & diuina?*

Vtrum quia sicut corporis medicina,
ita vt inquit lucidissimus Themistius, ani-
ma philosophia perfectio est? An quia
philosophiæ studium nostrum erga Deũ,
obseruantiam pietatẽmque multum ad-
auget, & tanquam concalefacit? Nam co-
gnitis his, perfectè quẽ facit Deus in admi-
rationem, commendationẽmque sui, om-
nium animos atque corda conuertit: hanc
autem admirationem propensa charitas,
fides ac spes certissima consequuntur. An
quia mirabiles quasdam (vt Philosophus
inquit) voluptates sui certitudine & sin-
ceritate parit? An quia nos similes Deo
reddit? An quia per eam (vt Senecæ sen-
tentia tulit) vnus homo contrahitur li-
ber?

CIII.

Cur tyranni literatos viros odio prosequuntur?

Vtrum propter morum disparitatem? Enimuerd̄ ita fortuna tulit, vt semper ab improbis moribus lacessita iniurijs sapientia fuerit. An quia verentur, ne seditionem in ciuitatibus sua doctrina aut authoritate moliantur? An quia literis culti, saepe eos suggillare, & mores eorum taxare consueuerunt? Nam, vt inquit Plato, poëtae quippe vim maximam, inter vtraque partem habent, & ad laudandum & vituperandum. Quare vnusquisque cui fama curae est, maximè sibi cauere dicitur, ne poëticum hominem infensum habeat. Quod maximè Minois exilio confirmat: quippe qui cum Homeri & Hesiodi authoritate laudatissimus fuerit, cuiusdam tantùm poëtae odio fama apud homines increbuit, ipsum rudem durumque hominem extitisse. Et an quia tyranni plus se virtute praeditos diuitijs superare credunt, quam ipsi ab illis literis, doctrina, saepe superantur? Proinde euenit, vt anima quae mutuam quandam compensationem, diuinarum literarumque paritatem exoptulat, coniungi ac conciliari non possit.

ALEXANDRI APHRO-
DISEI SVPER NONNVLLIS

Physicis dubitationibus solutio-
num liber, Angelo Poli-
tiano interpre-

te.

Roblematum alia suapte natura credibilia sunt & nota, omnisq; ambiguitatis et quaestionis expertia. Quis enim quaeso, mentis compos dubitet, cur volatilibus pennis natura sit elargita?

Quiuis enim prudens dixerit fomenti gratia, quasi vestimentis primo circumdatum ob speciem, quemadmodum gressibilibus quoque animalibus dati sunt villi, serpentibus cortices, squamae aquatilibus, aut testae: veluti ijs quae testacea nuncupantur. Cur praeterea alijs quidem cornua, alijs autem aculeos, alijs acutos ungues aut rostra, aut eiusmodi quippiam tribuerit? Haec enim omnia, velut agnatis quibusdam hastilibus, quo sese ipsa ab iniuria tuerentur armauit. Cumque omnes natura fructus omniaq; semina tum ad generandum, tum ad genus excipiendum fabricata forent, corticibus ea, aut corporibus

bñs quibusdam mollibus, aut lignum, aut
 cutem imitantibus, cōmuniuit, & quasi in-
 tra scriniolum occuluit, vt rigoris, aut calo-
 ris, animantium etiam quorundam in-
 iuriam deuitarent. In plerisq; autē ne ipsū
 quidem inuolucrū reliquit inutile, sed ido-
 neum cibatus parauit. Plātas verò ipsas frō-
 dibus, cortice, cæterisq; similibus, pinnaruna
 villorūq; vice conuestiuit, vt quas præui-
 derat inmodico frigore aut æstu offendī
 posse, & labefactari: quin & earum quasdā
 etiam spinis quasi spiculis armauit, quibus
 animantium iniuriam propulsarent flo-
 rūmq; varietate partim ad speciem atque
 ornatum coronauit: partim vti vice præco-
 num instātem fructum paritudinem præ-
 monstrarent. Igitur qui nota hæc diluci-
 dāque sibi postulant explicari, sunt procul-
 dubio mente capti. Qui autem ambigunt
 an sit igni insitus calor, ij tangendi non ha-
 bent sensum. Qui dubitant vtrum natura
 ac prouida ratio consulat ijs rebus quæ
 oriuntur, & occidunt: quiq; ordinem mo-
 tum, positum, ductum, calores, cæteraque
 his similia non credunt, supplicio digni
 sunt. Hæc itaque suapte natura nota sunt.
 Alia rursus inexplicabilia penitus, soli co-
 gnita Deo scilicet illorum essentiaæ autori.
 Nam artifex, qui sit opus aliquot solertius

machinatus, omnes illius actus tenet causas. Qui vero eius operis fit imperitus, causas quoque ipsius penitus ignorat. Inexplicabiles autem quæstiones huiusmodi sunt: cur quibus alæ aut plantæ, aut litera titillantur, rident: cûrue nonnullis cûm marmora atteruntur, aut secantur, cûm stridet ferrum, aut limatur, ipso confestim auditu dentes obtorpescunt.

Cur dentium stuporem, qui è frigidis pomis proueniat, Portulaca tamen quæ & ipsa frigida est, sanat. Neque sunt contrariorum contraria medicamenta, sed similia. Aut cur Magnetes, lapis ferrum tantum attrahit, deque eius scobe viuificatur: succinum verò tantum folia arida ac festucas aggregat, eisque adglutinatur. Et Leo solum gallinaceum pauet. Villarum autem gallina edito ouo, festucis vndeque corpus purificat. Coturnices Veratro, quod toxicum homini est, vescuntur, Sturni Cicuta. Scammonia flauam bilem trahit: Colocyntha verò & Agaricum, & album Veratrum Euphorbiûmque, & coccus Cnidius pituitam: nigrum autem Veratrum, & Epythimum, nigram bilem. Quibusdam verò sedatur venter ijs quæ perpurgant: contra verò ijs, quæ sedant, perpurgantur. Tum alio alius
cibatu

cibatu magis delectatur, eumque facili-
us concoquit. Quis autem ignorat ma-
rinam Torpedinem, vel per ipsam li-
neam torporem in corpus adigere? Mul-
tum autem, si manus contineatur, contra
torpedinem valere? Infinita denique hu-
iusmodi enumerare possim, quæ sola expe-
rientia cognoscuntur. Quapropter & à
Medicis proprietates arcanae appellantur.
Quod enim de horum proprietate affer-
tur, arcanum propemodum est ad causam
afferendam. Praue enim quidam solutio-
nes horum proponunt quamplurimas,
quæ inutiles penitus improbabilisque
sunt. Dicunt enim purgatoria, quæ ca-
lidissima sunt humores trahere: quod pro-
culdubio falsum est. Oportet enim quod-
cunque esse calidum, idem & purgato-
rium esse. Nunc autem Piper cum sit ca-
lidum, non trahit sed concoquit, soli-
datque. Eodemque modo & Mastiche &
Aloë, Dicimus itaque non recipiari ser-
monem, Nam si quocunque alius duca-
tur, id habitum quidem calidum, vim au-
tem vacuefaciendi habet: non continuo
tamen quicquid est calidum, vim quoque
habet ducendi alui. Dicunt autem &
Strutiochamelum ferrum concoquere:
non proprietate quidem aliqua, sed cali-
ditate:

ditate: quod profecto absurdū. Leo namque qui hoc animanti calidior est, ferrum tamen non coquit. Neque verò apud medicos tantum proprietates quædam sunt, sed apud philosophos, item ac grammaticos: ut ea, quæ pathi, hoc est affectus appellantur vltibus adnotata. Quocircà de ijs duntaxat quærendum, quæ medium quendam locum obtinēt: neque ad cognoscendum ancipitia sunt, & sub explicationem eadere possunt. Quæ enim falsa dicuntur, ea sunt omnibus nota: quæ veritatem præ se ferunt, horum nota sunt alia & conspicua, alia obscura & inexplicabilia: partim verò mediæ cuiusdam sunt naturæ, quorum nunc expositionē aggredimur. Omne autem problema, aut ex habitu ipso soluendum, aut ex coagmentatione, aut ex actione, aut è consensu erga aliquod simile, aut è colore, aut per sensus deceptionem, aut per nominis participatum, aut quia eius rei vires magis minusque agant, aut quia durius quidque rariùsve sit: aut maius, aut minus, aut à tempore & ætate & consuetudine, aut essentiæ ratione, aut ex accidenti, aut similiarum rerum conditione: qualia quæ in problematis dicuntur. Inuenies igitur, si has tibi præponas formulas, quacunque de re ambigatur, vocare
in

in disputationem possis. Quoniã verò
haud ijs tantummodò acquiescendum est
quæ ad vniuersum feruntur, sed tanquam
manu ducendus qui eruditur, age, iam so-
lutiones ipsas aggrediamur.

I.

*Cur Homerus homines à canicie temporum,
pòliocrotaphus appellauit?*

QVoniam vt plurimum inde cani in-
cipiunt, quòd priora capitis humidi-
tatis pituitatisq; plus habet, quàm
posteriora.

II

Cur tantum priora capitis caluescunt?

Quia mollia laxaque sunt. Cùm igitur
capillus ob naturalem siccitatem careat a-
limento, facile ijs partibus defluit: haud
enim facile hæret velut in occipitio, quip-
pe quod & ficius sit & conspissatius.

III.

Caluitium autem à siccitate ortum ha-
bet, Hinc fit, vt qui crispis sunt capillo,
quòd ficius caput habeant, citius calues-
cant: serius canescant, siccitate consumen-
te excrementa pituitatis. Sunt & vigiles
præter cæteros, Somnus enim ex humidi-

tate oritur: Argumento sunt infantes humidi pariter & Tomniculosi atque excrementosi. Et humidi affectus, & ebriosis, & qui crebrius lauatur, minus quoque excernunt per meatus, vt per nares, per os, per oculos. Qui verò molliore sunt capillo, vt quibus est humidum caput, eis contra euenit. Rarius enim aut nunquam caluescunt. Sed & vitio generis caluitiū accidit: & podagra, & alij quidam affectus cognatione generis excipiuntur. Citius autem canescunt, somnolentiq; sunt atq; excrementosi. Cani autem albi imitantur enim pituitæ colorem, vnde ipsi ortum habent. Sunt interdum propemodum aureoli, cum vitellina bilis pituitæ sit immixta.

III.

Cur senes excrementosi & vigiles?

Excrementosi quidem sunt, quoniam ætate frigidiores imbecilioresque cum sint, minus concoquunt, multaq; per meatus excrementa contrahunt. Cum verò solidis ipsis corporibus sicci sint, vigiles quoque ob id ipsum sunt. Infantes enim & foraminum contextu, & solidis ipsis corporibus humidi sunt.

V.

Cur pueri qui & humidi natura sunt, & excrementosi, canos tamen minime producant?

Quo-

Quoniam humidi calidique sunt, Pituita autem humida est ac frigida: sicut put quoque habet quasi cuteum & rarum, quo superflua excernatur. Id aetate durefcit, fitque osseum, & densescit. Vnde & futuras ei natura postmodum tribuit, per quas superuacui vapores efflarentur. Solutio ex habitu coagulatione corporis.

VI.

Cur feminae ac spadones ocyus canescunt?

Fœminæ quidem, quod & natura sunt frigide, & minus exercentur, pluraque ob id excrementa contrahunt, ac tum præcipue, cum earum iam menses quieuerint. Spadones vero, quod semine iam non edunt, sed excrementum quo semine gigni debuit, per vniuersum corpus, vna cum sanguine diffundunt: id autem pituitatis naturam habet.

VII.

Sed cur pilis carent?

Fœminæ quidem, quia frigidae sunt, desosque; habent corporis meatus: frigus enim condensat. Hinc fit, ut quæ pili erumpant, via nulla sit. Spadones autem, quia & humidi sunt, & supra modum excrementosi: hac enim ratione fit: ne locis humidioribus herbae pullulent: neque item ficcis & lapidosis, ut quæ caluitium imitentur.

Cur

VIII.

Cur spadonibus ut plurimum pedes distor-
quentur?

Quoniam obeam, de qua diximus, superuacaneam humiditatem, partes corporis viuidas mollésque habent, atque in id imbecilles: quapropter cum totius corporis onus crura non ferant, torquentur, ut si pondus arundini iniicias, flectitur. Nam quod durum siccúmque est, idem & validúm est & actioni renititur: quod autem humidúm ac molle, id actioni resistere nequit: est enim imbecille. Argumento sunt & ligna & coria & vimina, atque item homines. Balneis enim & poculis debilitantur, victus norma modicé desiccátur, validioresque ad agendum euadunt. Quo efficitur, ut spadones muliebres quodammodo sunt atque imbecilli: similiterque vinolenti, ut quibus pituitatis plurimum insit. Nam cum frigidi sint, contrarium inducere affectant. Vinum autem suapte natura calidum est. Aethiopes verò, utpote naturæ ficcioris, capillo sunt crispo, macilenti, musculosi, validi ad opus.

IX.

Sed cur voce acuta sunt?

Rursus enim humiditatis copia implens asperam arteriam, eam coarctant: hinc spiritus

ritus per angustū means, vocis acuitatem efficit per latum, vt in viris granditatem. Argumētum esse possunt foramina tibia- rum. Abundare autē illos humiditate ma- nifestum est, quōd leues sunt, quōdque ijs in muliebrem modum mammae increſcunt palpebrāsque hahent turgidiores sūntque tenui capillo & incano.

X.

*Cur nonnulli spadones rem veneream modo a-
liquo affectant, atque interdum amant?*

Quia multis circa pubertatem execti te- stes, cofractiue fuerant, sūntq; velut im- perfecti spadones, quidam vero calidiori sunt iecore ac seminalia vasa magna ha- bent, Imaginantur itaq; vsum: quōd verō cupiunt, minimē peragunt, verenda enim ipsa marcent. Nam qui ea inflat spiritus, perpetuo deficit: is à semine ortus, per se- minales meatus, ijs de partibus ferebatur quæ circa lūbos sunt: vt in pueris concreti seminales meatus occæcati sunt.

XI.

*Quare cū tres humores simplices vniformes-
que sint, non tamen tres vniformes agritudine
simplicēsque progenerant, sed plures?*

Duplices enim in vnoquoque accidunt, perpetuæ, scilicet & intercisæ: quia non ex pijs tantum humoribus morborum dif-
feren-

ferentiæ proueniunt, sed à locis . Calidus enim & tenuis humor, acutam, breuem, atque ardentem gignit febrim? frigidus autem & crassus, obtusam & longam. Sic & lignorum, quæ quidem sunt calida & aridissima, veluti lauri, tedæ, & oliuæ ingentem excitant flammam citiùsque exuruntur: virida verò & humida humilem & fumidum ignem edunt: seriùsque exuruntur. Rursus, si locus quidem ipse spatiosus sit atque amplius, citius ac maximè accendit humorem, quoniam cum simul sit coaceruatus, vnà omnis penitus putrefactus accèditur . Si verò tenuis sit & angustus cum vniuersum minimè capiat humorem sed particulatim, quia non simul omnis sit, putrescat : febrim quidem exilem excitabit. Sed quæ diutius ardeat. Admisce igitur humoris naturam ad locum omnemq; earum febrium differentiam inuenies, quæ ex humorum putrefactione proueniant . Si enim in magnis conceptaculis , vt in venis puta, & in arterijs, flaua bilis putrescat: cum calida sit, ardentissimam , acutam, & breuem accendet febrim , qualis est quæ ardor appellatur . At si in paruis venis & arterijs , quæ circa cutem sunt putrescat pituita frigida, languidam & diurnam efficiet febrim ; vt quam quotidianam dicunt

eunt. Præterea extrema quoque ipsa permutantur. Quod si in paucis conceptaculis flaua putruerit bilis, febrim facit minorem breuēque, sed longiorem tamen aliquanto, quàm est ardor, vt tertianam, aut simpliciter acutam. Aut si in magnis conceptaculis pituita putruerit breuiorem aliquanto faciet, quàm est quotidiana. Similiter & nigra bilis, si in magnis putrescat venis, quoniam vno tempore vniuersa quodammodo exurit, breuem faciet febrim per quartos: si autem in paruis diuturniorem quartanam. Concurrunt enim frigidus humor & crassus, & alterationi minimè idoneus, atque angustus locus, qui vniuersam simul bilem exuri consumique non sinit.

XII.

Cur nonnullis, vbi pudore afficiuntur, sudant alia?

Quia maximè raris sunt meatibus. Natura autem auocans ab eo sese, quod sit honore aut reuerentia dignum, modicè vna cum sanguine maximas in venas arteriasque fugit, & eaque repleta distillant. At gaudentibus euenit, quoniam remittitur, rarefcitque corpus, maximè verd

al.

Cur

XIII.

Cur timens palleat?

Quoniam natura nostrâ, eâque vis cui corpus est curæ, nihil ab externis pati vult. Atque vt nos intra domos confugimus, ita & ipsa securitatis satagens, in corporis intima, quoad eius fieri potest se coniicit. Atque & sanguinem, quem pro cibo, vehiculoque habet, cum scilicet, qui optimus sit, secum trahit. Is autem & sanguis, qui roseo cutem purpureoque colore inficit.

XIII.

Sed cur iidem tremunt?

Quoniam animalis virtus consensu naturæ nervos distituit, quos prius seruabat: si verò corporis partes tremores expertes fuerunt, hinc fit, vt & venter ijs soluatur, & mingant de improviso. Nam qui musculi excrementorum meatus obstruunt, tunc imbecilles facti, superuacanea remittunt.

XV.

Cur quos pudet, rubent?

Quia natura sua sponte, conscientia quadam, quòd honore sit dignum reuerita, quasi nobilis puella, modicè sese in corporis intima cõtrahit. Mouetur autè vna secum sanguis ac funditur: vnde etiam cutis sanguinis colore inficitur. Alij sanguinem à natura obtendi, quasi velamen dicunt, quem

quemadmodum & nos à natura velut admoniti, manum faciei prætendimus.

XVI.

Cur nonnulli metu extincti?

Quoniam fugiens supra modum naturalis virtus, seque in corpus intimum vnâ cum sanguine recipiens, insitum viuificumque calorem eum, qui propter cor gignitur, confestim suffocat, atque extinguit: quare & corruptionem inducit. Hæc enim ipsa ratione & oleum, cum plurimum ac subito in lucernæ flammam inditur, eam extinguit: habet autem sanguis qui est in corde, proportionem ad lucernæ flammam. Quosdam & immodicus dolor ratione eadem exanimauit. Resoluitur enim insiti caloris internus motus vt operculo obiectus ignis extinguitur.

XVII.

Cur multos violentia exanimat?

Quia rursus vini copia naturalem viuificamque virtutem caliditate suffocat. Præcipue verd hoc ijs accidit, qui insitum calorem exiguum atque imbecillum possident. Quod enim & plurimum est & validum reniti magis potest spacióque temporis copiam coquit: quemadmodum, & flammæ copia maiorem, quoque olei infusionem tolerat.

O.

XVIII.

Cur fenestrae tremunt?

Quia rursus naturalium virtutum nervi, ac particularum musculi, cum sufficientem motivam virtutem minimè capiant, haud quaquam pariter ad tolerandum corporis onus annituntur. Fit autem tremor quoniam corporis pondus particulam deorsum trahit, animalis autem virtus sursum: hoc cum & fiat successione, & continenter, tremorum ciet, hinc etiam ternui ingrediuntur, atque ad humum vergunt, quorsum eos natura detrudit, hinc & bacillorum adminiculo pro tigillis sustentantur, obque hanc ipsam virtutum imbecillitatem sterces de improbo urinamque deiciunt.

XIX.

Cur piper & sinapi integra si de vires, ventrem minimè excalescunt, si trita, excalescunt?

Quia quæ virtute tantum, non autem & actu suas habent qualitates, aliquo extrinsecus indigent adiumento, ut virtutem in actum producant. Ipsa igitur tritura attenuata, atque in intimum corpus per meatus penetrantia, tum à sua insita caliditate commota, agunt hoc pacto. Eademque ratio est & cæterarum qualitatum.

Sunt

Sunt autem ex iis quæ per qualitatem agunt nonnulla, quæ actu ipso qualitatem habent, vt aqua potabilis, ptisano, lac. Humida enim & frigida sunt, neque vlllo extrinsecus indigent ministerio ad refrigerandum atque humectandum: sed statim proprièque agunt. Similiter & sal & terra & eiusmodi: sicca enim sunt natura & virtute, & aspectu & actu. Mare enim & salugo, & viua aqua humida sunt, & imaginatione & aspectu; sicca autem & virtute & actu. Lini verò semen, & panis sicca imaginatione & aspectu; humida verò sunt virtute & actu.

Cur nonnulli noctu nihil vident, die vident?

Quoniam videndi spiritum crassiozem habent, neque qui aëra pertransire vsque ad visibile possit: noctu verò crassescit quoniã solis absentia refrigeratur. Vel (vt alij dicunt) quoniam interdium à tenui calidòq; aëre attenuatur, noctu verò desatur. In fele autem, & hyæna & noctua contrà accidit. Interdium enim nihil cernunt, noctu exactè cernunt. Habent enim videndi virtutè tenuissimã, maximèque perspicuã: quæ cum noctu modicè crassescat, suscipiendo obiectui idoneo fit, interdium autem atque

in claro lumine vehementer attenuata re-
soluitur atque dispergitur. Vnde & leones
qui eiusmodi ferè sunt, per solem ingredi
nequeunt, & ignem interdiu cernentes fu-
giunt. Est & eorum videre pupulam vehe-
menter splendidã, habentque humida ocu-
lorum maximè perspicua.

XXI.

*Cur repentinum vehemensque gaudium nona
nunquam exanimat ?*

Quia vitalis virtus & insitus calor cum
immodicè extrinsecus fertur, egeritur, at-
que resoluitur : vnde & sudant & rubent,
quoniam sanguis adest. Insitus enim calor
atque ipse ignis, tum caliditate, tum quòd
loco suo demigrat sursum versus moue-
tur, rursus verò pabuli appetitu deorsum,
Vtrolibet autem horum motuum pereun-
te, ipse corrumpitur.

XXII.

*Cur dolentes & amantes & irascentes suspi-
rant admodum & frequenter ?*

Quoniam dolentium anima ad ipsam
doloris causam conuersa est, cupientium,
ad id quod cupiunt : irascentium ad id
quod iram ijs concitat. Igitur intenta
anima ad id quo mouetur, negligit, &
quodammodo obliuiscitur motiuam pe-
toris musculis virtutem præbere. Cor
itaque

Itaque ipsi, neque pectoris dilatatione
 aërem accipiens, ideoque neque per fla-
 tum, atque refrigeratum, neque item con-
 tractione excernentes singultifica ex cre-
 mēta, quæ de sanguinis exustione gignun-
 tur, dum suffocationem metuit, animam
 cogit, atque admonet, ut quam plurimum
 musculis motū præbeat, maioremque in-
 spirationem atque expirationem efficiat,
 maiorem quoque vim frigidi aëris acci-
 piat, maioremque vim excrementorum ef-
 futiat, ut quod exiguæ crebraque respira-
 tiones facturæ fuerant, idem maior una ef-
 ficiat. Vnde & Græcum nomen suspirio ex
 angustia pectoris prisci dederunt: suspirat
 autem diutius & frequenter, quoniam in
 id semper quod mouetur, conuersa est. Na-
 tura autē cogit eam, ut aliquando plus mo-
 tiuæ virtutis musculis pectoris per cor im-
 mittat: quod autem in pectore respiratio,
 idem in corpore perspiratio est, quæ per
 arterias fit. Similis autem est inspirationi
 dilatatio, expirationi autem contractio.
 Sub pulsus verò nomine dilatatio contra-
 ctioque comprehenditur.

XXIII

Cur Iscium difficile concoquitur?

Quoniam leuitate sua humido pabulo
 intra aluum innatat, idque per mediam:

neque sese ad eius corpus applicat, quæ applicatione concoctio fit. Tum circa gulam redundat, cuius officium appetitus est, non concoctio. Extra verò corpus si in aquam indatur, innatat, neq; demergitur quia dum carnes interuntur, leuem concipit spiritum, qui corpus in altum expuit, humidisque innare cogit: hinc & lentus est, quoniam spiritus est particeps.

xxiii.

Cur antequam balneum ingrediamur, calidum mingimus? cum dsurius in balneo superseodimus, frigidum?

Fit hoc nimirum, quasi ad alterius cuiuspiam comparationem: Emissa enim vrina tepida qualitatis est, ac modicè calida. Extra igitur balneum, quoniam frigidum est corpus nostrum, quæ vrina emissæ est, velut ad corporis comparationem, calida est. In calido autem quoniam multò magis corpus quam vrina calefit, frigida vrina videtur: quamuis aliquo modo calida sit. verùmque id esse vel ex eo apparet. Ei enim qui balneum ingreditur, vt calefiat, si calidum solum ingreditur, quæ calida est aqua, admodum feruida videtur: si autem iam excalesfactus ingrediatur, non itidem ei feruida videtur.

Cur

xxv.

Cur loca maritima fodientes, dulcem aquam inuenimus?

Nimirum quoniā in mari quæ tenuior fit aqua, dulcis est, quæ crassior, salsa. Tenuis igitur aqua per terræ meatus influēs, in ipsa oculitur terra, quā deinde fodientes inuenimus. Dulcis est autem, quoniam per brumam in aëra tollitur. Crassa verò aqua exiccata emundatāque fit sal. An in littoribus quæ meatus laxiores habeant, salsa inuenitur aqua. Excolatur enim eo etiam crassior maris aqua.

xxvi.

Cur putealis aqua per brumam calida, per æstatem frigida est?

Quoniam quidque semper contrarium ut inimicum fugit. Frigidum vero, & contrarium calido esse, & ipsum corrumpere, manifestò apparet. Igitur quoniam calor per æstatem aëra occuparet, fugit frigus in intimam terram, atque ob id aquam frigidificat. Per brumam verò quoniam frigus in aëre plus pollet, rursus calor in intimum defugit, aquamque excalescit. Contraria enim eodem in loco ac tempore simul manere contra naturæ legem est.

XXVII.

Cur breui statura homines proceris ut plurimum sunt prudentiores?

Quoniam constipata atque compacta illis est anima in vniuerso corpore: proceris verò in longitudinem distentare soluitur. Quapropter Homerus Vlysssem breuem ac prudentem : Aiacem verò procerum ac stolidiorem describit.

XXVIII.

Cur minus prudentes cum ingrediuntur, sese veluti suspendunt?

Quia ut inualidus gubernator haud in rectum nauim agit, ita marcidior anima, corpus.

XXIX

Cur stolidorum quam plurimi, prudentes gignunt liberos, ac robustos?

Qui stolidiores in coitu voluptati magnopere succumbentes, animam habent corpori magnopere immerfam. Quo efficitur ut eorum semen quamplurimæ virtutis tum rationalis, tum naturalis particeps, prudentiores, qui nascantur, efficiat. Prudentioribus autem atque ijs præsertim qui sunt eruditi, secus omnino accidit. Prudentiæ enim vis, aliquid eorum semper, vel in re ipsa venerea reputans, quæ sunt extrinsecus necessaria: ideòque suspē-
rior

rior efficit, vt quod semen defluit, quamplurima careat naturali virtute. Hinc soluendum, cur stolidi atque ineruditi liberos gignant corpore robustos, eruditi contra imbecillos.

XXX.

Cur ferarum stercus haud ita male olet?

Quia sicciori minimèque superuacaneò vtuntur nutrimento, maximèque exercentur. Quin & dorcadum & aliorum quorundam animalium stercus, velut aromatatum quodammodo imitatur odorem. Hominis igitur stercus pessimè omnium olet, quòd ij & vario & humido vescuntur nutrimento, idque etiam supra satietatem & intempestiuè, & cùm minimè indigent, tū minus exercentur, minúsque quàm cætera animantia caloris habent. Quare cùm neque planè concoquatur, neque ob copiam per fletur, sed velut commarceat, mali est odoris.

XXXI.

Cur sinapi cæteraque id genus acria, cuius imposita vlceraunt; deglutita verò, aluum iam non vlceraunt?

Quia prius demutantur ea, & concoquuntur, quàm agant. Præterea resoluitur à (credo) nimia corporis humiditate. item cùm suprà cutem ponuntur, tempo-

ris ad agendam plus habent, quoniam eo
conspissatior est, estque præterea imbecil-
la. At quod intimū est, & laxiores meatus
habet, & validius est.

xxxII.

*Cur qui dolent quique gaudent, ridentes la-
chrymant?*

Qui quidam dolent, meatuum qui sunt
in oculis spissitudine, eorū exprimūt humi-
ditatem: qui autem gaudent, raritate mea-
tuum humidum effundunt. Quibusdam
verò in oculis, ijs qui angustiores meatus
habent, in neutro lachryma exprimitur.

xxxIII.

*Cur hordeacea farina cum sit frigida, se soluit
pituitates?*

Siquidem omne frigidum condensat,
ac resolutionem impedit. Equidem puto
non quia refrigeret, ideo resolvere, sed
quia eijcat: vim enim eijciendi atque hu-
mores diuidendi possidet. Sūntque pluri-
mæ eiusmodi species, sibiipsis contraria a-
gentes: non illæ quidem prima ratione, &
sefe ipsis ac præcipuè, sed secunda, & ex
accidenti: vt Apium quod quidem est ca-
lidum, febrem diminuit. Non quia id qui-
dem calidum est, simile enim similia au-
get, sed quia ex venis eijcit morbiferos hu-
mores, vimque habet prouocanda: vrinae.

212

Itémque

PROBLEMAT. 279

Itemque Iris, & Hylopus, lateris morbo, quæ & pleuritis dicitur, conferunt: quamuis enim calida sint, tamen eos humores incidunt, qui pituitam intra eam membranam gignunt, qua costæ subcinguntur. Et aqua calida circumfusa rigorem soluit, qui Tetanus dicitur, quippe ex lentis frigidisque humoribus generatur. Soluit autem non propriè, sed ex accidenti, per medium aliquod, hoc est, per insidentem caliditatem. Si igitur sua sponte nullius mediij interuentu agant, propriè dicuntur primæque ratione agere, si mediij agant interuentu, non autem ex seipsis, ex accidenti agere, perque secundum rationem dicuntur.

xxxiiii.

Cur mingentibus accidit ut & flatum edant?

Quoniam cum vesica urinæ plena est, turgēt, premitque, & coarctat directum intestinum. Dum itaque exinanitur, incluso intestinis spiritui exeundi occasionem præbet. Quidam verò consensum quemdam harum inter se particularum esse ad deiectionem arbitrantur.

xxxv.

Cur qui oscitantem vident, & ipsi oscitant?

Quia natura animantium, maximèque ratione carentium, similitudinum quendam

dam consensum itémque affectum habet.
Atque ita fit, vt meiente asello, cæteri item
meiant, cùm sint yrina repleti.

xxxvi.

*Cur lippus sanum lippitudine afficit, sanus
verò lippum haud quaquam sanitate afficit?*

Quia oculi humecti sunt & molles, at-
que affectibus expositi. Tum quia sanitas
ex habitudine modica, vitium ex immodi-
ca accidit. Quod igitur modicum est, faci-
lius ab immodico mutatur ac vertitur,
quàm contrà. Ergo & lippitudo quæ im-
modica quædam habitudo est, facilè sa-
nitatem, vt pote modicam demutat. Fit au-
tem mutatio, naturali corporum inter se
consensu.

xxxvii.

*Cur numisma & pomum in aqua, maiora
quàm sint, videri solent?*

Quia affusa ijs aqua, concolor fit, aspe-
ctumque decipit, quasi maiora sint. Tali
enim ratione & Sol & Luna, & quæ erra-
ticæ stellæ dicuntur, cùm iuxta ortus aut
occasus limitem spectantur, ampliori cor-
pore videntur. Sua enim qualitate circun-
fusum sibi aerem afficiunt.

xxxviii.

*Cur triangula procubæcerentibus rotunda
putantur?*

Quia

Quia cum aspectus procul angulos videre nequeat, utpote acutos, eos ignorat, quibus ob aspectus deceptionem subditiis rotunda putantur. Idem in remo accidit, qui sub aqua perfractus apparet.

xxxix.

Cur ligno procul vapulante ictum continuè videmus, sonum seriùs exaudimus, quamvis vnà cum ictu & sonus fiat?

Quoniam visum subtiliorè auditu acutiorèmq; habemus, Ictum igitur visus, utpote acutior, anticipat. Auditus autem, ut qui crassior est, sonum tardius consequitur. Hac ipsa ratione soluendū est, quod in nubium inter se conflictu brumæ tēpore, ubi ictus oritur eius quem tonitrum dicimus, eiusque ignitio quem fulgetram vocamus, ut in iis quæ pyrechola, hoc est, igniuoma dicuntur prius fulgetram cernimus, atque ita postmodū tonitrus exaudimus: licet cōflictu ipso prior tonitrus, posterior fulgetra, aut vnà saltē ambo orientur: & hic igitur visus utpote subtilior, auditum præuertitur, atque ita fulgetrā prius videmus. Tū & auditus tonitrum sentit, ut qui crassior, atque ad consequendum tardior est.

xl.

Qui sit ut cū nuda facie reliquo amictu corpore sumus, in maximo tamen frigore reliquum
quidem

quidem corporis, rigeamus, faciam minimè

Consuetudine: assuevit enim facies aeri tolerando. Maximè verò nos consuetudo aduersus omnes affectus communit.

XLI. *Deq. supra d. h. i. p. p. p.*

Cur flauabilis quæ per vniuersum vita tempus ea tunica, quæ bilis vesica dicitur, continetur, cuiusque corpus maximè affectibus expōsitum est, minimè ipsam corrodit: at si vel ad exiguum temporis indigentem, cuius est corpus ad patiendum minimè aptum ingruerit, statim eum excessum reddat.

Quoniam ita est à natura institutū, vt ea tantum in corpore inhabitet, ideòq; minimè ipsum lædit. Magnū enim remediū cōtra dolorē naturæ nomen est, millèque alia possum tibi exēpla afferre. Decē in matrice mēses infans permanet, nullum pōderis sensum prægmati præbens. Spiritus autē leuis in eū incidens dolorē cōtinuū acutè citat, qui & tentionē & intollerabile efficit pondus. Aspera arteria vnius est spiritus receptaculum, in eam si mica aut potuncula deeret, suffocationem aut vehementem efficit tussum. Id nisi natura ipsa præfinisset, haud quaquam fieri vel ad minimum posset.

XLI.

Cur nonnulli cum balneum sitientes intrant, & absque siti exeunt; nonnullis vero cōtra accidit & sicciore

Sicciores quidem balneo humescunt, si-
timque sedant: fitis enim à siccitate proue-
nit: præsertim si non penitus à siccitate re-
soluantur. At qui humidiores sunt, mini-
méque sitibundi, si diutius immorentur
calido præsertim aere, atque intra aridam
contignationem, resoluta per sudores hu-
miditate sitibundi efficiuntur.

XLIII.
*Cur radricula comesa, alij foetidum eructant,
alij minime?*

Quorum quidem alius ac stomachus
superuacaneis malisque humoribus iisque
ad pituitam vergentibus minimè exube-
rat, eorum purus est ructus, at quibus exu-
berat, foetidus. Radricula enim calida est,
humorúmque crassitudinem incidit atque
attenuat. Ex humoribus autem spiritus
excitat, eosque per rectum effutit. Sic &
tœnum quiescens, nihil olet: motum verò
& conturbatum grauem halitum efflat.
Qui verò radiculam ipsam, grauis naturæ,
ac foetidæ qualitatis esse autumant, quo-
niam ea, cum extra corpus fit, diutiúsque
feruetur, grauius oleat, proculdubio fal-
luntur: omnes enim qui ea vescerentur gra-
uem ructum edere oporteret.

XLIII.
*Cur in maximis rigoribus digiti, ac summa
corp-*

corporis nigrescunt & decidunt?

Quoniam extremū frigus abigit, atque retrudit insitum calorem sub intimum corpus: atque ita summa corporis liuescunt quidem primò, tum nigrescunt, & quodammodo cadauerātur. Decidunt autem, quoniam natura reliquo intenta corpori agglutinat sibi quod sanum inest: quod verò iam periit, dimittit à sese, atq; extrudit. Summa autem præcipuè afficiuntur, quod neque admodum carnosâ, & minus calida sunt. Nam & stirpium cæ præcipuè foliorum perfluuium bruma patiuntur, que minus calida natura sunt, atque ob id imbecilliores atque rariores. Qui verò dicunt statim à principio insitum calorem si à frigore quasi ab aduersario fugientem, in intimum corpus peruadere, tum sese colligentem & quasi instaurantem, ceu resumptis viribus, in eas rursus particulas, magna repente copia, auxilio accurrere: atque ita, vel quia repente, vel quia maxima caloris vi, eodem remigrarit, summa corporis exurere, quia in his residens magis congregetur, ij proculdubio falsum autumant.

XLV.

Cur qui summa corporis rigentia igni admouent: vti calefaciant, vehementer dolent?

Repen

Repentina videlicet qualitatis mutatio-
ne. Plurimum enim frigus in plurimum
calorem demutant. Quicquid enim im-
modicè repentèque fit mala videlicet ha-
bitudine, id naturæ cruciatû affert. Quic-
quid autem bona habitudine & modo, &
secundum naturam repentè immutatur,
id naturam magnopere delectat: consistit
autem in habitudinis modo humanum
corpus, multoq; magis, quàm cæterorum
animantium.

XLVI.

*Cur qui piper aut magnum panem comederit,
singultiunt?*

Est verò proportio & cum ijs quæ ex-
trinsecus aut ingrauant aut dolorem in-
cutiunt? Piper enim flauâq; bilis propor-
tionem cum spinis habent: pituita autem,
& panis, cum grauissimo lapide. Qui aliu
minimè excrementosum, sensibilem, ca-
lidumque sunt nacti, ij ocysimè piperis
acrimonia mordicantur, stomachum ex-
citant ad id, quo dolent, excernendum
ac persequendum: atque ita quem singul-
tum dicimus, effu. iunt qui verò frigidio-
rem nacti sunt stomachum, maioremque
in eo pituitatis vim habent: minúsq; sen-
tiunt, ij tardius singultiunt. Idémq; ijs ac-
cidit, qui magnum repentè panem deuo-

P

rarunt;

Farine: panis enim copia ac magnitudine
degrauantur. Neque enim suas partes ces-
sare natura patitur, vbi quicquam adfit
quod se lædat. Piper igitur qualitate acri-
d efficit, secundum proportionem pun-
gentis intrinsecus bilis. Panis autem quã-
ritate ponderis, velut & pituitæ copias in-
trinsecus degrauans, singultum efficit.

XLVII.

*Cur qui in vnguibus affectus existunt, vehemẽ-
per cruciantur?*

Quoniam nerui qui per digitos tendun-
tur, peculiaribus excrementis vngues gi-
gnunt: quemadmodum & dentes in gingi-
uis fiunt. Cùm itaque sensibilis neruorum
virtus in extrema progreditur, inque ijs
collecta, veluti in conuallem profluens,
aqua, congregatur, atque copiosior existit,
proculdubio quo magis affectum sentit,
magis etiam cruciatur.

XLVIII.

*Cur deuorato repente magno pane, retentio spira-
ritus singultum resoluit?*

Quoniam stomachum premens, atque
in angustum adurgens, id agit, vt & qui
in eo cibus constipatus sit, exprimatur in
ventrem, atque ita exoneratus singultum
sistat.

XLIX.

Cur de uoraro pane singulientes, ubi quid triste audiunt, non singuliant?

Quoniam in id animum intēdunt, quod tristitiam afferat: quo efficitur: ut mouendo pectori, minus sit intenta. Rursum, igitur cū non erumpat spiritus, verūm copiosior cogatur, singultum fistit, ut & antē didicimus.

L.

Cur imagines prope quidem, planos colores, procul autem stantibus partim concauos, partim deuexos ostendunt?

Quoniam videndi vis in longo intervallo extenditur, atque resoluitur: quo fit ut intima colorum exactē planēq; non cernat: sed candidos quidem colores deuexos, nigros autem concauos videat. Candidum enim, cū sese splēdido admouit, extrinsecus splēndescit: nigrum verō utpotē tenebrosū, intrinsecus. Artium verō aliā materiam transformant, ut cū statuaritis aeneū equum, aut bouem, aut aliud eiusmodi animal fundens, aut eudens hominem fingit, aut aliud quippiam mutata scilicet de specie in speciem materia aeris. Aliā additione agunt, ut cera aut luti fictor. Aliā demptione, ut qui sculpendo animal fabricantur, Aliā coagmentatione.

& insertione, & glutinatione, vt in domo, vt in nauigio ædificando, in tela, in fabrili opere. Aliæ habitudinis alteratione fiunt, & per profundum quodammodo: quemadmodum natura è semine animãtia procreat. Aliæ habitudinis simul alteratione & adiectione corporis, quemadmodum natura particulas enutriendo auget. Aliæ verò mixtione colorum & corporum adiectione, vt pictura.

LI.

Cur sit frigida aqua neruis inimica, calida amica non est, imò verò & ipsa inimica?

Si enim tale quippiam noxium, contrarium portò vtile est. Contraria enim in idipsum eodem modo agere nequeunt, Prima igitur ratione, ac per se calidum, quod est calidum, infestum neruis simpliciter non est, sed qua calidum & humidum est. Qui autem neruos habent laesos, eorum nerui, quia plurimum sensus habent multæ intensionis, multæque astrictionis indigent: sunt enim suapte natura sicci. Humiditas autem, vtpote contraria, emollit, remittitque ipsos, ac putrefacit. Calidum verò ipsum suapte natura minimè noxium esse patet. Calidi enim olei utilis haustus, quia astrictionis quoque vim continet.

*Cur si poma nocent, quoniam frigida sint, atque
humida, aqua tamen qua eiusdem habitudinis est
minimè nocet?*

Quia subtilior est aqua pomis, citiusq;
excernitur: quo fit, ut non adeò lædat, imò
verò corporis particulas modicè intendit.

*Cur quæ difficilem habent concoctionem, cras-
sæque sunt humore multo facilius concoquuntur
ut bubulae carnes, quam quæ & faciliori sunt co-
ctione, & minus crasso humore, ut saxatiles
piscis?*

Quidam id consuetudini tribuunt: non
nulli habitum quendam naturalem, atque
arcanum, & neque explicabilem in causa
esse putant. Quidam verò immodica alijs
caliditate, quæ concoctibilia sint, quam
par est, utpote mutabiliora, summa incen-
dij vi concremari dicunt, atque corrumpi:
quæ autem concoctioni minimè idonea
sint, utpote difficilia mutatu, cum non ad-
modum mutantur, concoqui tantum. Sic
enim & paleæ, ut quæ suscipiendis affecti-
bus aptiores sunt, plurimo igni in cinerem
abeunt. At quæ in lignis non item acci-
dit, ut quæ vitè comburantur.

Cur dolentium superficies pallefcit?

Quia natura (vt diximus) ad intimum corpus vnâ cum sanguine penetrat. Sanguis autem is est, qui ipsam calefacere superficiem ac rarefacere sit solitus.

Cur in Aegypto, quæ est calidissima regio, frigidum vinum gignitur?

Eadem ratione. Rursus enim ad vitium radices defugit frigus, eâque frigefacit. Sunt enim vites multo quàm ceteræ stirpes suscipiendis affectibus aptiores.

Cur calida aqua puteo indita frigidissimam reddit aquam?

Quoniam quod in puteo frigus est, calidæ repugnat. Cùmque eam frigoris abundantia superet, calorem ipsum omni copia prosequitur. Atque ita multa cum frigiditate per calefacientem aquam influit, eamque hoc pacto admodum refrigerat.

Cur vbi exiguum animal in oculos inuolat, statim altero clauso oculo extrudatur?

Quia videndi spiritus iam per oclusuram oculum exire non potest, vt iam didicimus, sed collectus in sese, magna que in apertum oculum copia contendens implet ipsum, & tumefacit, & quasi extrinsecus promit, atque ita pellitur extrudi

turque

PROBLEMAT.

154

Et tunc infectum.

LVIII.

Cur colas his icli ignem cernunt?

Quia videndi spiritus ictu attenuatus magnopere ignescit: atq; in aëra egressus, talis cernitur qualis iam euasit. Idem euenit cum duos simul lapides, aut cum ferum ferro atteras. Interceptus enim aër magnopere attenuatur, atq; ignis fit. Idem quoque in nubibus accidit.

LIX.

Cur non omnium attritu lapidū ignis excutitur?

Quia plerique cedentes nimium sunt, nimirumque leues, & quasi meatibus fungosis. Neque enim pariter percussus aër attenuatur: quippe qui neque vehemēter obleuitatem percutitur, & fugit, receditque intra meatus. Non ergo pariter totus percutitur, atque ignescit. Idem & lignorum euenit attritu. At verò à sole atque aqua ignis creatur, quoniam infracti, ad vitrum Solis radij, velut etiam in speculis euenit, magis ignescunt, rursūque ad supera reflectuntur.

LX.

Cur prurientes feruida gaudent?

Quoniam pituita, cuius crassitudine ac frigiditate pruritus oritur, cutis sensum obtundit

P. 4.

LXI.

Cur iidem balneis gaudent?

Quia calor pituitam fundit, eamque vngues resoluunt.

LXII.

Cur magis humeri pruriunt?

Quonia anticis partibus frigidiores sunt, ideoq; plus habent pituitæ. Quo fit, vt senes, qui frigidiores sunt, pruritu magis afficiantur.

LXIII.

Cur facilius scalarum descensus, quam ascensus est?

Quoniam in descensu corporis pondus deorsum versus suapte vi fertur, & quodammodo descendente adiuuat. In ascensu vero laborat vis, corporis pondus sursum versus attollens. Sic enim & lapis facilius deorsum, quam sursum fertur. Quod enim graue est, deorsum fertur.

LXIII.

Cur infantes vt primum eduntur, stent?

Quia sensus eorum atque natura veluti peregrinatur. Nam è calido molliq; ipsius matricis corpore in aëra frigidum exeunt. Fortasse tamen & à lumine exterrentur, non (vt quidam aiunt) quod anima celestium regionum extorris terrenum corpus

pus inhabitet, atque ideo flore infantes cogantur.

LXV.

Cur apes, & formica, & musca, omniaque insecta oleo pereunt?

Quia respiracula angusta habent. Oleum vero utpote lentum eorum respiracula obstruit: atque ob id pereunt. Idem & serpētibus & ijs contigit, quæ mali odoris sunt.

LXVI.

Cur flantes calida refrigeramus, frigida calefacimus?

Quoniam respiratio calida fit: exiens autem spiritus eorum qualitatem resoluit. Calida vero refrigeramus, quodd eorum calidam qualitatem mouemus ac resolui-
mus.

LXVII.

Cur quæ carnes noctu sub plenilunio fuerint, putrescunt?

Quoniam tunc aer calidus ab eo atque humidus fit: quæ habitudo ad putrefaciendum maximè facit: vnde efficitur, ut si modicus fit calor atque humor, concoctio fiat: si immodicus, extinctio: si calor præualuerit, exustio. Luna quoque quatuor nacta habitus videtur. Media enim humida & calida quodammodo est. Plena calida quodammodo & sicca. Quo tem-

pore definit, sicca & frigida. Cùm luminis omnino est expers, frigida est & sicca. Est enim & Solis expers radiorum, quia tunc calidi sunt.

Lxviii.

Cur dolore affecti pallent?

Quia rursum natura eius, quod sese angit reminiscens, paulatim ad intima defugit vnà cum sanguine eo qui cutem depinguat: minus tamē in ijs, quàm in metuentibus euenit.

Lxix.

Cur gaudentes rubent?

Quia natura sponte sua delectanti sese occurrit, qui extrinsecus fit, vt nos amico liberisque solemus. Eam verò & sanguis affectatur, is qui (vt supra diximus) cutē suo colore roseam reddit. Pallor autem à contrario accidit.

Lxx.

Cur in sopore nocturno cùm subito oculos aperimus, lucem videmus?

Quia vidēdi spiritus collectus inter dormiendum atque adauctus, repentinus, plurimūque per tenebras erumpit, cūque ipse sit lucidus, instar luminis cernit.

Lxxi.

Cur verentes oculos deiciunt?

Quia animi speculum sunt oculi. Nam
&

& animi affectus per oculos cernimus, ve-
dolorē, irā, pudorem: quoniā verò non su-
stinet animus contra id quod sit honore
dignum, intueri conscientia quadam, ideo
aliquandiu oculorum musculos demittā
cogit, idque velut sese operiens efficit.

LXXII. *Cur aëris omne humidū tolerat, excepta aqua?*

Quoniam cum frigida sit, ad audiendū
neruum continuò fertur. Frigidum verò
omne neruis infensum. Rursum: Cur an-
tequam vehemens excitetur ventus, quæ-
dam veluti stellæ excurrentes eum præ-
monstrant, aut quasi fulgere, maximèque
per surdum? Nimirum quia coeperat qui-
dem prius moueri: nobis autem, qui &
crassa, & duri sensus corpora nacti sumus,
nondum manifestus apparet. Supernum
igitur aëra, utpote magis tenuem, magisq;
æthereum perflans in ignem conuertit,
atque ita eius partes scintillantes videmus:
vehementior autem deinceps virtus cras-
siorem hunc aëra, qui sit circa terram, mo-
uet, atque ita sentitur.

LXXIII. *Cur qui ventus angusta loca inflat, vehementior*

est, quàm qui laxa?

Quia colligens sese vnum in locum, in-
tenditur in seipso, fitq; maior, increfcitq;

& vehementior euadit. In locis autē latioribus explicatur, atque dispergitur, fitque languidior imbecilliorq;. Hoc idem in calore accidit in qualitatibus, & in aquis.

LXXIII.

Cur aliqui longinqua, quālibet magna minime videntes, propinqua tamen quamlibet minutissima cernunt, quos & myopas, hoc est lascivos vocant, quia conuidentes vident?

Equidem arbitror videndi spiritum tenuem ijs esse ac purum: qui cum procul abeat, resoluitur, neque obiecta attingere possit. Vix autem propinqua cernit, propter tenuitatem ac puritatem. Sunt & qui minutissima procul cernunt, vt senes quidam. Hi igitur contra quia videndi spiritum crassum, eundemque multum, nacti sunt, necesse habent, vt is per longiusculam quodammodo viam moueatur, eoque pacto attenuetur, atque ad visibilia suscipienda idoneus fiat. Sic ergo duo inter se opposita soluuntur.

LXXV.

Cur prater omnia animalia soli canes post coitum vinciuntur?

Quia angustos habet meatus collum matricis, collum autem in re venerea inflatur, neque statim exit, tum, quia semen glutinosum est: vtraque enim in ijs nimia siccitate

PROBLEMAT A. 227

Siccitate accidunt. Siccum enim cogit coarctatque particulas, atque humida condensat.

LXXVI.

Cur soli canes per astatem rabie laborant?

Propter siccae habitudinis præceptione natura enim sicci sunt, magisq; in æstibus. Excalefacte igitur eorum humiditates, atque exsiccate inflammantur, tum vniuersa eorum habitudo: eoque pacto insanunt velut phrenetici: vnde & eorum salua veneni est instar, atque siccissima. Inflammari autem constat, vel frequenti anhelitu, vel igneis oculis, vel oris hiatu, quem ad protrahendum aëra apertum semper habent: vel quod eorum cauda ob siccitatem incuruatur, atque macrescit. Rabidi verò fiunt præcipue qui siccissimi sunt. Sunt & qui Caniculæ sydus influxu quodam suo rabiem ijs afferre dicant.

LXXVII.

Cur qui repente, atque inuirti excacantur, minus cruciantur, quàm qui per electionem excacantur?

Quoniam qui de improviso, ij aliò conuersum habent animum sensusque omnes inæqualiter suscipientem. Atqui per electione, ij cum sciant quid passuri sint, animum semper in ipsum quo inciditur corpus intentum habent; quare cum sensum

æqua-

æqualiter suscipiant, magis in ipsa sectione cruciantur. Solutio questionis, à consensu quàm magis.

Lxxviii.

Cur qui onera baiulant, cantantes ambulantes: eodémque modo qui trahunt?

Quia modulatione rationalis anima oblectatur: quò fit ut in eam conuersa, minus ipsum sensum suscipiat: vnde efficitur ut non tantopere onus ipsum sentiat. Hac ratione solue, cur in funeribus tibiae ac tympana adhibentur, cur ad dolentes, aut lugentes, aut ægrotantes mos obtinuit, ut hominum conueniat multitudo, diuersoque inferant sermones: vergens enim ad verba animus, calamitates minus sentit. Quapropter & scenica oblectamenta variisque eius genera ab antiquis excogitata sunt, ut animi distraherentur.

Lxxlix.

Cur Aethiopes febricitantes ut plurimum continguntur, & lippientes vlcerantur?

Calidissimi sunt atque siccissimi, & quasi elementorum quaedam ijs resolutio accidit: & quod humidi exiguum ijs inest consumptum atque corruptum, efficit, ut & cætera elementa resoluantur. Fugit enim calor cibi penuria. Exurgit frigus caloris

Ioris absentia. Regnat & siccitas humiditatis interitu. Atque ob id ipsum cadauera frigida siccaque sunt. Vnde & diuinus Homerus haud ignarus duo quidem elementa effugere, utpote tenuia & leuissima, duo verò in extinctis corporibus permanere, ait, Sed vos o cuncti, tellus fiatis & vnda: siccitatem ille nimirum ac frigiditatem intelligit. Ulcerantur autem in lippitudinibus eorum oculi, quoniam sanguis ex inflammatione fit biliosus, multa; acridine oculos per fluxum corrodit.

LXXX.

Cur in conuiuiis contra rationem poculis videntur?

Incipientes enim exiguis, expleti magnis poculis bibunt. Videtur id proculdubio ridiculum, sed neque præter rationem tamen fit. Vt enim frequentius ad mēsam possint perpetuoq; bibere, incipiunt quidem à paruis poculis, desinunt autem à maioribus. Parua enim pocula non tam queunt exatiare, quam abundantior potus. Si igitur à maioribus incipiāt, frequenter id facere, ut in ijs delitijs affolet, non possunt. Natura præterea ipsa immensis illis, capacissimisq; poculis, veluti re quam peregrina turbatur, seque ab his auertit. Paruis autem paulatim assuescens, copiam

copiam quoque ipsam postmodum feres.

LXXXI.

Cur qui aqua intercute laborant, cum pleni aqua sint, sitiant semper?

Quoniam & ipsum humidum salū fit: quippe quod minimè permeet, sed putrescat, atque os alui excitet. Quin & febriculas tenues habent. Præter hæc autem quânto venter tumidior fit, tantò reliquum corpus, quum minimè sua ratione nutriatur, siccius euadit, vnde etiam macrescit. Plurimum enim nutrimentum in aquam abit ipsūmq; adauget morbum.

LXXXII.

Cur in conuiujs priusquam cibum capiamus aut repleamur, angustè accumbimus, post repletionem verò, atque coniujsi finem laxamur, nec etiam urgemur?

Quoniam cum è principio vehementè ciborum appetitum accumbentes habeant, in ea quæ intus, hoc est quæ in mensa sunt concurrunt simul, vniuersi atque repente. Post cibi verò satietatè alius deorsum vergit, alius in obliquum, alius item modo quouis alio sedet, neque supra modum in ea, quæ intus sunt vergunt. Atque hoc patet, vbi expleti cibo sumus, relaxamur. Præter hoc autem & quia omnes à principio, cum comedunt in pectus, atque la-

tati-

latitudinem corporis cubant, euenit, vt angustè accumbamus.

Lxxxiii.

Cur quocunque loco pilos habemus, cani gignunt præterquam in axillis?

Quia is locus calidus est: arteriis enī scatet & venis tum rarus, atque ob id pituitatis excrementa perpetuo excernens: hinc fit vt perpetuò sudet.

Lxxxiii.

*Cur si pituita frigida est, & crassa, & lenta similiterque nigra bilis frigida & crassa sed multò quàm pituita minor, quartana tamē diu-
turnior est, quàm quotidiana?*

Quia pituita tametsi frigida copiosior est, humida tamen est: humidū verò facili-
mè alteratur atque immutatur. Nigra verò bilis, frigida & sicca: quo efficitur, vt diffi-
cilimè alteretur aut immutetur. Defi-
ciunt itaque in ipsa similitudine frigidita-
tis, & bilis redundantia: reliquam verò con-
trariā qualitatem occultant. Præter hæc, pi-
tuita magis naturæ consentanea est, quàm
nigra. Vnde & cum quis sanus fame extin-
guitur, natura pituitā ipsam in nutrimen-
tū vertit. In febris igitur quotidiana quic-
quid vtilis pituitæ offendit id omne in nu-
trimentum consumit. Quod autem inuti-
le est, putrescens febrem accendit.

Q

LXXXV. Quare cum quatuor sint humores, qui interdum putrescunt, tres tantum febres, non autem quatuor existunt?

Quia sanguis secundum naturam est & nutrimentum corporis: is, exuberans repletionem tantum facit: corruptus autem, non iam sanguis remanet: mutatur enim excalesfactus in flauam bilem, Reliqui igitur humores exundantes quidem morbos pariunt, maximèque circa cutem, ut serpentina ulcera, & cancri, duplexque genus vitiliginis, alphas videlicet, & leucas putrefacti autem febres.

LXXXVI.

Cur si in duobus aduersis parietibus geminae sint e regione fenestrae, quas vehementior perstet ventus, altera tantum clausa, iam per alteram non intrat vehemens ille & plurimus ventus, qui spirat, velut utraque aperta accidebat?

Quia aer qui mouetur hoc est ventus, corpus est: altera igitur clausa qui per alteram intrat aer, locum domus replet. Cumque corpus sit, non iam reliquum aera, qui corpus quoque sit, ingredi finit. Ac si fenestra reseretur, qui locum occuparat, exitum nactus, locum ingrediendi & alteri dat, idemque rursus per obiectam fenestram erumpens alium alteram ingredi finit,

ait, idque continenter fit : clausa verò ad-
 uersa fenestra, non iam amplius accidit.

LXXXVII.

*Cur amantium extrema partes modò frigi-
 dae sunt modò calidae ?*

Quoniam ubi dolore affecti sunt erga
 amicā, eaque se desperāt potituros, insitus
 calor vnā cū natura in intima penetrat,
 quò fit vt extremae partes frigescāt, obque
 id ipsum pallent & tristes euadunt. Con-
 trā verò cum aut bona spe ab amica sunt
 affecti, aut cum vehementer irascuntur, tū
 innatus calor ad cutem vergit vnā cū natu-
 ra, fiuntque calidiores & rubicūdiore. Ob-
 que hanc ipsam causam pictores, Amorem
 nunc tristem pingunt, & quiescentē : nunc
 volentem, & ridentem : puerum verò no-
 tabilem, quia cupidō vehemens quidem
 est, non tamen diuturna, & perpetua. Di-
 spositio enim perpetua est, vt in legitimis
 amicis, aut in patre erga filium, aut in vxo-
 re erga virum. Amor autem non perpe-
 tuus est. Vt plurimum enim circa ignotos
 accidit. Dispositio quoque modica stabi-
 lisque est. Amor autem vehemens est, in-
 sanienti similis. Facem verò habere sin-
 gunt, atque esse pinnatum : quia amantium
 animi suspensi tollūtur, suntque mutabiles

teu volucres. Tū cordi insitus calor semper ijs exardescit incessabili videlicet, vehementique cura erga id quod cupiunt. Tenet autem dextra gladium, sinistra autem pharetram, & quam plurimas sagittas, quoniam à principio quidem, ex vno oculorum radio amor oritur: vna enim & videt & cupit: vt verò primū capit, perpetuos emitit amans radios in id quod à se capitur. Is autē radius sagittæ similitudinē habet, & eum amans in corpus iaculatur, sunt verò intra pharetrā sagittæ, quoniam occultus emittūt radios qui amant. Vt autem euētus ignē, sic consuetudo amorē accēdit: non enim propriè ex ipsa, amor oritur. Si enim hoc esset, proculdubio oporteret ex cōsuetudine semper amorem gigni. Amoris autem ortus repentinus est. Est verò nudus, quia absque medio desiderium in manifestoque euenit. Neque enim per alterum quippiam amat quisquam, sed neq; clam neque quam ignorat. Quapropter & statuarii, honoris gratia nudos interdū deos regēsque effingunt, vt qui iudicare velint ad apertum illud virtutis eorū ac mentis extra omne clancularium vitium existere. Non est vnus amor, sed plures est, quia diuersi rerum sunt amatores: aliter enim atque aliter amant, quemad-

modum & diuinus Plato ait, Amorem multorum capitum belluam esse: seu quia sub multos, vt idem ait, amores, idem cadit. Matrem verò habet Venerem, hoc est cupiditatem. Veneris enim simulachro cupiditatem effingunt. Fertur autem amor Erinnyn furiam amasse videlicet, quia multi iniquè amarunt, impiisque sunt cupiditatibus affecti, quemadmodum & à me ipso in secundo Allegoriarum libro ostensum est, quem in confictas de dijs historias composui.

LXXXVIII.

Cur in pestilentia alii pereunt, alii minimè?

Hoc nimirum ex habitudinis conuenientia accidit: Nam si quis malis humoribus plenum corpus sit nactus, ei profecto, inspirans is aër, qui fit putredinis effector, & quod exiguum utilis humoris insit, facile corrumpit. Quo fit vt corrupto iis humore vniuerso, & insanabiles affectus, & quàm plurimi exoriantur, eòq; pacto occidant. Quod si ne què multa qui habeat excrementa, & bonis abundet humoribus, is aut nihil, aut parum, omnino à pestilenti aëre offenditur. Attrahi verò ab ea, quam diximus, conuenientia, id quod agendi fit causa, vel externæ materies ostendunt. Quercus enim haudquaquam

Q 3. affecti-

affectibus idoneæ, neque eiusmodi sunt, quæ facile ignem comprehendant. Multo autem magis idoneæ arundines sunt, magisque igni excipiendo expositæ: sed & stупpa multo ijs magis. At si quis madidam capiat stuppam, viridésque arundines, quercum verò aridissimam eligat, vel eam sulphure spargat, quod minimè idoneum erat, comprehendēdis ignibus id maximè idoneum reddiderit, si igni admoueat. Hoc itē exemplo & quæstionem aliam soluere potes, qua ratione eueniat, vt lassitudo diurnam potius febrim gignat, quàm aut eam quæ ex putredine fit, aut eam quæ habitualis dicitur. Dicimus enim euenire id ex dispositionis præceptione. Habebat enim naturales spiritus, humorésque minimè superuacuos. Solida verò omnia ficcissima sunt, & causa in ea incurrit. Et cur Solis ardor alijs somnum excitat, alijs non atem? Quoniam cui multa in capite pituita anerat, ea effusa caput humescit, atque inde sopitur. Qui autem sicco sit capite, cum magis id, magisque exsicceatur, peruigilio afficitur.

LXXXIX.

Cur Sol nigrum quidem hominem, limum verò candidum reddit, ceramque emollit, limum durat?

Propo

Propter dispositionem rursus patientis materia. Humores enim omnes, excepta pituita, cum sunt præter modum excalescenti, circa ipsam cutem nigri apparent. Limum vero aut nitro, aut salugine infectum, cum Sol eius sordes absumat, albescit. Rursus vero cum ex eadem cera humiditatem eiciat, quæ in eius intimo sit, evenit, ut emolliat. At vero in limo omnem Sol humiditatem, quæ & plurima sit, & in ipsa superficie reduudet, depascitur, atque ita eum desiccet, durumque efficit. Si ergo circa id quod patitur, & agens vertitur, magno nobis usus esse potest. Si enim pietate animum armemus, corpus ciborum modestia exornemus, vita autem non possidente, sed iis contenta quæ sunt victur oportuna, nosmetipsos stabiliamus: tum omnes vitæ molestias, quoad fieri possit, evitabimus, neque nos agenti mala idoneos præbebimus, ut id quod patitur, agat quicquam, si quis videlicet est aut demon, aut stella, aut alia quæpiam extrinsecus causa.

Cur icterici difficile desiciunt, & deiectionis alba est?

Quia flava bilis toto eorum corpore diffusa est, quod & oculi indicant, & cutis color

color: neque ad intestina iam confluit, vt prima naturæ lex exigit, atque ita stercus non colorat: neque sua atredine deiectiuâ intestinorum virtutem irritat ad euacuandum stercus, proptérque id ipsum medicina qua, vt artes ceteræ, naturam imitatur, vbi in aegritudinis periculo corpus versatur, agrotanti virtuti auxiliatrix adest. Nam quia stercus deiicitur, bile irritante, atque eius expulsionem intestina prouocante, & musculos: ipsum verò stercus molle lubricumque est ob lentos illos humores, qui in intestinis sunt, eique adiacent, meritò etiam clyster pro bile mel habet, quod eiiciendi vim habet: item nitrum, quod & vim habet eiiciendi, & intestina ac musculos ad expulsionem citat: hydrolaeum verò, hoc est oleum aqua dilutum, ad humectandum molliendumque stercus, quòd sit a febre deficcatum. Scire autem oportet nunc sua sponte naturam, ac sine medici ope agere, vt in aegritudinum iudiciis, vt in concoctionibus. Est enim tunc medicus velut spectator quidam & arbiter, & iudex duorum aduersariorum morbi & naturæ. Nunc verò per solum agit medicum, vt in articulorum iniectione: Nunc verò per medicum simul agitur & naturam, vt sordida concanisque
 vlce

viceribus. Medicus enim sordibus vlcus
perpurgat, iis quæ ad eiusdemodi purga-
tionem pertinent: tum cæcis illis menti-
bus relaxationem præbet: refecat enim
quicquid iis est pro operculo, vt sic dixe-
rim, eosque obstruit, vt purum sanguinem
acquirant. Natura verò per vlceris mea-
tus purum sanguinem suggerit, qui a nu-
trimenti sit creatus, eumque ad carnis ge-
nerationem transfert. Is rursus à delic-
cantibus venenis condensatus, idonea caro
fit.

XCI.

*Cur ii qui feбри continua laborarunt, post
iudicii tempus, quam crisin vocant, nigerrimam
aliquandiu cutem habuerunt?*

Quoniam ex flaua bili continua acci-
dit, quæ in ipso ægitudinis rigore perusta,
in nigram demutata est. Atque ita in ea
quam diximus crisi, à natura ipsa ad cutem
repulsa tinxit ipsam: quemadmodum in vi-
tiliginibus alba quoque est cutis: eius au-
tem humoris crassitudine difficile eiusmodi
color resoluitur.

XCII.

*Cur nigra bilis ad mammam aut ad crus acci-
edens, corrosionem operatur: in his verò qui me-
lancholici vocantur, cum in ipsum confluat ce-
rebrum, id tamen non agit?*

Q 5

Quis

Quia in mamma quidem multæ magnæque in sunt venæ, propter lactis generationem, atque ob id bilis copia eò confluit. Similiter & in crus multa bilis deducitur: quippe quæ ad inferna feratur. Atque rò in cerebrum, tum quia supernè est, tum quia minutas habet venulas, exigua quædam bilis ascendit, quæque pungendi tantum, non autem corrodendi vim habeat. Frigidum præterea atque humidum est, quo efficitur, ut modo aliquo nigra bilis habitudini aduersetur, ipsamque emolliat. Quæ igitur propriè nigra bilis est, ea corrodentem in mamma cancrum gignit: in crure verò chironium vlcus, & quod nomades à depascendo vocant: in cerebro autem ferinam melancholiam. Quæ verò non propriè nigra bilis fit, sed melancholicus humor, & feculentus, fluxionem tantum, & sumorem, qui cancrum imitetur, sed minimè corrodat, placidamque melancholiam gignit.

XCIII.

Cur in iis, qui intestinorum difficultatibus laborant, papyrus conglobant, eaque in anum anicta profunt.

Quia concurrentibus musculis sedis humectata papyrus musculos sua relaxatione excitat. Idemque in hypophoris agit, quæ

quæ in vlceribus cōcurrunt. Relaxatis igitur musculis, stercus velut destitutum deicitur.

XCIII.

Cur qua uasa à Gracis baucalia dicuntur, cum aqua replentur, sonum quendam sibi proprium edunt, à quo & nomen vasis est factum, velut alia sunt apud Gracos nomina sonorum scilicet, ut in aqua phloesbos, & in alio borbo-rygmos & cætera?

Quia cū vas eiusmodi inane est aqua, aëre impletur, corpore videlicet tenuissimo. Cū ergo inditur repente in ipsum aqua sua gravitate aërem persequitur, utpote tenuem, atque excludit. Simul enim manere in baucalio, quoadusque repletur, nequeunt. Est enim à Philosophis demonstratum non posse duo corpora eundem locum tenere eodem tempore. Cū ergo aër repente sursum per angustias extruditur, sonus necessariò exoritur: neque is vnus, sed plures: quædam enim veluti pugna inter ambos incidit. Aqua enim deorsum aërem premit, aër verò sursum aquam: hoc eū successione fiat, accidit, ut frequenter sonus fiat.

XCV.

Cur in vasis, qua à Gracis harpegia quasi pectoria dicuntur, digitus eorum ori insertus non
finis

sinis aqua in fundo effluere, eleuatus autem sinus?

Quia cum ex ore digitus eleuatur, aer ingrediens trudit aquam deorsum, quo suapte natura fertur, atque ita per foramina fundi exit. Propter hoc ipsum omnia mechanica instrumenta per aerem et aquam conficiuntur, ut horonomia clepsydrae, uocumque imagines, quae de statuis resultant, atque alia iis similia.

XCVI.

Cur & uinum & aqua alieno tempore febricitantibus data, phrenitem efficiunt, hoc est, duo inter se contraria; frigida enim est aqua, calidum uero uinum.

Dico igitur uinum ipsum cum suapte natura sursum feratur, exurere cerebrum una cum febris. Perturbatur itaque vehementer a principio animae instrumentum, aethereus quodammodo spiritus est, uimque ipsam prudentiae idem agere compellit. Inde uero hoc patet: multi quippe etiam sani plurimo perpetuoque meri potu utentes, mentis impotes fiunt. Aqua uero ipsa uelut obstruens corporis meatus, per quos uidelicet resoluuntur ij spiritus, qui a putrefactis humoribus oriuntur, eosque crassiores reddens id agit, ut plus ob id ipsum putredinis febrisque resultet. Saepe uero & aqua ab immodica febris

bri deuicta, eius pabulum fit. Quemadmo-
dū in furnis vsu venire videmus, qui enim
ignem accendere volunt, exigua quadam
aquula ignem irrorant.

XCVII.

*Cur mulieres acuta sunt voce, itēque & spu-
dones, & pueri?*

Quia humiditatis abundantia, arteria
eis in amplum minimè protenditur. Cali-
ditatis enim officium est meatus in am-
plum relexare. Vt ergo angusta tibia acu-
rum edit sonum, sic & aspera arteria. Di-
cunt autem nonnulli mulieres acuta esse
voce, quia conferat paritudine clamare
ad pariendi facilitatem, quod proculdubio
falsum est.

XCVIII.

Cur infantes aestate debilitantur?

Quod vulgus aestu laborare eos dicit.
Fabricitant enim tenui quadam profun-
dāque febricula, iisque oculi excauantur,
fiuntque vigiles, & imbecilles. Nonnulli
vtrò & fluxu ventris laborant, quia infan-
tes passibiles sunt, magnāque vim pi-
tuitæ in capite habent, vt dictum est, igi-
tur in aestibus pituita supra modum excal-
facta ac putrefacta febrim accendit: vnde
& cartilagine cerebri ignescunt, atque
ob id vigiles sunt. Ignitio autem per ar-

terias ad cor descendens, & viuificum spiritum reddens ignitam febrim sine putredine accendit. Cum vero ex febre multa bilis procreetur, euenit ea ratione, quam superius explicauimus, vt bile aluum atque intestina, mordicāte, ventris resultet fluxus. Esse autem eius causam radicēque affectus in cerebro patet, quoniam capiti refrigerantia admouentur, eaque vtpote ignitionem extinguentia profunt. Laborant tamen hoc ipso etiam adulti: quibus scilicet in capite pituita aut exiguum flauæ bilis coaceruatum sit, & putrescat. Per ipsam igitur inspirationem, perque ignitum quodāmodo aërem spiritus ignescunt.

XCIX.

Cur rotunda vlcera difficile curantur?

Quia ex bile acri, quæque vim corrodendi habeat, oriuntur. Nam quia guttatim confluat, & corrodit, rotundum vlcus facit, propterque id ipsum exurendo, deficcandōque idonea reddunt imedicamenta. Atque hoc quidem pacto medici, Naturales autem & philosophi euenire id dicunt, quia nullum sit principium, vnde vomica incipiat. In circulo enim neque principium, neque finem accipere est: atque ob id dicunt, cum eius figuræ vlcera ferro à medicis incidantur, in figuram aliam demutari.

C. *Cur aliquem ad locum vel necessarium proficiscentes, cum tamen eo peruenimus, ulterius aliquando progrediamur?*

Quia animum sæpe in rem quampiam habemus intentum, eoque inclinatum & conuersum, neque penitus sensibus imminuentem, ut quæ ijs propria sunt cognoscat. Velut igitur locum videntes non vident. Neque enim præsto is est: qui sensibilia iudicet.

CI. *Cur mel omnibus dulce, ictericis tamen gustantibus amarum videtur?*

Quia bilem amarā habent, quæ per totum corpus, perque ipsam linguam redundet. Mel igitur cum comedunt, sit ut quiescens humor contoueat, Gustus deinde ipse, cum iam bilis amaritudinē sensit, imaginationem parit, ut mel amarum putetur.

CH. *Cur vehementer irascentibus oculi igni sunt?*

Quia ita feruor est eius sanguinis, qui sit circa cor, calidique spiritus. Hic igitur, utpote subtilior, supernè fertur, perque oculos, qui perspicui sunt, transparet, habentque vapores sanguineos ascendentes. Unde & facies rùbra ijs apparet.

Huius rei non ignarus Homerus, inquit.

In^o

Instar erant ardentis lumina flammæ.

CIII.

Cur infusa serpentibus aqua eos expellit?

Quia natura frigida sunt & ficci, & nervosi, & exigui sanguinis, fugiuntque immodicam frigiditatem. Esse autem illos huiusmodi habitudine vel hinc colligitur. Latebras enim hyeme quarunt, terræque intima, utpote calidiora. Occidente autem sole, ut plurimum rursus aëra, ut frigidum fugiunt: rursusque æstate, quoniam terræ intima frigida sunt, inde fugiunt, inque locos calidos demigrant.

CIIII.

Cur ouum si affetur, rumpitur: si in aqua bulliat, minime?

Quia cum igni eius humiditas appropinquat, immodicè calefit, & exiit: pluresque ob id spiritus gignit, qui cum ob loci angustiam exitum querant, rupto putamine diffugiunt. Idem quoque agunt in doliis & in fictilibus novis, cum mustū efferuet. Multa præterea flamma oui putamen affatione dirumpit. Id quod & fictilibus vasis supra modū adustis accidit. Unde naturaliter vulgò ouum, cum affandum est, aqua præmadidant: aqua enim calida suapte mollis humiditates paulatim effundit.

effundit, ac per raritudinem resoluit.

CV.

Cur in coitus voluptate homines quodammodo oculis conuiuent atque huic aliquid simile & in ceteris sensibus patiuntur?

Quia deuicti ab affectu voluptatis, magis eam quodammodo cōniuentibus oculis comprahendunt. Non enim eleuantur, ipsūmq; extrinsecus animum vnā cum sensibus ad aëra protrahunt, quo efficiatur, vt corporeos illos affectus minus sentiant.

CVI.

Cur nonnulla licet vniformia medicamenta, vna tamen contrariam habent, quemadmodum experientia ipsa indicat?

Mastiche enim eijcit, resoluit, & intendit, acetum autē & calefacit, & refrigerat. Quia insunt ijs indiuidua, minimāq; corpuscula per interpositionem, non confusionem. Vt arena humectata conglobatur, vnūmq; corpus effici videtur, re vera autē multa sunt minutissima in arena corpuscula. Quod si hoc verum est, haud est absurdum in alijs, aliisque mastiche particulis contrarias virtutes & qualitates occultari, neque inter se confundi, quia natura eis tantum corporibus legem illam inseruit.

CVII.

*Cur cum pedis digitum offendimus, inguen
tumescit?*

Quia semper natura, quæ ad corpus
pertinebant prouidens, solet accurrere ve-
lut auxilio his partibus, quæ dolere labo-
rent: quoniam verò vtilissimum omnium
humorum, & nutrientem, & cognatum,
ipsum videlicet sanguinem pro vehiculo
habet, necessarium est, vt cum ea ad pedis
digitum ynà cum sanguine descendat, im-
pleantur eæ venæ, quæ maximè cum in-
guinesunt, eæque partes quæ circum vasa
ipsa sint, atque adenes à Græcis appellan-
tur: quippe quæ rotunda sunt corpora. Im-
modica igitur constipatio inflammatio-
nem elevationemque efficit, appellaturq;
ad inguen, ex ipso loco denominationem
mutuatum.

CVIII.

*Cur natura a quibus neque vesicam vrina recep-
taculum, neque renes elargita est?*

Quia multa indigebant humiditate, vt
oriri pennæ atq; increfcere possent. Eam-
que ipsa volandi exercitatione consumunt.
Neque omnino quidem mingunt. Cum
verò bibunt, stercus immodicè humidum
deijciunt.

CIX.

*Cur pueris in vesica calculi gignuntur, senibus
verò intra renes?*

Quia angustos in renibus meatus pueri habent. Terrenus verò humor & crassius violètia angustiatarum ab vrina extruditur tum è renibus ipsis, tum ex conceptaculis quæ Lunæ formam habent, in ipsam vrinæ vesicam. Ea cum latos habeat meatus, ex eundi locum vrinæ præbet, humori verò ipsi, vnde calculi gignuntur, insidendi, subque more cõspissandi. At verò in senibus contra euenit. Laxos enim renium meatus habet quo fit vt vrina exire, & terrenus humor insidere congelariq; possit.

Color autem calculi humorem quoque ostendit, à quo ortum habeat. Solutio ex compositione sitûque membrorum.

CX.

Cur si caliditate calculus congelascit (calidissimi sunt pueri) similique ratione sit in senibus; neque enim tanta concedenda est frigiditas, quanta in glacie niuæque fit, extremo enim frigore renes demorarentur: non contrariis tamen ad frigiditatis solutionem, verùm similibus vrimur, hoc est calidis, vt petroselino, faniculo, & eiusmodi?

Dico igitur accidere, vt exustione, torrefactioneque nimia calculis in arenulas

R 2 exte-

exteratur. Quemadmodum in testis, in fistilibusque vasis, cum supra modum torrefacta fuerint, arenæ proueniunt. Fitque hoc pacto, vt exigui lapilli vnà cum arenulis facile inter meium effluant. Euenit quoq; nonnunquam, vt frigida epota, facile calculus extrudatur, renibus videlicet protentis, ipsum fluxu nimio per excernendi virtutem deijcientibus. Euenitque præter hoc, vt immodicus renium ardor, cuius causa calculi congelascunt, à frigida extingatur.

CXI.

Cur in renibus, inque vrina vesica est vlcerum difficultis curatio?

Quia vrina cum sit acris, exulcerat cicatricem, quam opportuna medicamenta obducunt. Magis autem in vesica intra insanabilia sunt, quod intra eam permanet vrina, in renibus autem defluit.

CXII.

Cur in solis calida aqua commota, calidior nobis, nostrumque ferè adurens corpus videtur?

Quia descendit nobis appellens aqua, & ipsa patitur, hoc est, cum nostrum ipsa excalefaciat corpus, & ipsa à nobis quodammodo refrigeratur. Didicimus enim, quæcunque in generatione corruptioneq; agant, ea quoque ipsa proculdubio pati.

Quo

Quoniã igitur aliquo refrigerata pacto, non iam similiter excalescit, manifestum est assuesci iam nos, neque ipsam iam caliditatem sentire, quemadmodum à principio, quoniam immodica eius caliditas à nobis diminuatur. Si ergo calidam mouentes, eamque quæ cuti adhæserat, transmittamus: aliãque calida aqua syncerior accedat, nondum videlicet, aut agens, aut à cute ipsa patiens: suãque caliditatem immodicam seruans, meritò nobis calida, exurẽsq; videtur, quatenus & ipsa agens patiatur, suãque remittat caliditatem, quemadmodum ille prior. Atque hoc per successiõnem fieri potest, quãdiu enim calidam mouemus, tandiu semper ad nos accedens re vera ipsa calida videtur: quamobrem id vulgus naturali motu, cum vult in solio corpus magis excalescere, mouet continenter aquam, quoad vult.

CXIII.

Quaratione si quicquid mouetur, sese ipso calidius fit; maxime que in calido aere & loco; aer tamen cum verberatur atque mouetur, frigidior nobis tactu videtur, idque vel maxime per estatem, quo tempore Solis calor multò ardentius est?

Hoc videtur contrarium superiori esse. Calida enim aqua calidior nobis sollicitata

videbatur. Hoc autem loco frigidior calidus videtur aër, cum & mouetur & sollicitatur. Dico igitur vsu hoc venire, ut quod in re quapiam plus est, aut qualitate, aut virtute vincat quidem id & vertat quod minus est: modicè verò & ipsum quod fortius est contrà patiat. Calida igitur aqua, cum calida vehementer est, calescenti adhærens corpori, & ipsa contrà refrigeratur, neque iam eandem qualitatem seruat. Qui nos igitur circundat aër, æstate modica, cum sit calidus, ad aquæ calidæ similitudinem, ingruens in corpora, à nobis ardentibus ob calidum anni tempus, calescit quodammodo, atque ipse nos contra calefacit. Quod & lineæ agunt vestes quæ cum frigide prius essent mox à nobis calefactæ nos ipsos postmodum calefaciunt.

Cum igitur aërem sollicitamus, transmittitur è corpore, qui à nobis præcalesfactus aër fuerat, alter autem nondum excalesfactus accedit, qui nobis frigidus videtur. Idque per successione fit.

CXIII.

Cur quæ in pupula oculi vlcera sunt, cùm exoleuere, alba videntur, quæ verò extra pupillam in nigro oculi, non item?

Quia

Quia per solam pupulam videndi spiritus exit, qui & perspicuus est & lucidus. In albedinibus igitur ijs, quæ leucomata dicunt, cum cicatrix meatus conspisset, eius tunica, quæ cornea specie est, iam non videndi spiritus exit: quò fit, vt magna deinceps copia contractus cicatricem illustret, eamq; calidam ostendat. Quoniam verò ex visus cōdensatione spiritus non exit, euenit, vt non videant.

CXV.
Cur palea & calidam aquam, & frigidam niuem, hoc est aduersas inter se qualitates conseruant.

Quia palearum natura manifesta qualitate cart, vnde & à nonnullis *ἀποια*, hoc est, qualitatis expertes appellantur, Cum igitur facile suapte natura confundi, commiscerique possint, ocysimè quibus adhæserint conferunt, eorūque ipsæ confusionem suscipiunt. Collato enim sibi calido calefiunt, idque ipsæ contrà recalificiunt, atque conseruant, similiterq; frigidatæ, à niue, eamq; ipsæ refrigerantes, frigiditatem eius cōseruant: quemadmodum & cera & oleum quæ facile confundi possunt, sūntque item qualitatis expertia, conferunt eorum qualitati, quæ cum ipsis

admiscantur, quippe quæ eorum fusionem accipiant.

CXVI.

Cur bruma per sudum clariora videntur sydera?

Quia & à ventis & ab imbribus vel qui nos circumdat aër, vel qui altior sit motu ipso extenuatur, & quodammodo expurgatus puriorem sydereorum corporum conceptionem, multoque faciliorem, ulterio-remque progressum visui præbet. Quod & in puris perspicuisque fluuiorum aquis manifestò apparet. Multò enim puriora clarioraque videntur quæ in ijs corpora insunt. At in crassis & cœnosis aut nullo modo, aut confusa transparent.

CXVII.

Cur sæpe inter meiendum horremus?

Quia acris bilis defluens atque urinæ vesicam mordicans, vniuersum quoque irritat corpus, atque excitat ad eius particulae consensum, vt deijciendi vim modicè offerat. Atque ita qui horror dicitur, effici solet. Hoc verò pueris maximè accidit: multò enim plura ob nimiam saturitatem excrementa sunt nacti.

CXVIII.

Cur noctu dolores magis intenduntur?

Quia anima secum ipsa otiosa non iam
aut

Aut visui, aut auditui, aut alijs huiusmodi sensibus intendit, neque quicquam agit, neque ad externas actiones prouocatur: quo efficitur, vt multò plus corporearum perturbationum tangendi sensu suspiciat. Pauca etenim per noctem animales operationes existunt, quales sunt respiratio & cogitatio. Animum verò, cum ad externa per suas operationes protrahatur, corporeas perturbationes minus experiri manifestò apparet, quando in luctibus, in aduersis valetudinibus, inq; cæteris huiusmodi accidentibus amicorum congressiones ac narratiunculæ eorum qui sint affecti perturbationes alleuant atque solantur. Animaduertere autem naturam quidam in suis operationibus minus interdum agere, vt in ciborum concoctionibus, in humorum perturbationibus, in sanguinis euacuatione, in pullulandi, nutriendi, crescendi, similitudinis, aliorumque his similibus operatione. Animam verò magis agere in suis actionibus: vt in quinq; sensibus, in motibus particularum corporis, in imaginatione, in cogitatione & memoria. Contrà verò noctu: magis enim agit natura, minus anima.

CXIX.

Cur visum per brumã, cum quid vehementer

R 5

sali-

calidum infunditur, rumpi contingit?

Quia plurima frigiditate ex circum-
eunte aëre, toto suo corpore affectum est.
Cum igitur repente calidam non præcal-
facto vitro indimus, eam caliditas con-
trariam sibi frigiditatem proculdubio per-
sequitur. Illa autem una cum spiritu ipso
repente fugiens, contractionem eorum
corporum efficit, quæ intra vitrum sunt.
Dadum enim est inesse & in vitro exiguos
meatus, qui subtiliorem aëra contineant,
quos tamen oculis sensuq; non esse qui-
mur, natura tamen ipsa, reque vera inesse
non diffiteamur. Alij verò dicunt, quod ve-
hementer sit frigidum, id arefacere atq;
exasperare vitri corpus: unde efficiatur, ut
quæ subtilior in eo pars sit, siue is humor,
siue aër sit, extrudatur, & velut ignescat:
unde etiam contractioni corruptionique
idoneum euadat, quemadmodum & aridis-
sima ligna. Sic enim & Hipocrates aiebat
venas à frigido rumpi. Quod igitur vehe-
menter est calidum, id eiusmodi vitri corpus
inueniens, multò id magis arefaciens, ru-
ptionemque eius efficit per fractionem.
Si ergo præmolitum fuerit, tum modicè
præcalesfactum nequaquam læditur, quem-
admodum & athletæ cum sunt luctaturi,
oleo, à magistris, quas prædottibus vo-
cant,

tant, præmolliuntur: & qui vocem exercēt, vt respirationis partes molliāt, pæaniffant. Etenim cum frigiditas in parētes illos meatus incidit, facilè vnà cum spiritu profugit, & viri mollities caliditate cedens haud facilè perfractionem subit, Effe autem in vitro meatus, vel è vasis testateis patet, in qua: si aquam indas, atque hos pice liuas, exudet tamen humor. Videre est autem & fumum de vitri corpore per brumam erūpentem, cum in ipsum aquam infuderis, & vitrum confractum, extrinsecusque applicatum ei liquori, qui fit intus, qualitatem suam præbere.

CXX.

*Cur puri, maximèque infantes haud ita facilè
luctantur vt viri?*

Quia ex multitudine corporis solo terræ cedentes, resoluunt eius tensionem ac duritiem, vt vltèrius agere non possit. Viri igitur cum duro sint corpore, quod aut terræ duritati aut lapidi resistunt, intensiorem percussione adauget, lapidèmq; ipsum cogunt in sese, vtpote duriores agere. Hac eadem ratione & spongia cadens non frangitur, vitrum verò, aut testa, aut quod aliud eiusmodi durū corpus caso
confrin-

confringitur . Hinc progrediens è similitudine dicere possis, cur venti motus vehementior quercum quidem deijcit, arundinem non deijcit? Quoniam quercus, utpote dura robustaque, & ingens, vento, resistens eius vim intendit: arundo verò, ut quæ mollis leuisque sit, & exigua, cum venti flatibus huc atque illuc cedat, eius vim resoluit. Eodemque pacto luctator aduersario renitens, vim eius adauget: cedens verò aliquando, cumque eo se vnà circum agens huc atque illuc, citius eius tensionem soluit.

CXXI.

Cur infantes nutricis canticum audientes vagitum sistunt, mox verò etiam dormiunt?

Quia substantia musicæ, quemadmodum & scientiæ, artesque ceteræ animo sit insita, quemadmodum & igni calor est insitus quomodo & Plato ait. Reminisci animum nostrum scientias, non discere, Audiens igitur animus huiusmodi canticum, qua quidem reminiscitur, quiescere infantes cogit, qua verò oblectatur, in somnum allicit. Nam cum labe corporis minimè sit infectus, scientias quasi perspicuas habet, coinquinatus verò in corpore in illarum modicam obliuionem delabitur.

Cur

CxxII.

*Cur nutrices, cum somnum infantibus allici-
ent, eos mouent?*

Vt humores motu fusi cerebrū moueant,
Idem tolerare tamen non possunt adulti.

CxxIII.

Cur nonnulli ebrij gemina vident?

Quia oculorum muscoli plus minūsvē
repleti, atque eo ipso languidi oculos, al-
terum sursum, alterum deorsum torquent:
fit, vt oculorum radij eodem pariter non
tendant, sed in diuersa loca atque corpo-
ra, atque ita alteruter oculorum priuato
cernendi vtens officio, duplicem efficiat
visum. Id esse verum vel inde apparet: qui
enim digito alterum oculum terunt, sen-
sīmque sursum trudent, gemina videre co-
guntur?

CxxIII.

*Cur qui natura strabones sunt, gemina non
cernunt?*

Quia oculorum peruersionem non illi
quidem sursum deorsūmve, sed dextror-
sum sinistrorsūmq; habent, qui cum euna
positum sortiti sint, qui in tactam lineam
moueatur, duos radios in idem corpus cō-
currentes habent, qui & vnum colorem,
qualitatēque ad oculos referunt, quem
& ei suscipiant.

Cur

*Cur pubescentes pueri birquiant circa annum
quartumdecimum?*

¶ Quia tunc quæ per humana corpora natura meat plurimam ac repentinam ætatis mutationem efficit. Cuius rei fidem operatio facit. Videre est enim sceminarum quidem augeri mamas propter lactis collectionem, tum ea loca, quæ circa coxam sunt, intra quæ permanere fœtus possit. Virorum verò pectus atque humeros, quibus imposita grauia corpora sustineantur, Testiculos præterea intra quos & gigni & permanere semen possit, Membrum quoque genitale, vt exire semen facilius possit, Vniuersum præterea dilatatur corpus, quod & membrorum mutationes indicant, & quæ solutiones circa annum quartumdecimum fiunt, & vocis asperitas quæ branchus, hoc est raucitas appellatur, sumpta videlicet translatione ex hircorum voce, in eum modum clamantium. Nam cum aspera arteria, à principio dilatetur accidit, vt quæ magis, quæ minus dilatetur, sitque intus eius corporis superficies velut inæqualis, vsque ad ipsum guttur: spiritus itaque per partes illas exiens, ac veluti offendens propter

pter viæ inæqualitatem, vocem quoque inæqualem effici & asperam, & quodam modo raucam. Idem & ijs accidit: quibus in asperam arteriam distillationes defluunt. Fit enim defluente humiditate, vt leuis intrinsecus membrana inæqualitate repleta, inæqualem spiritus exitum efficiat. Talem, verò scito esse & hircorum asperam arteriam ac guttur, humiditatis videlicet abundantia, itémque eorum qui plurimo olei potu vtantur. Atque illi quidem frequentibus intensisque clamoribus, atque arteriæ asperitate vocem quoque inæqualem habere putantur. Gruibus verò, atque ijs omnibus volucribus, quibus aspera vox fit, arteriæ à natura totæ asperæ datæ sunt. Post verò pubertatis annum hircuire pueri desinunt, quia aspera arteria tota planèq; dilatatur, ac naturalem æqualitatem accipit.

Cxxvi.

Cur epotum oleum ciet vomitum, maximeque flaua bilis?

Quia cum leue sit, quodque ad supera feratur, nutrimenta ad stomachum prouocat eaque eleuat, atque suspēdit. Atque ita ingrauat stomachus eiectionem virtutem ad vomitum citat, atque in primis flauam bilem, quippe quæ & lenis & subtilium

Hum sit partium, atq; ita facilius sursum feratur. Ferri verò oleum sursum re ipsa patet. Cùm enim humido cuiquam admiscetur, superiorem in locum excurrit.

Cxxvii.

Cur solum oleum minimè humidis admiscetur?

Quia cum lentum sit atq; in semetipso constipatū secari in partes indiuiduas, atque eo pacto reliquis humidis admisceri non potest, quamobrem, neque cum in humum funditur, citò eam subit.

Cxxviii.

Cur oleum quidem atque aqua frigore constringitur, vinum vero acetum & garus minimè?

Quia cum oleum qualitatis sit expers, confusionique idoneum, citò friget, atque ita vehementer, vt extrema quoque frigiditate frigeat. Aqua verò sua sponte frigida facilè cum semetipsa frigidior sit congelascit. Garus autem, vtpote subtilium partium & calidus haud citò friget. Eodemq; modo & vinum. At acetum, vtpote subtilissimarū partium, congelationem non tolerat.

Cxxix.

Cur contraria qualitatibus idem efficiunt?

Afrigidò

A frigido enim pariter atque à calido humidum constringitur: nix enim & ius frigiditate congelascunt: cataplasmata verò, & vesicæ calculi caliditate. Fit quidena id, sed diuersa actione. Calidum enim depascitur, consumitq; humiditatis copiam. Frigidum verò densitate nimia obturans sordidam humiditatē exprimit, quemadmodum & spongia manu pressa, quam intra meatus aquam habet, abiicit.

CXXX.

Cur saepe horror cessauit, cum quid formidolosum incidit, vt fragor quē is audierit qui laborat, vt cum repentina aqua deiicitur.

Quoniam saepenumero humoribus tēpore digestis, atque attenuatis naturalis omnis calor vehementer simul ac repente à cute in corporis intima fugiens, morbificum humorem consumens resoluit. Idem & theriaca facit, eorūmq; quā plurima, quæ calida siccaque sunt specie, cum post concoctionem sumuntur.

CXXXI.

Cur qui se circumagunt, neque id agere iam consueuerunt, vt plurimum decidere solent?

Quia animalem spiritum, qui sit in cerebro cōturbari cogūt, cūque humiditatibus ynā conuoluat. Is deinde cū minus idoneus

idoneus ad animalem vim suscipiendam :
 sensitivam videlicet atque motivam effi-
 ciatur, nō sinit actionem in musculos ver-
 uosque permanere. Quo fit, vt corporis
 pondus, vt quod neque vehatur, neque su-
 stentetur ab anima feratur ad terram, ad
 quam vergit: proptérque idipsum & tene-
 bras vident, quoniam videndi spiritus con-
 turbatus fit, neq; pariter atq; sensus reliqui
 operetur. At his qui sensim circumagi cō-
 suerūt, rarò id accidit. Facit enim cōsuetu-
 do, ne quasi peregrinæ inter se sint anima
 atque natura, sed tempore quoadmmodo
 cōciliantur: quod enim paulatim cōtinen-
 térq; fit, sensum latet: atque vbi plurimum
 euasit, iam non vt peregrinum, in ea inci-
 dit, quæ eam suscipere consueuerunt.

CXXXII.

Cur vitrea specula valde splendens?

Quoniam albo plumbo intrinsecus li-
 niatur cuius natura lucida est, quæ cum vi-
 tro, quod & ipsum splendidum est admi-
 sceatur, multò magis lucet, subq; radios
 per vitri meatus transmittens, duplicat q̄
 in superficie atq; extra vitri corpus est, at-
 que inde magnopere fit lucidum.

CXXXIII.

*Cur in speculis, inq; perspicuis aquis nos ipsos
 videmus?*

Quoniam

Quoniam qualitas aspectus ad splen-
dida corpora migrans ex reflexione rur-
sus per oculorum radios ad sui ipsius spe-
ctaculum remigrat. Migrare autem qua-
litates á facie, neque esse id absurdum, &
ij ostendunt qui iuxta arbores manent,
quòd viridi aspectu esse consuerunt. Viri-
dis enim qualitas, viridium foliorum ad
ipsam faciem demigrat. Similiter & in a-
quam fluentem migrans, eam quoque viri-
dem ostendit.

CXXXIII.

*Cur pura spelunca, & altissima loca atque
pura vocis imaginem gignunt ac remittunt?*

Quia & hæc quoque loca ex reflexione
ictum remittentia soni imaginem edunt.
Verberat enim vox aërem, aër verò locū
qui quo magis verberatur, eò magis ver-
berat, eòque vehementiorem vocis efficit
sonum. Humida verò loca, & veluti mol-
liora, ictui cedentia, eumque resoluētia, ima-
ginem minimè edunt, pro qualitate autem
& quantitate ictus ac vocis redditur qua-
litas, quantitasque eius imaginis quæ E-
cho appellatur. Hanc prave nonnulli deam
quandam esse fabulantur: alij pana dicunt
eius amore captum, quod proculdubio
falsum est. Vir enim quidam sapiens fuit,
qui primus & cupit, & peruestigavit eius

causam vocis intelligere: atq; vt qui amant
neque potiuntur iniquo animo ferunt, eodē
& ille pacto, donec eius solutionem causæ
inuenit, ægrè habebat. Quemadmodum &
Endymion qui primus Lunæ cursum inue-
nit, vigilās noctes, eiusq; cursum animad-
uertens, & motū inquirens interdum dor-
miebat. Fabulantur igitur amatum esse à
Luna, eamque ad ipsum dormientem ac-
cessisse, quia sui ipsius causæ solutionē phi-
losopho quasi tradidit. Quin & pastorem
fuisse tradūt, quod in desertis puris, atque
altis locis eius motū suspiciebat. Et ei com-
pactam fistulam tribuunt, quod loca edita
vt plurimum perflantur, vel quod figura-
rum consonantiam inquirebat, Similitér-
que Prometheus cum sapiens esset syderē-
æque aquilæ causam peruestigaret, natu-
rāmque eius ac situm, cumque discēdi cu-
piditate veluti exederetur, tum demum
quieuit, cum ei Hercules dubitationem
omnem sua sapientia soluit.

CXXXV.

*Cur aqua stans, quæ in superficie, non autem
in profundo terra sit, lapide per eā iacto, multos
circulos efficit?*

Quia iactus eius intentione à quauis
sui corporis parte procul aquam lapis per-
sequitur, atque ita circulus fit, quousque
videlicet

videlicet pertinet iactus descensio. Quod si immodica sit intentio, & circulus maior sit, descendens autem vsque ad terram lapis ipsamque deinceps aquam corpore trahens, multos merito circulos efficit. Primum enim superficiem aquae mouens diducit, tum per ipsam perpetuo descendens ad profundum, rursus diuidens aquam & alium efficit circulum. Atque hoc per successionem fit, donec lapis constiterit, ac requieuerit. Quoniam vero lapidis intentio eo descendente paulatim remittitur, necesse est posteriorem quemque circulum priori contractiorem esse, quoniam & a lapide similiter ictu ipso aqua diuiditur.

CXXXVI.

Cur risum multi à liene oriri putant, asserentes non similiter risu videri affectos quibus liens vitiat, ut quibus iuteger sit, imo vero illos magno pere tristes esse.

Equidem ex accidenti arbitror non proprie risus causam in liene consistere. Nam si valeat trahit ex iecore faecosum omnem & melancholicum humorem: quo fit, ut purus defaecatusque sanguis cum per vniuersum corpus, tum in cerebrum permeet, naturam simul animamque oblectet, atque instar vini eas exhilaret, & in tranquillitatem ducat, atque ita risus ab ea moueatur.

Cxxxvii.

Cur mula non pariunt?

Quia è diuersa animantium specie constat, tum differentium qualitate & natura feminum immixtio aliud quiddã gignens, præter id quod est prius, & eorum quæ genuerit naturam abolet. Quemadmodum & candidi nigrique admixtio extremorũ colorem abolens, colorem alium, qui est fuscus, generat, qui nihil extremorum omnino est. Generatrix igitur qualitas abolita est, & formarum aptitudo.

Cxxxviii.

Cur qui natura surdi, iidem & muti?

Quoniam, quæ non audierunt, dicere exprimerèque non possunt. Quidam verò medicorum dicunt vnã esse neruorum coniugationẽ, quæ ad linguam, quæque ad aures pertineat: quo fit, vt affectuum quoque consensus iis accidat: Qui autem ex accidenti sunt muti, surdi omnino non sunt: localis enim oritur neruorum passio

Cxxxix.

Cur qui ieiuni diutius fuere, sumpto mox cibo rident?

Quia cibi sumendi interuallo, bile redundant, atque ita acidum humorem coaceruant. Post cibum igitur particule illæ corporis refotæ bilem ab se in cutem abigunt

gunt, atque ita rigor oritur, bile videlicet particulas ipsas mordicante, atque ad se persequendum excitante.

CXL.

Cur sues sursum spectantes, silenti cum baitantur?

Quia supra cetera bruta ad humum semper vergunt. Fœtore enim delectantur, eumque requirunt. Ergo in repentina illa aspectus mutatione veluti peregrinæ sunt atque hospites, plurimisque lumine attonitæ silentium perferunt. Quidam dicunt asperam arteriam, quæ angusto meatu sit, resupina ipsa figura coire.

CXLI.

Cur sues fimo delectantur?

Medicorum quidem sententia eo naturaliter delectantur: habent enim maximum iecur, in quo & cupiditas inest. Aristoteles autem rostri amplitudinem in causa esse putat: habet enim resolventem sese olfactum, & oium fœtore veluti confligentem.

CXLII.

Cur conualescentibus ulceribus, & pituitate cassante pruritus oriuntur?

Quia sanata & consolidata pars reliquias persequitur humoris, qui contra naturam inest, quique vlcus effecerata

atque ita per cutem exiens, seseque resoluens pruritus efficit.

CXLIII.

Cur qui affectus alteram tantum oculum infestant, grauiore diuturnioresque sunt?

Duabus causis, quoniam fluxio ad unum oculum tantum coaceruatur: quicquid enim in plura diducitur, fit seipso imbecillius minusque agit, quodque id magis fit, eò inefficacius euadit. Vel quia cum sese sanus oculus in suis actionibus mouet, & ægrotum oculum toties moueri cogit: scimus autem maximum cuiusvis ægrotæ partis medicamentum in quiete ipsa consistere.

CXLIIII.

Cur homo magis frequentiusque & uehementius, quam bruta sternuit?

Quia copiosiori magisque vario alimento, potiusque, idque ultra satietatem utitur, quod cum minimè concoquat, ut par est multum congregat spiritum, ob mutam humiditatem: is ergo, utpote subtilis ad cerebrum ascendens, cogit frequenter ad excretionem excitari, sternutamentumque efficit. Sonus igitur fit, quia per narium angustias uehemens spiritus meat, ut per sedem ventris crepitus, per stomachum ructus, per guttur vox, per aures sonitus, simili

militérque per intestina immurmuratio illa, quæ borborygmos appellatur.

CXLV.

Cur mortuorum capilli unguésque ad tempus aliquod augentur?

Quia marcente carne, quæ partes circa eorum radices occuluntur, nunc apparent atque decipiunt, imaginationémque afferunt quasi creuerint. Alij re vera dicunt augeri, quia hæc ab excrementis ortum habere soleant. Cadauera autem in excrementa quàm plurima à principio propter accedentem putredinem resoluuntur: hæc autem & per meatus & per corporis extrema vnà cum copore ipso exeútia supradictorum ortum adaugent.

CXLVI.

Cur in digitis manuum potius quàm in pedibus vitiliginum species ea, quas leucas vocant, oriuntur, pueris que magis quàm perfectis?

Quia ortum ex pituitæ excremento habent. Pituita autem pueri, vtpote edaces ac pigriores, magis abundat. Pedum verò ungues motu deambulationéque magis exercentur, excrementa que resoluunt.

CXLVII.

Cur pili in pedibus haud citò canescunt?

Eadem ratione. Pedes enim frequentè intensaque ambulatione quod in se de-

S ē cur

currenit pituitatis excremētum resoluunt :
id autem canos gignit. Pubes autem & ip-
sa serò canescit, quia natura calida est, at-
que in coitu pituitam resoluit.

CXLVIII.

*Cur quāplurima animantia caudas motant,
cūm notos agnoscunt, leo verò etiam latus ver-
berat, cūm irascitur, eodēque modo taurus ?*

Quia tergi medullam ad caudam vsque
pertinentem habent, quæ in se motiuam
animalēque vim continet. Anima igitur
quod sibi notum est agnoscens, veluti ma-
nu aliqua, vt in hominibus euenit, caudam
motare cogit, quæ manifestò ostendat e-
ius intra se vim occultā inesse, quæ quod
oportet agnoscat. In leonum verò, ac tau-
rorum excandescētia, consentit natura
animæ, eamque vehementius moueri co-
git, quemadmodum & homines manus
ipsi suas, aliā ve corporis partem saepe ira
tiverberant. Cūm enim nequeat anima
quod se lædat vlcersi, statim alio sibi mo-
do solatium excogitat, suūque affectum
iūctu percussionēque curat.

CXLIX.

*Cur si exusta & sicca hordea vlcerebus equo-
rum imponantur, non iam albus cicatricibus pi-
lus, sed reliquo concolor inuascitur ?*

Quia eiiciendi vim habent, abster-
gunt

guntque & resoluunt infidens pituitatis excrementum, atque inutilem omnem operationem, quæ propter vlceris cruditatem, propterque eius partis imbecillitatem coacta fuerit.

CL.

Cur in hominum vlcerihue pilus haudquamquam innascitur?

Quia hominû cutis spissa est, argumentum pilorum tenuitas ac mollicies. Cum verò cicatrix cute ipsa sit cõspissatior, meatus occæcat. Equis autem quod ad comparationem pertineat, rarior est argumento crassior pilus, quapropter minimè iis meatus totus in cicatricem occluditur. Subfidentia verò & congregata excrementa, cum per tenues illos meatus, qui supersunt erumpant, concrefcunt, & pilum gignunt.

CLI.

Cur quos di psas momorderit, siti que sint intolerabili affecti, eis epota theriaca (qua sicca calidâ que est) sitim sedat, non autem magis incendit?

Dico igitur, non qualitatis ratione sitim sedari: sed mutuo quodam consensu ac ratione naturali. Id est huiusmodi antidotus quæ plurimis ex herbis cõponitur, quæ consensum aliquem cum singulis corporis partibus habent, velut dictamû proprie

prietatem quandam aduersus cor habet, ipsūque confirmat, & seruat: cupatorium verò cum iecore, scolopendrium cum lie- ne, petroselinum cum ventris orificio, hyf- fopus verò cum septo & cum pulmone, helemum verò cum renibus, ruta cum collo, gentiana cum cerebro, feseli autem cum vesica vrinae. Vnumquodque igitur horum mellis dulcedine allectum trahit quod sibi proprium ad tutelam est. Inter quæ omnia sunt & viperarū immixtæ car- nes, quæ naturalem quendam mutuū affe- ctum habent, quā antipathiam dicunt: ad- uersus quoduis venenosum animal corru- ptibilēque virtutem. In singulas igitur partes distributa affectum illum qui cor- ruptionem minetur agere non sinunt.

Repugnant enim ceu legitimi

quidam milites, qui pro

sua ipsorum patria

arma cepe-

rint.

(:)

ADDI

ADDIDIMVS HVC
EX PLVTARCHI PRO-
BLEMATIS SELECTI-

ora quædam, simul vt hæc no-
stra vndiquaque copiosiora
essent, simul ne tot pa-
ginæ nobis va-
carent.

Quid est quòd Luperci canem immolant?

Vperci autem sunt, qui
Lupercalibus per lasciu-
am discurrentes pellibus
obuios cædunt. An quòd
genus quoddam lustrã-
dæ ciuitatis est, & quo
mense illa fiunt, Februa-
rius dicitur, & diem quo
pellibus occurrentes verberant, Februarum
& Februarium vocant, quo verbo purgatio
significatur? Cane autem omnino, vt ita di-
cam, Græci utebantur: & multi etiam nunc
in purgationibus canem iugulant. Proser-
pinæ quoque catulos cum cæteris purga-
mentis efferunt, & eos qui expiandi sunt ca-
tulis expurgant, hoc piaculi genus *ἡμε-
ροκαλισμὸν*, id est circuncatulationem ap-
pellantes. An quòd lycos, lupus Latiné di-
citur, *λυκεία* verò lupercalia, & lupo canis
est

est hostis, & idcirco, Lupercalibus cæditur? An quoddam Lupercis canes oblatrantes molesti sunt? An quia Pani sacrificium facit: Pani autem (propter greges) amicus est canis?

Quid est quoddam Septimontio vehiculis iunctis vii cauebant, & nunc etiam qui vetera non cõremnunt cauent?

Septimontium verò diem festum agunt Romani, quoddam cum septimus collis vrbi attributus est, septicolis Roma facta est. An ut quidam Latini accipiunt, quoddam vrbs nõdum suis partibus penitus coniuncta erat? An hoc quiddam ad Dionysium est? Magna vorò re effecta, cõstituta ciuitate, quoddam vrbem iam augeri, & quasi vltterius progredi desisse exiutimarent, cum seiplos, tum verò iumenta, quibus fuerant vsi, quieti affecterunt, & cõmuni festi otio frui voluerunt. An quoddam cum omnes dies festos ciuium præsentia ornari ac celebrari semper voluerunt, tum illum præcipuè, qui propter ciuitatis habitationem ageretur? Quapropter ne vrbem, cuius dies festus ageretur relinquerint, eo die vehiculis vti permissum non est.

Cur in furto, aut eiusmodi aliquo flagitio deprehensos, furciferos appellant?

An hoc quoque maiorum nostrorũ diligentia

gentiæ certissimum signum est? Nam qui feruum alicuius sceleris aut improbitatis conuicisset, duplex lignū, quod currui subiicit attollere iubebat, & ut conspiceretur viciniam obire, ut fidē in posterū ei non haberent, & ab eo cauerent. Hoc lignū Græci *ταυροειδῆ*, Latini furcam nominant à qua furcifer denominatus est.

Quid est, quod boui qui cornu petat, fœnum in cornu apponunt, ut occurrentes caueant?

An quia propter repletionem ac satietatem, insolescunt, & boues, & equi, & affini, & homines, ut ait Sophocles? Tu verò ferues, quasi pullus cibi copia? venter enim tuus & malè insolescit. Et quod Romani M. Crassum fœnum in cornu habere dictitauerunt, & qui ceteros in Republica lacerebant, hunc tanquam munitum ac prouidum, & iniuriam persequentissimum fugiebant, quanquam postea rursus dictum est, Cæsarem Crasso fœnum detraxisse. Primus enim illi in

Republica restitit Cæsar, & eum contempsit.

(::)

FINIS.

